

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

VITALIJA GEDEIKIENĖ

Neakivaizdinių edukologijos studijų programos (specializacija: švietimo vadyba) magistrantūros
studentė

**ANKSTYVOSIOS ANGLŲ KALBOS PRADINĖJE MOKYKLOJE MOKYMOŠI
KOKYBĖS VEIKSNIAI**

Magistro darbas

Mokslinė vadovė

Prof. habil. dr. Audronė Juodaitytė

Šiauliai, 2011

Darbas originalus Vitalija Gedeikienė

TURINYS

SANTRAUKA	3
ĮVADAS	9
1. KOKYBIŠKO VAIKŲ MOKYMO(SI) SISTEMŲ IR ANKSTYVOJO ANGLŲ KALBOS MOKYMOSI VEIKSNIŲ TEORINIAI PAGRINDAI	12
1.1 KOKYBIŠKO VAIKŲ MOKYMO(SI) SISTEMOS.....	12
1.1.1 Į vaiką nukreiptas ugdymas (mokymasis iš patirties).....	12
1.1.2. Vaiko ugdymas demokratinėje kultūroje.....	14
1.1.3 Susiliejamasis ugdymas – humanistinės psichologijos idėjos (svarbiausios mokymosi kliūtys).....	15
1.1.4 Kokybė, mokymosi kokybė, formalus, neformalus ir savaiminis mokymasis.....	19
1.2 UŽSIENIO KALBOS MOKYMO(SI) PRADINĖJE MOKYKLOJE TEORINIAI PAGRINDAI.....	23
1.2.1 Užsienio kalbų mokymosi kokybę lemiantys veiksniai.....	23
1.2.1.1 Į temą orientuotas anglų kalbos mokymas pradinėje mokykloje.....	25
1.2.1.2 Orientavimasis į veiklą ir procesą.....	28
1.2.1.3 Vaizdiniai impulsai anglų kalbos pamokoje.....	30
1.2.2 Ankstyvojo užsienio kalbų mokymo principai tradicinio ir šiuolaikinio užsienio kalbos mokymo kontekste.....	31
2. VEIKSNIŲ, TURINČIŲ ĮTAKOS ANGLŲ KALBOS MOKYMOSI KOKYBEI PRADINĖSE KLASĖSE EMPIRINIS TYRIMAS	35
2.1 Vaikų patirtis mokantis anglų kalbos formalioje ir neformalioje aplinkoje.....	3
2.2 Mokytojų reprezentacijos dėl kokybiško anglų kalbos mokymosi veiksmų pradinėje mokykloje.....	49
2.3 Tėvų požiūris į kokybiško anglų kalbos mokymosi valdymą pradinėje mokykloje.....	65
IŠVADOS	77
REKOMENDACIJOS	79
LITERATŪRA	80
PRIEDAI	84

SANTRAUKA

Temos aktualumas. Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, užsienio kalbų mokėjimas tapo labai aktualus ir svarbus veiksnys, kuris leistų gyventojams efektingai dalyvauti Europos švietimo, ekonominėje, socialinėje, kultūrinėje erdvėje. Tai skatina aiškintis anglų kalbos mokymo(si) problemas ir ieškoti būdų, kurie užtikrintų galimybes sėkmingai mokytis užsienio kalbos.

Taigi labai svarbu išsiaiškinti veiksnius, kurie turi įtakos mokymosi kokybei. Aktualūs yra psichologiniai, pedagoginiai, socialiniai veiksniai, kurie įtakoja ne tik mokymąsi mokykloje, bet ir mokymąsi namuose. Vaiko gebėjimą mokytis nulemia asmeninės savybės, jį supanti aplinka (mokyklos bei namų), pačio mokinio ir tėvų bei mokytojų požiūris į mokymąsi. Gerų rezultatų siekimas mokymosi procese susijęs su demokratiškumo ir formaliojo ugdymo derinimu. Tuomet galima pasiekti gerų ugdymo rezultatų bei išugdyti visavertę, įvairiapusišką, daugiaplanę asmenybę. Todėl šiame darbe kalbama apie vaikų ugdymą demokratinėje kultūroje, ugdymą gerumu ir meile, patirtimi grįstą mokymą; lyginamas tradicinis užsienio kalbos mokymas ir mokymas orientuotas į vaiko patyrimą. Anot V. Lepeškienės (1996), daugiausia išmoksta atviras naujam patyrimui vaikas.

Problema. Mokykloje mokymas labiau orientuotas į dalyką, o ne į vaiko patyrimą. Formalus ugdymas ne visuomet susijęs su vaiko patirtimi, todėl vaikams trūksta neformalaus mokymosi patirties, įgytos žinios neformalioje aplinkoje nėra taikomos mokykloje. Anot Ralfo Weskamp (1999), pastaraisiais metais užsienio kalbų didaktikoje įvyko ženklus pokytis – pereita nuo mokslinio - technologinio prie individualaus, į patirtį orientuoto mokymosi idealo. Tačiau kyla klausimas ar mokymasis per patyrimą yra taikomas ugdymo, mokymo ir lavinimo procesuose? Ir kaip tai padaryti? Todėl svarbu skatinti mokytojų domėjimąsi neformaliu, į mokinio patirtį orientuotu mokymu, svarbu vertinti ir tirti neformalaus ir formalus mokymo(si) derinimo sąlygas, ir tokiu būdu valdyti užsienio kalbos mokymosi proceso kokybę.

Darbo tikslas – ištirti ankstyvosios anglų kalbos mokymo(si) kokybės valdymą įtakojančius veiksnius pradinėse klasėse neformalaus ir formalus mokymo kontekste.

Darbo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti pradinių klasių mokinių mokymosi formalioje ir neformalioje aplinkoje edukacinį reikšmingumą.
2. Atlikti empirinį tyrimą ir nustatyti veiksnių, turinčių įtakos anglų kalbos mokymosi kokybei pradinėse klasėse.

3. Tyrimo rezultatų pagrindu suformuluoti rekomendacijas, kaip pagerinti ankstyvąjį anglų kalbos mokymą, derinant formalųjį ir neformalųjį mokymą(si) pradinėse klasėse.

Tyrimo objektas – ankstyvosios anglų kalbos mokymo(si) kokybės valdymas pradinėse klasėse.

Tyrimo metodai :

1. Teoriniai: mokslinės pedagoginės – psichologinės, socialinės literatūros analizė.
2. Empiriniai: anoniminė anketinė apklausa raštu, siekiant ištirti mokytojų, mokinių, tėvų požiūrį į ankstyvojo anglų kalbos mokymą pradinėje mokykloje ir į mokymąsi įtakojančius veiksnius.

Tyrimo duomenys apdoroti taikant kiekybinės ir kokybinės analizės metodus. Anketinių duomenų analizei naudota SPSS programa (Statistical Package for the Social Sciences). Tyrimo metu gautiems duomenims apdoroti, sisteminti ir grafiškai vaizduoti naudotos Windows Microsoft Word ir Windows Microsoft Excel programos.

Tyrimo dalyvių imtis. Anketinėje apklausoje dalyvavo Šilalės rajono įvairių mokyklų (Šilalės Simono Gaudėšiaus gimnazijos, Šilalės S. Dariaus ir S. Girėno vidurinės mokyklos, Pajūrio Stanislovo Biržiškio gimnazijos, Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos) mokiniai (n=107), jų tėvai (n=74) ir mokytojai, dėstantys anglų kalbą pradinėje mokykloje (n=12). Iš viso šioje apklausoje dalyvavo 193 žmonės.

Tyrimo išvados.

- Tėvų nuomone, kokybiško anglų kalbos mokymosi veiksniai yra šeimos narių anglų kalbos mokėjimas (79,5%) ir anglišku TV programų žiūrėjimas (70,8%).
- Tyrimo rezultatai rodo, kad pradinukai noriai mokosi anglų kalbos. Tėvų nuomone, tai labiausiai įtakoja aktyvių mokymosi metodų naudojimas pamokose (84,5%) ir dialogai su situacijomis iš vaikų gyvenimo, patirties (77,2%).
- Tėvai sutinka, kad jų vaikai savarankiškai mokosi anglų kalbos žaisdami angliškus žaidimus internete (74%), žiūrėdami angliškus filmus ir TV programas (75%) ir skaitydami angliškas knygas (54%).
- Labiausiai kokybišką mokymą(si) (formalioje aplinkoje) , anot mokytojų, lemia mokinio motyvacija ir mokymo procese maksimaliai aktyvinama pačių mokinių veikla (100%).
- Neformalioje aplinkoje labiausiai kokybišką mokymą(si) įtakoiantys veiksniai, anot mokytojų, yra anglišku knygų skaitymas (100%) ir anglišku TV programų žiūrėjimas (100%).
- Kaip ir tėvai (79,5%), taip ir mokytojai (100%) įsitikinę, kad labai svarbus veiksnys, įtakojantis anglų kalbos mokymo(si) kokybę, yra šeima ir jos narių anglų kalbos žinios.
- Siekiant kokybiško mokymo(si), svarbios mokytojų turimos žinios apie kokybiško

mokymo(si) veiksniais. Literatūros studijos ir tyrimo duomenų analizė leidžia daryti prielaidą, kad mokytojai ne tik turi žinių apie kokybiško mokymo(si) veiksniais anglų kalbos pamokose, bet ir naudoja jas praktiškai.

- Tyrimo metu nustatyti mokinių savaiminio mokymosi būdai. Labiausiai mokiniai pritaria, kad jiems lengviau mokytis anglų kalbos, nes žiūri angliškus filmus (82,2%); klauso angliškų dainų (88,7%); žaidžia angliškus žaidimus (79,3%); žiūri angliškas TV programas.

- Vaikų nuomone, neformalioje aplinkoje įgytas žinias jie gali panaudoti ir pamokose. 70% mokinių teigia, kad turi galimybių panaudoti daugiau angliškų žodžių. 62% mokinių teigia, kad dėl to gali lengviau kalbėti poroje, nes jie moka daugiau frazių ir sakinių. 80,3% mokinių sutinka, kad gali lengvai naudotis internetiniu žodynu

SUMMARY

The relevance of the topic nowadays. Knowledge of the foreign languages is a relevant and an important factor, which lets for people to take part in European education, economic, social and cultural expansion. It encourages us to find out the problems of learning English language and to find the ways, which ensure possibilities of successful English language learning.

So it is very important to find out the factors, which influence quality of the learning. Relevant factors are: psychological, pedagogical and social. These factors influence not only learning at school, but learning at home too. Pupil's ability to learn determines personal characteristic, surroundings (of school and home), student's, his parents' and teacher's attitude to the learning. Seeking of good education results is concerned with combine of democracy and formal education. Then it can be achieved good education results and acquired fully-fledged, well-rounded, manifold personality. That's why in this work it is written about child's education in democracy culture, about education based on love and goodness, about experiential learning; traditional English teaching and teaching based on child's experience is compared. According A. Lepeskiene (1996), child, who is open to new experience, learns mostly.

The problem. Teaching is based on a subject at school, not on child's experience. Formal education nor always is concerned with child's experience, so children are lack of informal learning experience, the knowledge which is acquired in informal surrounding is not applied at school. According R. Weskamp (1999), in these latter years, in didactics of foreign language marked change happened – from scientific- technological teaching moved up to learning based on child's experience. However the question appears – is really teaching based on experienced learning and practically applied in processes of teaching, education and training? And how to do it? That's why it is very important to encourage teachers to wonder about informal, based on child's experience teaching. It is very important to research and analyse the combination conditions of formal and informal learning, and in this way to manage the quality of foreign language learning.

The purpose of the research. To explore factors affecting quality management of early English language learning in primary school (in formal and informal teaching).

The goals of the research:

1. To study and to research pedagogical, social and psychological literature and validate the relevance of children's from primary school learning in formal and informal surrounding.
2. Research empirically and establish factors, which affect the quality of English language learning in primary school.

3. Provide with references how to improve early English language teaching, how to combine formal and informal learning in primary school.

The research methods:

1. The analysis of pedagogical, social and psychological literature.
2. The anonymous written questionnaires used in order to research the attitude of teachers, students, parents to factors affecting early English language teaching in primary school
3. The data of the research is analyzed both quantitatively and qualitatively. For the analysis of data is used the SPSS program (Statistical Package for the Social Sciences). For the arrangement, systematization and graphic design of the researched data are used Windows Microsoft Word and Windows Microsoft Excel programs.

The scope of the research. 107 pupils, 74 parents, 12 teachers from Šilalė's district (Šilalė, Pajūris, Laukuva) participated in the questionnaire. In total 193 people took part in this questionnaire.

The conclusions.

- On parents opinion, factors affecting the quality of English language are: the English language knowledge of family members (79.5%), and watching English TV programmes (70.8%).
- The results of the research shows that children from primary school rapidly learn English language. As parents say, it is associated with using of active learning methods in the lessons (84.5%) and using of dialogs with situations from children's life and experience (77.2%)
- Parents agree that their children learn English language on their own playing English games on the internet (74%), watching English films and TV programmes (75%) and reading English books (54%)
- According teachers, the quality of learning is affected by students motivation and when in the learning process the student is activated (100%).
- Factors affecting learning in the informal surrounding are: reading of English books (100%) and watching of English TV programmes (100%).
- Parents (79.5%) and teachers (100%) agree that very important factor affecting the quality of English learning is family and English language knowledge of family members.
- It is very important to know, what teachers know about factors that affect learning. The analysis of the research and of academic literature shows that teachers not only know about these factors, but also they use them practically.
- Types of children's informal learning were represented in the research. Children agree that it

is easier for them to learn English because they watch English films (82.2%), listen to English songs (88.7%), play English games (79.3%) and watch English TV programmes.

- To children's opinion, they can use their English knowledge (that they gain in the informal surrounding) in the English lessons. 70% of children say that they have possibilities to use more English words in the lessons. 62% agree that they can easily talk in pairs, because they know more English phrases and sentences. 80.3% say that they can easily use English dictionary on the internet.

IVADAS

Temos aktualumas. Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, užsienio kalbų mokėjimas tapo labai aktualus ir svarbus veiksnys, kuris leistų gyventojams efektingai dalyvauti Europos švietimo, ekonominėje, socialinėje, kultūrinėje erdvėje. Tai skatina aiškintis anglų kalbos mokymo(si) problemas ir ieškoti būdų, kurie užtikrintų galimybes sėkmingai mokytis užsienio kalbos.

Lietuvos švietimo strateginėse nuostatose (2003-2012) teigiama, kad kiekvienas pilietis, be gimtosios kalbos, mokėtų dar 2-3 užsienio kalbas. Kadangi siekiama šias nuostatas įgyvendinti, todėl užsienio kalbos mokymas pradamas gana anksti, dar pradinėse klasėse.

Anot R. Standalninkaitės (2009), ankstyvajame amžiuje vaiko imlumas kalboms yra didesnis, todėl užsienio kalbų vaikus galima pradėti sėkmingai mokyti jau nuo trejų metų. Anksti ir gerai išmokti kalbų naudinga, ypač šiandien, kai yra atsivėrusios durys į ES valstybes, į kurias lietuviai vis dažniau vyksta studijuoti.

Taigi labai svarbu išsiaiškinti veiksnius, kurie turi įtakos mokymosi kokybei. Aktualūs yra psichologiniai, pedagoginiai, socialiniai veiksniai, kurie įtakoja ne tik mokymąsi mokykloje, bet ir mokymąsi namuose. Vaiko gebėjimą mokytis nulemia asmeninės savybės, jį supanti aplinka (mokyklos bei namų), pačio mokinio ir tėvų bei mokytojų požiūris į mokymąsi. Gerų rezultatų siekimas mokymosi procese susijęs su demokratiškumo ir formaliojo ugdymo derinimu. Tuomet galima pasiekti gerų ugdymo rezultatų bei išugdyti visavertę, įvairiapusišką, daugiaplanę asmenybę. Todėl šiame darbe kalbama apie vaikų ugdymą demokratinėje kultūroje, ugdymą gerumu ir meile, patirtimi grįstą mokymą; lyginamas tradicinis užsienio kalbos mokymas ir mokymas orientuotas į vaiko patyrimą Anot V. Lepeškienės (1996), daugiausia išmoksta atviras naujam patyrimui vaikas.

Tokie veiksniai kaip mokytojo kvalifikacija ir patirtis, techninės priemonės, valandų skaičius per savaitę, klasės dalijimas į grupes yra plačiai išnagrinėti įvairiuose mokslininkų tyrimuose. Tačiau mažiau kalbama apie neformalaus, savaiminio mokymosi įtaką užsienio kalbos mokymuisi.

Ankstyvasis užsienio kalbos mokymas(is) ypatingas tuo, kad jo sėkmė priklauso ir nuo vaikų amžiaus. Pradiniame etape, kai formuojasi pagrindiniai vaiko kalbų mokymosi įgūdžiai, svarbu mokytis ne tik gimtosios, bet ir užsienio kalbos, nes šis etapas lemia tolesnį kalbų mokymosi sėkmingumą.

Anglų kalbos ankstyvajame amžiuje mokymą(si) tyrė tokie užsienio autoriai B. Vidlok, A. Petravič, H. Org, R. Romcea, Patsy M. Lightbown. Ypač akcentuoja patirtinio mokymo(si) derinimą formaliajame mokyme(si) pradinėje mokykloje mokslininkas W. Bleyhl.

Lietuvoje 2006 metais buvo atliktas tyrimas, užsakytas švietimo ir mokslo ministerijos, kurį atliko T. Bulajeva. Buvo tiriama ankstyvojo užsienio kalbos mokymosi kokybė Lietuvos

mokyklose. Taip pat apie užsienio kalbos mokymą(si) pradinėse klasėse diskutavo Standalninkaitė R., V. Šernas, V. Nečiūnas ir V. Nečiūnienė, Ž. Arnašienė, N. Mačianskienė, J. Mickonis ir kt.

Problema. Mokykloje mokymas labiau orientuotas į dalyką, o ne į vaiko patyrimą. Formalus ugdymas ne visuomet susijęs su vaiko patirtimi, todėl vaikams trūksta neformalaus mokymosi patirties, įgytos žinios neformalioje aplinkoje nėra taikomos mokykloje. Anot Ralfo Weskampo (1999), pastaraisiais metais užsienio kalbų didaktikoje įvyko ženklus pokytis – pereita nuo mokslinio - technologinio prie individualaus, į patirtį orientuoto mokymosi idealo. Tačiau kaip rodo patirtis, realiai praktikoje mokymasis per patyrimą nėra taikomas ugdymo, mokymo ir lavinimo procesuose. Kyla klausimas: Kaip tai padaryti? Todėl svarbu skatinti mokytojų domėjimąsi neformaliu, į mokinio patirtį orientuotu mokymu, svarbu vertinti ir tirti neformalaus ir formalus mokymo(si) derinimo sąlygas, ir tokiu būdu valdyti užsienio kalbos mokymosi proceso kokybę.

Hipotezė. Teigiama, jog užsienio kalbų didaktikoje ir apskritai mokykloje pereita prie individualaus, į patirtį orientuoto mokymo(si), kad neformalaus mokymosi aspektai gerai žinomi pedagogams. Tvirtinama, jog neformalaus ir formalus mokymo(si) aspektai derinami mokymosi procese. Norint pasiekti kokybiško formalus ir neformalaus mokymo(si) derinimo ankstyvojo užsienio kalbos mokymo(si) procese, būtina išsiaiškinti veiksnius, įtakojančius šių mokymosi procesų kokybę ir skatinti domėtis jų esme ir plėtojimo galimybėmis pradinėje mokykloje.

Darbo tikslas – ištirti ankstyvosios anglų kalbos mokymo(si) kokybės valdymą įtakojančius veiksnius pradinėse klasėse neformalaus ir formalus mokymo kontekste.

Darbo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti pradinių klasių mokinių mokymosi formalioje ir neformalioje aplinkoje edukacinį reikšmingumą.
2. Atlikti empirinį tyrimą ir nustatyti veiksnių, turinčių įtakos anglų kalbos mokymosi kokybei pradinėse klasėse.
3. Tyrimo rezultatų pagrindu suformuluoti rekomendacijas, kaip pagerinti ankstyvąjį anglų kalbos mokymą, derinant formalųjį ir neformalųjį mokymą(si) pradinėse klasėse.

Tyrimo objektas – ankstyvosios anglų kalbos mokymo(si) kokybės valdymas pradinėse klasėse.

Tyrimo metodai :

1. Teoriniai: mokslinės pedagoginės – psichologinės, socialinės literatūros analizė.
2. Empiriniai: anoniminė anketinė apklausa raštu, siekiant ištirti mokytojų, mokinių, tėvų požiūrį į ankstyvojo anglų kalbos mokymą pradinėje mokykloje ir į mokymąsi įtakojančius veiksnius.

Tyrimo duomenys apdoroti taikant kiekybinės ir kokybinės analizės metodus. Anketinių duomenų analizei naudota SSPS programa (Statistical Package for the Social Sciences). Tyrimo metu gautiems duomenims apdoroti, sisteminti ir grafiškai vaizduoti naudotos Windows Microsoft Word ir Windows Microsoft Exel programos.

Darbo struktūra: Magistro darbą sudaro turinys, įvadas, problemos teorinė bei praktinė analizė, bendrosios išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 31 lentelė ir 34 paveikslai.

1. KOKYBIŠKO VAIKŲ MOKYMO(SI) SISTEMŲ IR ANKSTYVOJO ANGLŲ KALBOS MOKYMOSI VEIKSNIŲ TEORINIAI PAGRINDAI

1.1 Kokybiško vaikų mokymo(si) sistemos

Mokymo(si) sėkmę lemia daugelis veiksnių, tokių kaip metodiniai veiksniai, mokymosi motyvacija, pedagogo kompetencija ir požiūris, socialiniai veiksniai. Daugelyje Europos šalių yra keliamas klausimas, kaip organizuoti bei parengti ugdymo programą vaikams, kuri būtų orientuota į įvairias gyvenimo situacijas, kurios sutinkamos vaiko aplinkoje. Pedagogas gali pasiekti gerų ugdymo rezultatų, tik suderinęs demokratiškumo ir formaliojo ugdymo principus. Tada jis galės išugdyti visavertę, įvairiapusišką, daugiaplanę asmenybę.

1.1.1 Į vaiką nukreiptas ugdymas. mokymas(is) iš patirties

Anksčiau mokykla buvo laikoma informacijos tiekėju ugdytiniais, o dabar keičiasi prioritetai ir pažiūros. Taip pat kinta ir mokinio vaidmuo, kuris buvo pasyvus stebėtojas mokymo procese. Anksčiau mokytojas buvo žinių perteikėjas, o mokinys tik bejėgis jų gavėjas. Pagal senąjį modelį mokytojas tik skaitydavo paskaitą, o šiandien mokytojas yra „varomoji“ jėga, o mokiniai – „klasės žvaigždės“ (Jensen, 1999).

Anot Hansen ir Kaufmann bei Saifer (1997) svarbu ugdymo procese sukurti į vaiką orientuotą aplinką. Tokia aplinka kuriama dviem principais:

- vaikai kaupia patirtį remdamiesi savo potyriais bei santykiais su juos supančiu pasauliu;
- ugdytojai skatina vaiko vystymąsi atsižvelgdami į vaiko pomėgius, gerai ir menkiau išsivysčiusius gebėjimus.

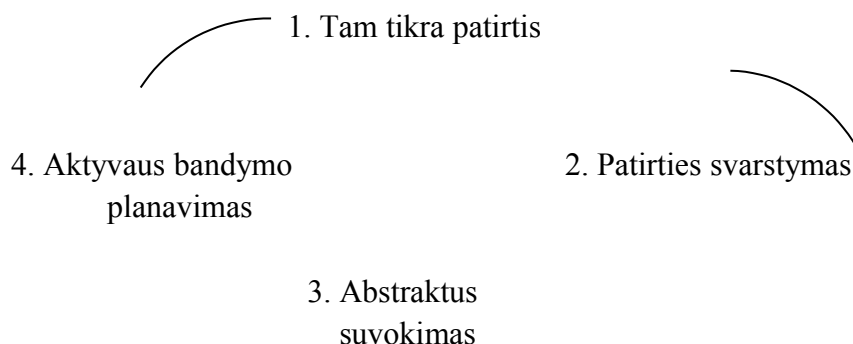
Ugdytojai atsižvelgia į vaikų sumanymus ir naudojami jais sudarydami veiklos planą. Taip pat su vaiku bendraujama kai jis dirba, kai žaidžia, padedama jam ir rūpinamasi juo. Kai aplinka kuriama taip, kad skatintų vaikus dominančią veiklą, šie išsiugdo savo vertės pajautimą ir aktyvumą. Būtent tokia darbo specifika skatina įgūdžių tobulinimą, lemia gerą ir darbingą klasės mikroklimatą. Autorių nuomone, mokytojo pareiga yra sukurti ugdytiniai tokią humanišką aplinką, kuri skatintų mokinio intelektinę ir emocinę saviraišką bei tolesnę sklaidą. O tai pedagogas atlieka remdamasis įvairiais naujausiais ugdymo metodais. Dirbdamas į vaiką orientuotoje grupėje ugdytojas atlieka tokias funkcijas: 1) priima sprendimus, 2) padeda mokytis, 3) stebi ir vertina vaiko mokymąsi, 4) mokiniais yra pavyzdys (Juodaitytė A., 2005). Atlikdamas šias funkcijas mokytojas siekia pagerinti mokomojo proceso kokybę bei patenkinti vaikų poreikius. Į vaikus

orientuotose klasėse ugdytojas turi dirbti atsižvelgdamas į tokius kriterijus: 1) mokytojas turi būti mokymosi pagalbininku, 2) turi būti vaiko mokymosi stebėtoju ir vertintoju, 3) mokytojas yra elgesio modeliotojas ir raštingumą skatinantis aplinkos kūrėjas (Walsh, 2001).

Anot J. Dewey (1998) pagrindiniai į vaiko orientuoto ugdymo principai yra šie: 1) ugdytiniai aktyviai dalyvauja ugdymo procese priimant sprendimus, kurie lemia jų laisvus pasirinkimus, o tuo tarpu pedagogas tampa tik pagalbininku ugdymo procese, 2) siekiama sudaryti kuo palankesnes sąlygas ugdytinių vidiniai galių plėtotei ir saviraiškai, keliant tikslą ugdyti laisvą, kūrybingą asmenybę. Taip pat J. Dewey (1998) teigia, kad vaiko vartojamų ir jam suvokiamų sąvokų formavimas įmanomas tik per vaiko asmeninę patirtį, kurią jis įgyja sąveikaudamas su aplinka.

Anot G. Petty (2006), Pirmąkart apie „mokymąsi iš patirties“ užsiminė Dewey, o jį išstobulino D. Kolbas. Ciklas gali prasidėti bet kuriame taške, bet paskui kiekvienas etapas turi eiti paeiliui. Ciklą apibudina pateiktas paveikslas.

1 pav. Mokymosi iš patirties ciklas, pagal D. Kolbą (G. Petty, 2006. p. 386)

1. Tam tikra patirtis. Patirtis gali būti tikroviška ir patirties galima įgauti dirbtinai sukurtoje realybėje. Pavyzdžiui, stebimas patyręs darbuotojas, aptariama situacija, mokiniai aptaria vienas kito patirtį, modeliavimas ir t.t. Per įsivaizduojamą patirtį mokiniai turi išbandyti savo idėjas, metodus, planus.

2. Patirties svarstymas. Mokytojo tikslas yra išugdyti mokinį, kuris turėtų tiek pasitikėjimo savimi ir įgūdžių, kad galėtų savarankiškai peržvelgti savo patirtį ir ją įvertinti. Savęs įvertinimas – tai dar vienas būdas apsvarstyti patirtį.

3. Abstraktus suvokimas. Šiame etape mokinys turi susieti savo konkrečią patirtį su teorija.

4. Aktyvaus bandymo planavimas. Šio etapo tikslas yra paskatinti aktyvaus mokinio mąstymą. Mokinys turi prisiimti atsakomybę dėl tobulėjimo, o tam reikia dalyvauti pamokoje, prisitaikyti ir tikėti jėgomis.

Kaip teigia P. Jucevičienė ir B. Stanikūnienė (2004), individo mokymasis iš patirties apima dvi pagrindines jo gyvenimo sferas: šeimos ir artimiausios aplinkos ratas bei gyvenimo vaidmenys, kuriuos jis atlieka už šeimos ribų. Didžiausią stimulą tokiam mokymuisi suteikia pastangos efektyviai atlikti besimokančiojo vaidmenį. C. Rogerso (Lepeškienė V., 1996) nuomone mokymasis turi būti labiau orientuotas į procesą, o ne į rezultatą. Taip pat, autoriaus nuomone, vaikas pats intuityviai žino, ko jam reikia išmokti, kokių žinių įgyti, o mokytojai tik turi sudaryti tinkamas sąlygas. Taip pat C. Rogersas nurodo prasmingo mokymosi principus: 1) Žmogus turi natūralias galimybes mokytis. Vaikas yra iš prigimties smalsus, siekiantis atrasti, sužinoti, 2) mokinys prasmingai mokosi tik tada, kai suvokia, kad dalykinė medžiaga susijusi su jo asmeniniais tikslais, 3) daugiausiai prasmingai išmokstama realiai veikiant, 4) geriausiai įsisąmoninamos paties mokinio siekiamos žinios ir tos, kurios paliečia ne tik jo intelektą, bet ir įtraukia visą asmenybę, 5) mokinio savarankiškumas, kūrybiškumas ir gebėjimas remtis pačiu savimi ugdomas tada, kai teikiama pirmenybė savo paties rezultatų vertinimui ir savikritikai, o ne kritikai ir vertinimui iš šalies. (V. Lepeškienė, 1996)

G. Petty (2006) teigia, kad mokymasis iš patirties yra toks pat senas kaip mokymasis apskritai, nors tik neseniai teoretikai atskleidė platesnių žinių apie šį metodą ir jo aiškumą, todėl mokytojams lengviau jį pasitelkti. Norint pritaikyti mokymąsi iš patirties, nereikia imtis jokių revoliucinių idėjų. Tačiau būtina, kad mokiniai nuoširdžiai pripažintų savo klaidas ir turėtų drąsos išbandyti naujas idėjas. Tam reikia daug mokinio pastangų ir mokytojo jautrumo.

1.1.2 Vaiko ugdymas demokratinėje kultūroje

Pagrindinis demokratijos principas – visi žmonės lygūs ir kiekvienas, nuo mažiausio iki didžiausio, yra už kažką atsakingas. Laisvas žmogus gali daryti tai, kas jam patinka, tačiau nepažeisdamas kito žmogaus teisių ir laisvių. Tai ne laisvė nuo apribojimo, o laisvė rinktis. (D. Gailienė, L. Bulotaitė, N. Sturlienė, 1996)

A. H. Maslow (Stoll, 1998) nurodė, kad švietimas, ugdymas turi būti orientuoti į žmogų, turi padėti jam išreikšti save, tapti geresniu žmogumi. Vadinasi mokymas tolygus žmogaus tapsmui. Demokratija ugdymo procese – tai galimybių vizija, tai perspektyva to, koks turėtų būti mokymo procesas mokyklose bei kitose ugdymo įstaigose. Ir tikroji demokratiško ugdymo proceso pradžia vyksta klasėje (Stoll, 1998). O pirmiausia, ką gali padaryti mokykla, tai perteikti programoje numatytą medžiagą, susiedama ją su gyvenimu. Vaikams nuo pat mažų dienų reikia aiškinti, kad visa tai ko jie yra mokomi, yra susiję su jais pačiais ir jų aplinka. Gyvenimišką medžiagą mokiniai greičiau įprasmina (D. Gailienė, L. Bulotaitė, N. Sturlienė, 1996).

Ugdymas, anot F. Parker (Kvieskienė, 2003) , turėtų būti orientuotas į vaiką ir pagrįstas natūraliu vaiko smalsumu. Autorė manė, kad bendruomenė yra ypač svarbi demokratiniam ugdymui. Jis teigė, kad tikrieji pilietiškumo pagrindai yra bendruomenės gyvenimas. Vaikai, sąveikaudami su bendruomene savo kaimynystėje ir mokykloje, natūraliai išmoksta svarbias demokratiškumo pamokas. Tai, kiek mokyklos veiklos procese dalyvauja pats vaikas ir kokia yra vaiko patirtis šiame procese, lemia vaiko charakterio ir jo kaip piliečio, raidą. (G. Kvieskienė, 2003) Dewey J (1998). taip pat teigė, kad demokratinis ugdymas yra dalis vaiko santykių su šeimos nariais, kaimynais, Bažnyčia, miestu ar bet kuria kita socialine, visuomenine organizacija, į kurią yra įtrauktas vaikas. Ypač autorius pabrėžė, kad ugdymas demokratijos sąlygomis turi leisti vaikui imtis lyderiavimo ir nurodinėti sau pačiam.

Anot E. Sterfeldt ir C. R. Mathiansen (1999), šiuolaikiškumą ir demokratiją iliustruoja tokie principai: „matyk vaiką“, „išklausk jį“, „duok erdvės jam pasireikšti, žaisti, fantazuoti ir kurti“. Demokratija išryškina kitus ugdytojo aspektus: ugdytojas turi duoti įkvėpimą, būti šalia, bendrauti asmeniškai, įsitraukęs, jis turi gebėti užmegzti dialogą, parodyti dėmesį, t.y. jautriau ir konstruktyviai atsiliepti į vaiko elgesį. Taigi, bendravimas ir abiem pusėms priimtini sprendimai sudaro svarbią kasdienybės dalį.

Demokratiškoje mokykloje pasikeitė ir mokytojo vaidmuo. Pedagogas tampa mokinio pagalbininku, švietėju, draugu. Kiekvienas vaikas yra lygiateisis ir svarbus, daug galintis ir sugebantis partneris (I. Kisilienė, I. Žukovienė, 2009)

Anot Gray (2001), vaikams negalima duoti daugiau laisvės, jei nesugebame jų suvaldyti ir nemokame jų priversti deramai elgtis. Suteikdami vaikams laisvę ir galią, vadovaudamiesi meile ir pagarba, tiek tėvai, tiek pedagogai privalo atsiminti ir įsisąmoninti, jog visa tai turės atsverti mokėjimas suvaldyti vaikus ir padaryti taip, kad vaikai mielai patys imtųsi iniciatyvos veikloje. Demokratijos kultūroje ugdymo procese ir mokytojai ir patys vaikai yra atsakingi už tai, kad mokiniai išmoktų. Pozityvaus, demokratinio ugdymo tikslas yra ne mokyti vaikus kas gera, o kas bloga, bet pažadinti ir išugdyti įgimtą sugebėjimą patiems atskirti blogį nuo gėrio.

1.1.3 Susiliejančias ugdymas – humanistinės psichologijos idėjos (svarbiausios mokymosi kliūtys)

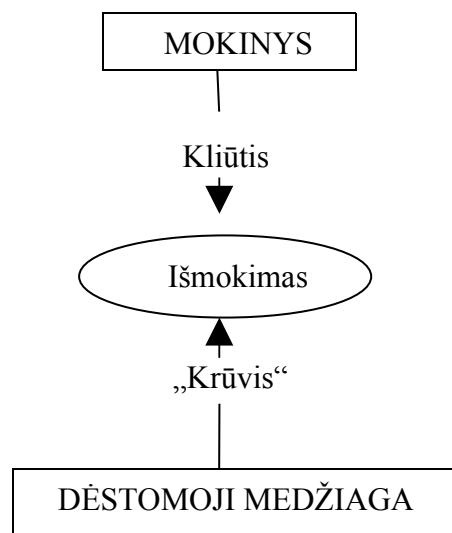
Nuosekliausiai ir giliausiai humanistines idėjas praktiškai įgyvendino Georgas I. Brownas (v. Lepeškievė, 1996), kuris savo požiūrį į ugdymą pavadino susiliejančiu ugdymu.

Susiliejančiame ugdyme siekiama įprastą, tradiciškai priimtina mokomąją medžiagą gražinti į gyvenimą, t.y. nekeičiant mokymo turinio, ieškoti būdų, kaip, dėstant įprastus dalykus, įtraukti,

paveikti mokinių emocinę sferą, skatinti vaizduotę, padėti jiems įsisąmoninti savo esmines vertybes. (V. Lepeškienė, 1996).

Susiliejančias ugdymas, anot N. M. Grendstad (1996), yra darbo būdai, kuriais siekiama, kad visi ugdymo, mokymo, konsultavimo procesai tekėtų kartu dėl vieno tikslo. O tikslas, kurio link nukreipti visi procesai, yra tas, kurį mes kiek galime sąmoningiau pasirenkame. Susiliejančias ugdymas pabrėžia patyrimo reikšmę ugdymo procese. Antrasis paveikslas rodo, kaip siejama emocinį krūvį turinti medžiaga ir ją įsisąmoninantis mokinys, turintis įveikti mokymosi kliūtis. J. M. Shiflettas kliūtis apibūdina kaip svarbiausius besimokančiojo rūpesčius. Autorius teigia, kad vaikas, kuris per pamokas jaučiasi nesaugus, patirdamas nerimą ar grėsmę būti pažemintas, tarsi „užsiblokuoja“, o jo galimybės mokytis ir išmokti labai sumažėja. Didžiausia kliūtis mokytis yra baimė.

2 pav. Susiliejančio ugdymo schema (pagal Shiflett J. M., 1975)

Kita svarbi ir dažna kliūtis – žemas vaiko savęs vertinimas. F. Kendall (2001) teigia, kad tik teigiamai save vertinantis individas yra patenkintas, kad yra būtent toks, koks yra. Jis su pasitikėjimu tvarko savo gyvenimą. V. Lepeškienė (1996) teigia, kad tai mokytojo uždavinys - užtikrinti, kad vaikas per pamokas jaustųsi saugus, jaustų savo vertę, kad būtų užkirstas kelias baimei ir nerimui, trukdantiems vaikui būti atviram naujam patyrimui.

„Krūvis“ – tai dalykinės medžiagos savybė, mokomųjų užduočių emocinis aspektas. Kai per pamoką į ją atsižvelgiama, mokomoji medžiaga tampa vaikui asmeniškai prasminga, susijusi su jo interesais. Medžiaga, kuri pateikiama su emociniu krūviu, patraukia vaiką, skatina jo norą išmokti, patirti teigiamus jausmus besimokant ir patirti atlikto darbo džiaugsmą.

„Taigi daugiausiai išmoksta „neužsiblokavęs“, atviras naujam patyrimui vaikas, kuriam pateikiama emocinį krūvį turinti medžiaga“ – teigia V. Lepeškienė (1996).

N. L. Gage, D. C. Berliner (1994) apibūdina tokius pagrindinius humanistinio ugdymo principus: 1) Mokiniai mokosi to, ko jiems reikia ir ką jie nori žinoti.

Goodmanas (1964) teigia, kad nieko negalima išmokti, jei mokomoji medžiaga neatitinka kokių nors poreikių, norų, nepatenkina smalsumo ar neatitinka svajonių. Visa kita kas išmokstama, greitai pamirštama (N. L Gage, D. C. Berliner, 1994).

2) noras mokytis ir išmanymas kaip mokytis yra svarbiau už faktines žinias.

„Pagrindinis ugdymo sistemos tikslas – perduoti atsakomybę už savo paties išsimokslinimą“ (J. W. Gardner, 1963). Mokiniai turėtų patys norėti savarankiškai mokytis ir turėti motyvaciją mokytis. Humanistinio ugdymo tikslas – padėti jiems išmokti, kaip mokytis.

3) vienintelis svarbus mokinio darbo prasingumo rodiklis yra tai, kaip jis pats vertina savo mokymosi rezultatus.

Humanistinio ugdymo pedagogai prieštarauja įprastinei vertinimo sistemai ir tvirtina, kad mokyklos ir mokytojų vertinimai – pažymiai, įvairios atžymos – trukdo mokymuisi, kad standartiniai testai ar kitos vertinimo priemonės yra nepriimtinos. Holtas (1964) teigė, kad lyginimas ir pažymiai žemina vaikus. Jo manymu, daugelis vaikų tarsi užmiršta išminktą mokykloje medžiagą ne todėl, kad turi blogą atmintį, bet todėl, kad jie nepasitiki savo atmintimi. Be to, humanistinės krypties pedagogai teigia, kad pažymiai skatina vaikus dirbti tik tam, kad gautų geresnį pažymį, o ne tam, kad jaustų pasitenkinimą. Pagal pirmuosius du humanistinio ugdymo principus mokiniai patys nusprendžia ko jie mokysis ir kaip mokysis, tai tokiu atveju jie turi pratintis patys save vertinti. „Tai reiškia, kad mokinys turi išmokti prisiimti atsakomybę už savo pasirinktus kriterijus, kuriuos jis laiko svarbiais, už tikslus, kurių jis siekia ir kiek jų jau yra pasiekęs atsakomybę už save ir savimoką (Rogers, 1969, pagal V. Lepeškienę, 1996)

4) jausmai yra taip pat svarbūs kaip ir faktai ir mokytis jausti yra taip pat svarbu kaip ir mokytis mąstyti.

Humanistinės krypties pedagogai neatskiria pažinimo nuo jausmų srities. Jie tvirtina., kad žinios ir jausmai yra mokymosi dalis. Jie tiria meilę, skausmą, draugystę, džiaugsmą ir smerkia bejausmį, nuasmenintą kompiuterinį pasaulį, kuris siaurina jausmus ir galų gale dehumanizuoja žmones. Humanistinis ugdymas – tai ne tik naujų žinių, patirties perteikimas, bet ir pastangos, kad mokinys suvoktų tų žinių prasmę sau asmeniškai.

5) mokinys mokosi tik tada kai jis nejaučia baimės.

Lengviausia, prasmingiausia ir efektyviausia yra mokytis tokioje aplinkoje, kai mokinys nejaučia baimės. Daugeliui mokinių mokykla yra ta vieta, kur jie patiria pažeminimą, yra menkai

vertinami, pajuokiami, niekinami, su jais elgiamasi neteisinga“ Tai sudaro grėsmę pačiam individui, jo savivokai, ir dėl to jam sunku yra mokytis (V. Lepeškienė, 1996).

Humanistinė pedagogika kritikuoja tradicinį ugdymą, pasak B. Bitino (2000), dėl pernelyg idealizuotos ugdytojo ir ugdytinio veiklos, dėl perdėto rūpinimosi vaikais, nesudarant jiems sąlygų patiems pasirūpinti savimi. dėl baimės suklysti, dėl ugdytojų manymo, kad jie viską žino, dėl konservatyvaus ugdymo turinio, sąlygojančio pedagoginį autoritarizmą. Ir anot Stulpino (2002), mažai dėmesio skiriama asmenybei, socialinei veiklai, savivaldai, saviugdai. Pagal A. Juodaitytę (2003), ugdymo procese remiamasi formaliu mokymu iš vadovėlių ir neieškoma ryšio su vaiko socialine patirtimi ir jo individualių galimybių plėtojimu. O toks ugdymas neatitinka besikeičiančio pasaulio reikalavimų, todėl XXa pabaigoje Vakarų pasaulyje tradicinį ugdymą pakeitė naujas požiūris į mokinių ugdymą kartu ir į mokytoją. Naujasis požiūris remiasi humanistine filosofija (6 lentelė).

6 lentelė

Tradicinės ir humanistinės švietimo sistemų palyginimas (pagal Kočiūną, 1999)

Tradicinė švietimo sistema	Humanistinė psichologija besivadovaujanti švietimo sistema
<ul style="list-style-type: none"> • Tradicinei švietimo sistemai būdingas perdėtai reglamentuotas ugdymo procesas („mokyti reikia šitaip“, „žinoti reikia šitai“), per daug dėmesio skirta žinioms, informacijai perduoti ir priėmimo kokybės kontrolei. Šio modelio vienintelis jėgos centras yra mokytojas, jo nustatytos taisyklės. Akivaizdu, jog tai atspindi minimalų pasitikėjimą arba dažniau nepasitikėjimą pačiu moksleiviu, jo galimybėmis pasirinkti pozityvius, naudingus tikslus ir elgesio būdus („nieko neišmoks be griežtos kontrolės“). Mokyklos santykius reguliuoja vien baimė. Taigi mažai dėmesio belieka demokratijai ir jos vertybėms. 	<ul style="list-style-type: none"> • Šiuolaikinės psichologijos kryptis kelia naujos orientacijos prioritetus, ugdo moksleivio asmenybę. Humanistinės psichologijos svarbiausias tikslas yra žmogaus vystymasis ir atsiskleidimas. • Pagrindinis mokyklos tikslas turi būti ne vien teikti žinias (be abejo, neneigiant jų vertės), bet ugdyti sugebantį pažinti žmogų. Žmogų asmenybe pirmiausia daro ne žinios, o jo santykis su kitais žmonėmis, aplinka

<ul style="list-style-type: none"> • Moksleivis yra mokymo objektas, o ne subjektas, tad ir ugdyti visybišką asmenybę tokioje autokratiškai organizuotoje sistemoje neįmanoma. Geriausiu atveju vienpusiškai ugdomas intelektas, pamirštant, kad informacijos priėmimas, jo kokybė, priklauso nuo priimančiojo nuostatų, jausmų arba, kalbant apibendrintai, mokytojo ir moksleivio santykių pobūdžio. 	<ul style="list-style-type: none"> • Humanistinės mokyklos svarbiausios grandys: vaikas (ne kaip mokymo objektas, o kaip mokymosi subjektas) ir mokytojas (ne vien žinių perteikėjas, o pirmiausia vaiko pagalbininkas). • Svarbiausia – padėti vaikui tapti kūrybiška, kritiška asmenybe.
---	--

Ugdymo filosofija tiesiogiai daro įtaką visai ugdymo sistemai ir kartu reikalavimams, koks turi būti geras mokytojas. Lietuvos švietimo sistema remiasi humanistine filosofija, todėl šiandieninis gyvenimas verčia rekonstruoti pedagogo darbą ir mokymo(si) tipus.

1.1.4 Kokybės, mokymosi kokybė, formalus, neformalus ir savaiminis mokymasis

Vadybos literatūroje ir praktikoje kokybės sąvoka labai paplitusi. Ši sąvoka yra nuolatos diskutuojama ir kol kas nėra galutinio sprendimo dėl kokybės termino reikšmės. M. Vilkonienė remdamasi Rudžiūniene(2007), skiria du kokybės orientyrus: techninį (tai kas pateikiama) ir funkcinį (kaip tai pateikiama). Pastaruoju metu laikomasi nuomonės, kad ne tik gaminys, bet ir paslauga turi būti kokybiška. J. Stewart’as ir K. Wals’as teigia, kad kokybiška paslauga yra ta, kuri suteikiama atsižvelgiant į ketinimus bei atitinka vartotojo poreikius (J. Rudžionienė,2010)

M. Vilkonienė (2007) išskiria literatūroje sutinkamus aiškinimus, kad kokybė yra:

- numatomas pastovumo ir patikimumo laipsnis, esant žemiems kaštams;
- nuolatinis tobulėjimas/plėtra;
- puikumo laipsnis;
- tinkamumas naudojimui;
- defektų, trūkumų nebuvimas;
- atitikimas reikalavimams;
- tam tikras organizacijos valdymas
- vartotojo patenkinimas

Pasauliui įžengus į XXI amžių, įvairių šalių visuomenės vis labiau siekia žinių kokybės, nes žinių visuomenėje nei kapitalas, nei gamtiniai išteklių, nei darbas jau nebėra pagrindiniai. Įgyjamų žinių vertė matuojama tuo, kiek jos padeda gyventi sparčiai kintančioje aplinkoje. Žinios keičiasi

taip pat greitai kaip ir pati visuomenė, todėl kiekvienam tenka mokytis iš naujo. (S. Neifachas, 2004).

Anot M. Vilkonienės (2007), kokybiškas išsilavinimas yra esminė visuomenės nuolatinio vystynosi ir bendros visuomenės gerovės prielaida.

Pasak G. Kavaliauskienės ir L. Anužienės (2008), mokymo (-si) kokybė priklauso nuo žmogaus gebėjimo įvertinti savo pažangą, laimėjimus, realius rezultatus. Mokant (-is) užsienio kalbų, ugdoma lingvistinė mokinių kompetencija, kurią lemia mokymo (-si) kokybė.

R. Laužackas ir M. Teresevičienė (2005) remdamiesi Mokymosi visą gyvenimą strategija (2004), išskiria tris pagrindiniu mokymosi tipus: formalųjį, neformalųjį ir savaiminį.

- Formalusis mokymasis vyksta švietimo ir mokslo įstaigose. Mokymo(si) veikla yra tikslinga, apgalvota, organizuota, su fiksuota trukme ir tvarkaraščiu, hierarchine vertinimo sistema, formaliais priėmimo ir registravimo reikalavimais. Jam būdinga iš anksto numatyta tvarka, turinys, metodai ir mokymo priemonės. Besimokantieji gauna valstybės pripažintus diplomus.
- Neformalusis mokymasis vyksta šalia pagrindinių švietimo ir mokymo sistemų. Jis taip pat apgalvotas ir organizuotas. Su formaliuoju mokymu yra bendra tai, kad šis mokymasis apribojamas institucine priklausomybe. Juo gali rūpintis organizacijos ir grupės, taip pat organizacijos, įkurtos formaliosioms sistemoms papildyti (meno, muzikos, sporto užsiėmimai arba privačios pamokos, korepetitoriai, ruošiantys egzaminams). Valstybės pripažinti dokumentai neišduodami.
- Savaiminis mokymasis. Tai natūralus, kiekvieną dieną vykstantis mokymasis. Skirtingai nuo kitų dviejų, savaiminis mokymasis nebūtinai iš anksto apgalvotas, mažiau organizuotas, mažiau struktūruotas, gali būti skatinamas gyvenimo, aplinkybių, šeimos, sąlygų, todėl jo gali nepripažinti net patys individai, papildantys savo žinias ir gebėjimus. (Pagal Mokymosi visą gyvenimą strategiją, 2004)

Autorių teigimu, savaiminis mokymasis siejasi su individualia iniciatyva, asmenine patirtimi, laisvalaikio leidimu, bendruomenine veikla. Jo pagrindas yra asmeninių, profesinių, socialinių, šeimos poreikių tenkinimas. M. Teresevičienė ir G. Gedvilienė (1999) savaiminiam mokymuisi priskiria ir draugų bei grupių įtaką.

Savaiminis mokymasis tampa vis aktualesnis keičiantis reikalavimas švietimo sistemoje. Pasak A. Hargreaves (1999), „ugdymo programos, pagrįstos konkrečiomis žiniomis ir nenuginčijamais faktais bei tų žinių įsiminimu, tampa bevertės“ šioje globalaus pasaulio akivaizdoje. Autorius teigia, kad svarbesni tampa mąstymo gebėjimai, įgalinantys: 1)atsisakyti akiai

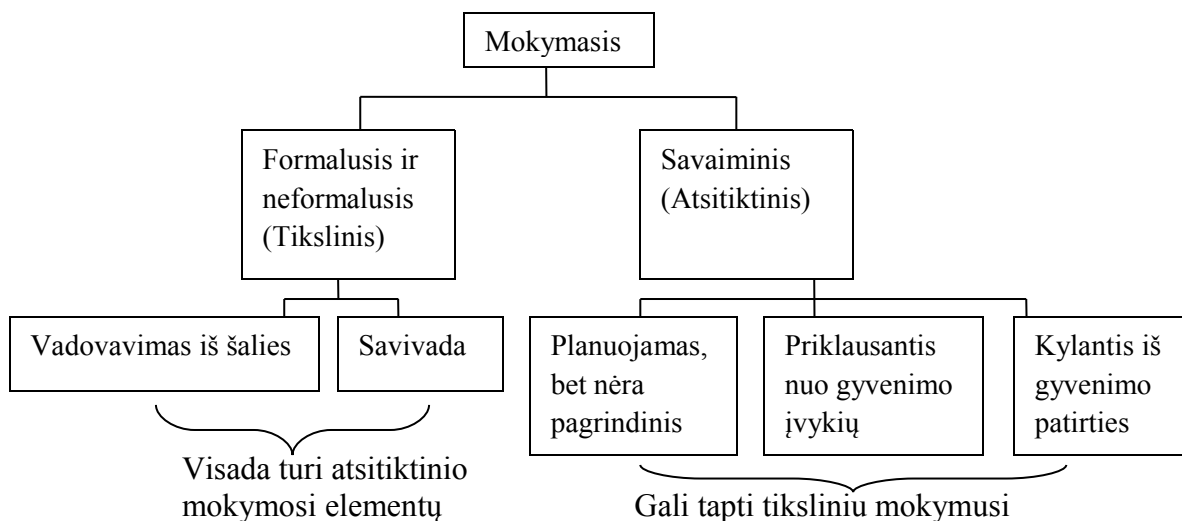
tikėti prioritetais, 2) apsvarstyti informaciją, 3) ieškoti ir remtis įvairiais informacijos šaltiniais, 4) pačiam apsispręsti kuo tikėti, o kuo ne, 5) argumentuoti, pagrįsti savo poziciją.

A. Juodaitytė (2003) lygina suaugusiųjų ir vaikų savaiminį mokymąsi. Autorės teigia, kad vieni iš pagrindinių skirtumų yra vaikų ir suaugusiųjų mokymosi poreikiai ir savarankiškumas. Pedagoginiu požiūriu vaikai privalo išmokti tai kuo juos moko mokytojas ir jiems nebūtina žinoti, kaip tas įgytas žinias galima pritaikyti gyvenime, praktikoje. Suaugusiųjų poreikį mokslininkai apibūdina kaip jų norą žinoti, ko jie turi mokytis ir kas nuo to pasikeis. Suaugusiųjų pastangos ir norai žymiai aktyvesni.

Taigi, anot A. Juodaitytės (2003), mokslininkai nuvertina vaikų galimybę mokytis patiems vadovaujant savo mokymuisi ir būti atsakingais už šio mokymosi rezultatus. Tuo tarpu G. Petty (2006) sako, kad mokinys, kuris pats vadovauja mokymuisi, įgyja kontrolės ir atsakomybės, nors tam būtinos trys svarbios sąlygos: pirmiausia mokinys turi norėti ar jau bent būti pasirengęs priimti jam suteikiamą savivaldą, antra, jis turi turėti ar greitai išsiugdyti įgūdžius ir nuostatas, reikalingas tvarkytis su šia autonomija ir trečia, mokinys turi gebėti pakankamai rezultatyviai mokytis, atsižvelgdamas į jam suteiktos autonomijos lygį. Taigi, anot G. Petty, „paties vadovaujamas mokymasis – tai tikrovės mokymasis, todėl jis yra pirminis švietimo tikslas“. Savimoka atitinka humanistines pažiūras, kai mokytojas prisiima pagalbininko vaidmenį

R. Laužikas ir M. Gedvilienė (2005) teigia, kad reikia atsižvelgti į mokymosi įvairovę, į tai, kad mokymasis yra veikla ir vaidmenys, kuriuos įvairiu metu ir įvairiose vietose galime keisti, kad mokymasis gali vykti ir šeimose, laisvalaikiu, bendruomenės gyvenime ir kasdieniniame darbe. Mokymosi tipus sieja tam tikras ryšys, kuris atskleidžiamas 3 paveiksle.

3 pav. Formaliojo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi ryšys (pagal R. Laužacką, E. Stasiūnaitienę ir M. Teresevičienę, 2005)

Paveiksle pažymėta, kad atsitiktinis mokymasis gali tapti tiksliniu arba sąlygoti tikslinį mokymąsi. Tuo tarpu tikslinis mokymasis visada turi atsitiktinio mokymosi elementų. Tai reiškia, kad savaiminis mokymasis gali būti formaliojo mokymosi dalimi, o taip pat kartais sunku atskirti neformalųjį ir savaiminį mokymąsi.

Anot R. Laužacko ir M. Teresevičienės (2005), ugdymas yra formalus ir neformalus, svarbus uždavinys yra padėti surasti tarp jų tinkamą pusiausvyrą, o svarbiausia ugdyme - bendravimas, nes jis praplečia patirtį, suteikia jai prasmės.

Mokymosi tikslas, kaip teigia R. Laužackas ir M. Teresevičienė (2005), yra ne perimti išorinio pasaulio žinojimą į savo atmintį, bet, remiantis, patirtimi, susikurti individualius pasaulio atspindžius. Kitą mokymosi aspektą pabrėžia Jarvis P. (2000) sakydamas, kad „žmonės, kaip socialinės būtybės, socialiniame kontekste įgyja patirčių“. Autorius ypač pabrėžia, kad mokymasis negali būti atsiejamas nuo kasdieninio gyvenimo ir patirties. Mokymąsi jis mato kaip procesą, kai patyrimas transformuojamas į žinias, gebėjimus, požiūrius, vertybes, įsitikinimus, kai kasdieninis patyrimas nuolat įprasminamas, kai jis vyksta visuomenėje ir tarpusavio santykiuose.

V. Rajeckas (1999) kalbėdamas apie mokymąsi, teigia, kad ypatingą reikšmę turi mokymo medžiagos ryšys su gyvenimu, artimiausia aplinka, mokinių patyrimu, jų įgytų asmeniškai iš įvairių informacijos šaltinių. Autorius ypač reikšmingu faktu mokymo(si) procese apibūdina rėmimąsi mokinių gyvenimiška patirtimi, t.y. savaiminiu išmokimu. Jis teigia, kad tai, kas mokinių išgyventa, išmokta per patirtį, padeda jiems geriau suprasti ir įsisavinti naujas sąvokas, požiūrį į tikrovę. Taip pat tai padeda tiksliau stebėti aplinką, sąmoningai ir kritiškai vertinti iš įvairių masinės informacijos šaltinių gautą informaciją.

V. Rajeckas (1999) išskiria tokius kokybiško mokymo(si) veiksnius:

- Nuoseklų pamokos planavimą;
- Tikslingą mokymo metodų bei būdų parinkimą;
- Mokymą mokinius mokytis, savarankiškai įgyti žinių ir jas tobulinti bei plėsti;
- Aiškiai suformuluoja i pamokos tikslai;
- Mokymo medžiagos susiejimą su gyvenimu, su mokinių patirtimi;
- Kolektyvinio, grupinio ir individualaus darbo derinimą;
- Racionalų pamokos laiko panaudojimą ir pamokos struktūros tobulinimą;
- Nuolatinį mokymo medžiagos kartojimą;
- Tikslingą vaizdinių ir techninių priemonių naudojimą;
- Sistemingą mokymosi rezultatų, gebėjimo taikyti žinias, mokėjimus, įgūdžius kontrolė;

- Gerą emocinę atmosferą pamokoje, partneriški mokytojų ir mokinių santykiu mokymo procese;
- Kruopšti mokomosios medžiagos atranka;
- Nuolatinis išmokto kartojimas.

1.2. Užsienio kalbos mokymo(si) pradinėje mokykloje teoriniai pagrindai

Šiandien, be skaitymo, rašymo ir skaičiavimo, bent vienos užsienio kalbos mokėjimas yra elementarios kultūros ir pagrindinių kvalifikacinių savybių dalis. Atsižvelgiant į mokymosi teoriją, pragmatines, visuomenines, galiausiai ekonomines priežastis užsienio kalbos mokymas turėtų vėliausiai prasidėti nuo aštuonerių metų. Ankstyva pradžia suteikia galimybę mokytis kitų kalbų ir atsirasti tokioms pamokoms, kuriose dirbama vartojant užsienio kalbą, taip pat bendrauti kūrybiškai (Werner Bleyhl, 2008)

1.2.1 Užsienio kalbos mokymosi kokybę lemiantys veiksniai

Mokantis užsienio kalbų svarbu ne tokios žinios, kai iš atminties beriami žodžiai, žodžių junginių atitikmenų rinkiniai arba gramatikos taisyklės. Kalbama apie žmonių tarpusavio santykių veiksnumą, pagrįstą žmonių, tekstų ir situacijų supratimu. Kalbama apie bendraujančią žmogų ir veiksmo sąlygų bei kalbos priemonių suvokimą, taip pat apie taktą ir gebėjimą įsijausti (W. Bleyhl, 2008). Toks mokymo(si) būdas – į mokinio patirtį orientuotas mokymasis. Kad šis mokymo(si) būdas būtų sėkmingas, tai lemia daugelis veiksnių. Anot V. Nečiūno ir V. Nečiūnienės (1998), užsienio kalbų dėstymas ir mokymasis yra sudėtingas procesas, kurio sėkmė priklauso nuo daugelio veiksnių: 1) bendrųjų pedagoginių (dėstytojo asmenybės poveikis); 2) metodinių (mokomosios medžiagos atranka, vadovėliai, metodiniai leidiniai, techninės ir vaizdinės mokymo priemonės, mokymo metodai ir darbo formos); 3) bendrųjų psichologinių (mokymosi motyvai, nuostata dėstomojo dalyko ir dėstytojo atžvilgiu; 4) individualiųjų psichologinių (kalbiniai gabumai, charakterio savybės); 5) medicininių (sveikatos būklė); 6) socialinių (gyvenimo ir mokymosi sąlygos); 7) savarankiško darbo.

Patsy M. Lightbown ir N. Spada (2000) išskiria tokius sėkmingo užsienio kalbos mokymosi veiksnius: 1) mokinių protiniai gabumai; 2) gabumas kalbai; 3) mokinio asmenybės bruožai; 4) motyvacija ir požiūris; 5) mokinio įsitikinimai; 6) mokinio amžius.

Julian Edge (1996) apibūdina tokius sėkmingo kalbų mokymosi veiksnius, kaip tinkamos medžiagos naudojimas, tinkamos aplinkos ir įrangos, tikslingo planavimo, tikslingos metodikos pasirinkimo.

Marianne Celce – Murcia (1991) akcentuoja mokytojo įgūdžius, kaip pagrindinį sėkmingo mokymo faktorių. Autorė išskiria tokius mokytojo įgūdžius, kaip gebėjimą planuoti pamoką, pasirinkti tinkamą vadovėlį, naudoti pamokoje informacines technologijas; gebėti vertinti.

V. Nečiūnas ir V. Nečiūnienė (1998), teigia, kad metodiniai veiksniai yra vienas iš pagrindinių veiksnių, lemiančių užsienio kalbų mokymosi sėkmę. Informatyvios ir įdomios mokomosios medžiagos kruopšti atranka ir pateikimas, žaidimai, grupinio darbo formos, humoro elementai žadina emocijas, stiprina kalbėjimo motyvaciją, skatina aktyvumą, ugdo pažintinius interesus. Mokymo metodų įvairovė yra būtina sėkmingo darbo sąlyga, kadangi nėra universalus užsienio kalbų mokymo metodo, kuris būtų efektyvus visiems mokiniams. Renkantis metodus reikia atsižvelgti ne tik į mokymo tikslus, bet ir į individualias besimokančiųjų savybes. Vienas iš svarbiausių veiksnių laiduojančių užsienio kalbų mokymosi sėkmę, yra motyvacija. G. Butkienė ir A. Kepalaitė (1996) motyvaciją apibūdina kaip žmogaus poreikius, troškimus ir įsisąmonintus norus, interesus ir polinkius, vertybes, pažiūras ir įsitikinimus. Motyvacija padeda mokiniui orientuotis į tikslą. „Motyvai sukuria bendrą nusiteikimą mokytis, o nuo tikslų priklauso, kokie bus konkretūs mokymosi veiksniai“.

J. Sheilsas (1995) teigia, kad vienas iš svarbesnių veiksnių, turinčių įtakos mokymosi klasėje efektyvumui, yra mokymo ir mokomosios medžiagos kokybė ir jos panaudojimo būdas pamokoje.

V. Šernas (1994) nurodo dar kitus veiksnius, sąlygojančius gerą užsienio kalbos išmokimą. Vienas iš jų yra palankus požiūris į kalbą, teigiamos emocijos jos mokantis, didelis noras išmokyti ją. Autorius teigia, kad nesėkmės sugniuždo kai kurių mokinių norus ir jie praranda pasitikėjimą savo jėgomis. Kad vaikas atgautų pasitikėjimą, jam reikia patirti sėkmių, todėl autorius pataria vaikams susirašinėti su bendraamžiais iš kitų šalių, kad būtų daugiau galimybių bendrauti ta kalba. Kitas, ne mažiau svarbesnis veiksnys yra valia. Valia yra būtina sėkmingam mokymuisi. Jei vaikas nepasitiki savo jėgomis, jį būtina palaikyti, paskatinti jį savarankiškai įveikti sunkumus. Trečia būtina sąlyga anot V. Šerno – pastabumas. Būtina pastebėti savo klaidas ir iš jų mokytis. Ketvirta sąlyga – sistemingas kalbos mokymasis, nuolatinis išmokto kartojimas. Svarbu suvokti visumą, o ne atskirą taisyklę. „Kalba – tai visuma. Visumą lengviau ir įsiminti“. Kitas, nemažiau svarbus veiksnys yra puiki kalbinė aplinka, padedanti greičiau išmokyti kalbą, kuri remiasi savarankišku skaitymu ta kalba. Kaip teigia autorius, sėkmingam kalbos mokymuisi neužtenka vien gerų norų, o reikia turėti iš ko mokytis. Labai gerai klausyti garso įrašų, stebėti filmus ta kalba. Visos techninės priemonės padeda ugdyti mokinių gimtosios ar svetimiosios kalbos kultūrą, gerinti jų išmokimą.

W. Bleyhl (2008) išskyrė veiksnius, kurie įtakoja sėkmingą užsienio kalbos mokymąsi, grįstą mokinio patirtimi. Autoriaus išskirti sėkmingo mokymosi veiksniai taikomi pradinėje mokykloje, todėl jie apibūdinami plačiau sekančiuose skyreliuose.

1.2.1.1 Į temą orientuotas anglų kalbos mokymas pradinėje mokykloje

P. Denesas (W. Bleyhl, 2008) išskiria į temą orientuotą užsienio kalbos mokymą, kaip vieną iš sėkmingo mokymo(si) veiksnių pradinėje mokykloje. Į temą orientuotas mokymas visiškai skiriasi nuo tradicinio mokymo(si), kai dominavo pateiktų gramatinių struktūrų mokymasis siekiant įprotį, įgytą kartojant šias struktūras, paversti automatizuota kalbine veikla. Kaip teigia Peteris Denesas (2008), ši teorija yra visiškai netinkama pradinių klasių mokiniams dėl šių priežasčių:

1. Abstrakčių kalbos taisyklių.

Pradinių klasių mokiniai turi sunkumų su kalbos struktūromis, nes jų sugebėjimas abstrakčiai mąstyti nėra pakankamai išsivystęs. Pačios struktūros jiems turi mažai reikšmės, nors jie ir suvokia, dažniausiai nesąmoningai, kad kalba yra struktūrizuota. Vaikai labiau orientuojasi į situaciją bei turinį nei į abstrakčias konstrukcijas.

2. Komunikacinės medžiagos (tekstų ir pratimų dialogo forma).

Dialogai dažnai būna mažareikšmiai, nes jie remiasi bendraisiais kalbos ketinimais kasdieninėse situacijose. Kitaip tariant, daugiau orientuojasi į suaugusiojo kalbinę veiklą mažai paliekant erdvės asmeninei informacijai, kuri taikant standartines kalbos priemones paverčiama į kalbą ir pateikiama. Tam iš esmės nėra galimybės pasipriešinti, nes taikant į veiklą orientuotą mokymo teoriją, norima paruošti vaikus realybei už klasės ribų, o svarbiausios komunikacinio diskurso sritys susideda būtent iš standartinių situacijų. Vaikai pareiškia ir tokių norų, kurių negalima realizuoti taikant iš anksto pateiktas kalbos priemones, o reikia, kad kalba būtų vartojama kūrybiškai.

3. Mokymo turinio pradinėje mokykloje.

Vaikai iki 11-12 metų – labai domisi turiniu. Tačiau tradicinio mokymo turinys nėra labai įdomus. Jis dažnai orientuojasi į leksinę ir gramatinę progresiją, o ne į mokinius ir jų individualius poreikius, todėl tradiciniuose vadovėliuose pateikti tekstai ir pratimai yra neturiningi. Jie kuriami atsižvelgiant į kalbos struktūrą, o ne į tai, kas jiems įdomu. Bet vaikus, žymiai stipriau nei suaugusiuosius motyvuoja susidomėjimas tam tikrais daiktai, asmenimis, temomis ir situacijomis.

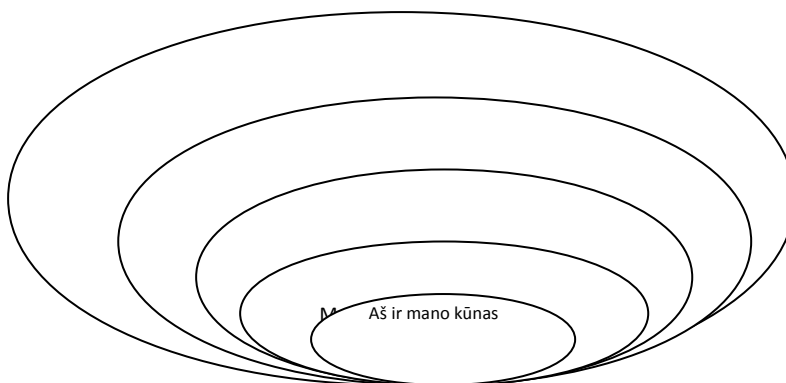
Pagal B. Widlok, A. Petravič, H. Org, R. Romcea (2010), užsienio kalbos programa turi remtis jau susiformavusiu vaikų pasaulio suvokimu ir plėtoti reikšmingas ir svarbias vaikams temas.

Į temą orientuotas mokymas(is) remiasi žinių perteikimu užsienio kalba. Vaikai, kurie užsienio kalbą įsisavina kontaktuodami su ja, dažniausiai įgyja aukštą užsienio kalbos kompetenciją. Ši kompetencija pasireiškia stebėtinais pasiekimais žodyno ir fonetikos srityse bei įgytais įgūdžiais, susijusiais su supratimu iš klausos bei skaitant. Anot P. Deneso, atlikti tyrimai, susiję su į turinį orientuotomis kalbos mokymosi situacijomis, parodė tokius pozityvius aspektus:

- Mokiniai turi stiprią motyvaciją ir labai didelį norą mokytis užsienio kalbos.
- Po dviejų metų besimokantieji gali be pastangų susikalbėti ir laisvai vartoti kalbą.
- Jie turi labai gausų žodyną.
- Jie turi labai išlavintą gebėjimą suprasti iš klausos.

Temas, anot W. Bleyhl (2008), reikia pasirinkti orientuojantis į mokinio poreikius. Galima naudotis koncentrinėmis apskritimiais būdu:

4pav. Koncentriniai apskritimai, pagal W. Bleyhl (2008, p.76)

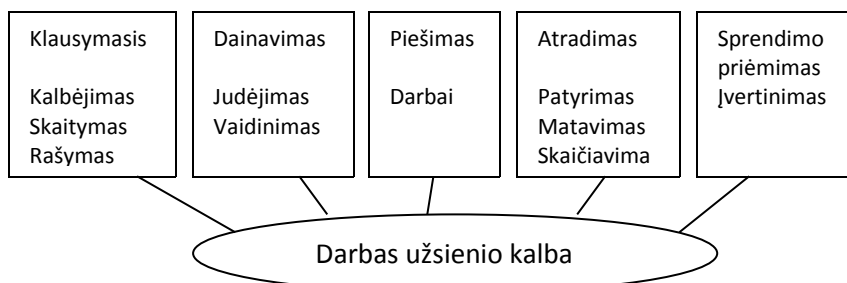
Kaip mažas vaikas atranda savo pasaulį betarpiškai leisdamasis į jį, taip remiantis pasaulio pažinimo pamokų temomis galima mokyti ir užsienio kalbą, jei siekiama mokyti orientuojantis į temas. Temos turinį galima perteikti įvairiai. W. Bleyhl siūlo atsižvelgti į bendruosius pedagoginius mokymo principus pradinėje mokykloje ir atkreipti dėmesį į šiuos procesus:

- nuo konkretaus prie abstraktaus

Reikia pamokoje eiti nuo konkretaus prie abstraktaus ir nuo vaizdinių prie sąmoningai suvoktų dalykų. Tai reiškia, kad mokiniai įgyja konkrečią patirtį pasitelkdami įvairius pojūčius. Tai gali būti optinė, akustinė, lytėjimo arba situacinė patirtis. Tik po to patirtis apibūdinama kalba arba

analizuojama. Autorius 5 paveiksle išskiria tokias pradinės mokyklos veiklos sritis, kurios gali būti atliktos užsienio kalbos pamokoje.

5 pav. Pradinės mokyklos veiklos sritys pagal W. Bleyhl (2008, P. 78)

Kaip parodo ši lentelė, mokant užsienio kalbos galima vieną su kita sieti skirtingas pradinės mokyklos veiklos sritis, t.y. užsienio kalbos pamoka sudaro galimybę integruotam mokymui. Nagrinėjant temas gali ir turi būti meistruojama, piešiama, dainuojama, kalbama, taip pat atsižvelgiant į klasės lygį, skaitoma, rašoma, pasakojama ir skaičiuojama.

- Orientavimasis į veiklą ir procesą

Jei įmanoma mokymas turi būti orientuojamas į veiklą. Mokiniai turi aktyviai dalyvauti pamokoje. Kalba, su kuria jie susiduria ir kurią vartoja, turi juos išmokyti užmegzti kontaktą ir reaguoti. Vartojant kalbą ne tiek svarbus jos taisyklingumas, kiek užsienio kalbos kompetencijos ugdymas. Tikslas turėtų būti ne nuolat taisyti mokinių klaidas, o padrašinti juos kalbėti net ir su klaidomis.

- Cikliškas mokymas ir mokymasis

Daugelyje mokomųjų planų temos suskirstomos pagal klasių lygius. Su pradinės mokyklos mokiniais reikėtų dirbti ne linijiniu būdu, o cikliniu, kad jie nebūtų perkrauti. Temos nagrinėjamos ne po vieną, bet kaip visuma nuolat įtvirtinamos, pakartojamos ir praplečiamos.

- Neverbalinių prezentacijos priemonių panaudojimas

Į temą orientuotoje pamokoje turėtų būti taikomi neverbaliniai semantizacijos būdai, tokie kaip: realių daiktų rodymas, iliustracijų rodymas, demonstravimas. Efektyviausia informaciją pristatyti pasitelkiant įvairius kanalus (klausa, regėjimą, uoslę, tyrinėjimą, skonį ir pažinimo procesą) – tai pirmiausia tinka pradinių klasių mokiniams.

- Sistemingas darbas su žodynu

Užsienio kalbos pamokos temos pradinėje mokykloje apima įvairias žodyno sritis. Todėl nereikėtų atsisakyti galimybės kartais reziumuoti temai priklausančias leksemas.

- Klaidų toleravimas ir taisymas

Kad į temą orientuota pamoka vyktų sėkmingai, mokytojai ir mokiniai privalo būti tolerantiškesni klaidoms nei tradicinėse užsienio kalbų pamokose. Jei nuolatos mokinyš bus taisomas, jis išsigąs ir galiausiai nutilš. Tačiau klaidos turi būti fiksuojamos ir tik vėliau aptariamoms (W. Bleyhl, 2008). Anot K. Beare (2009), užfiksuotas klaidas reikia leisti taisyti patiems mokiniams. Tokiu būdu mokinyš įtvirtins teisingas frazes ir jas atsimins.

„Klaidos yra raidos procesui būdingi žingsniai, vedantys link siekiamo tikslo, todėl į jas turi būti žiūrima kantriai ir apdairiai, kaip į pateisinamą mokymosi laikotarpiai bruožą“ (B. Widlok, A. Petravič, H. Org, R. Romcea, 2010)

E. Kret (2001) teigia, kad labiausiai mokymosi sėkmei trukdo įsitikinimas, kad mokymasis turi vykti be klaidų. Kai klaidos mokykloje laikomo blogiu. Nereikia baidytis savo paties klaidų ir stengtis jų ieškojimą ir taisymą paversti mokymosi ir išmokyty dalykų įtvirtinimo metodu. Kad mokymosi be klaidų negali būti, tą suprato jau prieš pūstrečio tūkstančio metų Konfucijus, sakydamas, kad „Eiliniai žmonės mokosi iš savo pačių klaidų. Protingieji mokosi iš kitų klaidų. Kvailiai nepasimoko net iš savo klaidų“. Taip pat E. Kret (2001) sako, kas „bausmės už klaidą kenkia pozityviam mokymuisi, nes klaidos neatsiejamos nuo mokymosi proceso.“

2. 1. 2 Orientavimasis į veiklą ir procesą

B. Widlok, A. Petravič, H. Org, R. Romcea (2010) teigia, kad pasiteisina visos į veiklą orientuotos mokymosi formos, kai įdomi dalykinė medžiaga pateikiama per žaidimą, kai galima eksperimentuoti, judėti ir kūrybiškai dirbti. Kitaip tariant, tinka viskas, kas leidžia vaikui įvairiapusiškai pasireikšti. Šios autorės pateikia ir rekomendacijas ankstyvajam užsienio kalbos mokymui pradinėje mokykloje. Viena iš rekomendacijų nurodo, kad vaikus nėra sunku įtraukti į žaidimų veiklą, kadangi šiame amžiuje vaikai dar nėra susikaustę. Organizuojant mokymo procesą turėtų būti išnaudojamas vaikams paprastai būdingas smalsumas, polinkis viską tyrinėti, noras mokytis ir gebėjimas priimti naują informaciją. Toks mokymo procesas turi būti orientuotas į praktiką, veiklą ir eksperimentavimą. Kita rekomendacija nurodo, kad mokymo procesas turi būti nukreiptas į veiklą bei konkrečias situacijas, kadangi vaikai geriausiai supranta konkrečias iliustracijas ir jiems sunku tokiaame amžiuje suvokti abstrakčius dalykus. Taip pat autorių nuomone, kadangi vaikams būdingas gebėjimas lengvai įsiminti, tai jis turėtų būti išnaudojamas ir nuolat stiprinamas mokymosi procese pasitelkiant žaidimus. Taigi, kaip viena iš veiklų mokymo procese pradinėje mokykloje rekomenduojami žaidimai.

Žaidimai ugdo vaikų matematikos, socialinių pagrindų, gamtos pažinimo ir kalbos įgūdžius ir lavina problemų sprendimų gebėjimus bei kūrybiškumą. Įvairūs vaikų įgūdžiai įsitvirtina nuolat žaidžiant. (D. Trister Dodge, L. J. Colker, C. Heroman, 2007)

R. Žukauskienė (1996) remdamasi Bruneriu, žaidimą apibūdina, kaip rimtą veiklą, kuri nesukelia vaikui įtampos. Todėl žaidimas tarsi sušvelnina klaidų ir nesėkmių padarinius. Žaisti vaikams yra malonu, netgi sunkumai žaidime yra džiaugsmingi, be jų vaikui atsibosta žaisti. Taigi, vaikas žaisdamas kartu ir atsimena ir nejučia baimės išmoktos medžiagos kartoti.

N. Grinevičienė (2002) teigia, kad žaidimas yra vaiko gyvenimo esmė ir kad jis yra vaiko patirties atsiskleidimo priemonė. Taigi žaidimų metu vaikai gali pasinaudoti neformalioje aplinkoje įgyta patirtimi, kas leidžia vaikui žinias suprasti per savo patyrimą. G. Petty (2006), teigia, kad žaidimai skatina nenumaldomą norą bendrauti, todėl ir yra puikus mokymo metodas. Ypač tinkantis kalbų mokymui. Autorius tikina, kad pradėjus užsienio kalbos mokytis per žaidimus, šios minties nebeatsisakys nei vienas pedagogas, kadangi vaikai kalbės tik ta kalba, kurios mokosi.

R. Heitz (2008) kalbėdama apie praktinę veiklą anglų kalbos pamokoje, nurodo, kad norint sėkmingai išmokyti kalbą, reikia, kad būtų įtraukti visi pojūčiai. „Mokantis galva, širdimi ir rankomis“ galima sukurti pagrindą įdomiai ir motyvuojančiai mokymosi atmosferai, kurios metu taip pat atsižvelgiama į įvairiausias mokymosi tipus. Vienas iš tokių tipų yra kritinio mąstymo ir aktyvaus mokymosi.

Anot W . Bleyhl (2008), mokant kalbos pradinėje mokykloje, yra įvairių galimybių, kaip taikant praktinę veiklą galima padėti skatinti mokytis kalbos. Vaikams daug džiaugsmo teikia padaryti darbeliai, tik svarbiausia, kad rankų darbas būtinai būtų siejamas su kalbinėmis priemonėmis. Tai lavina mokinių supratimą iš klausos.

Mokymosi, žinių ir gebėjimų įgijimo procese mokinys naudojasi savo turima informacija. Šiame pažinimo procese sąveikauja patirtis ir lūkestis. Mokydamiesi užsienio kalbos mokiniai orientuojasi į veiklą ir į grįžtamąją informaciją spirale. Remdamasis panašia, anksčiau įgyta patirtimi, žmogus kuria hipotezes ir lūkesčius dėl tolimesnių įvykių sekos. Jei išsipildo lūkesčiai, hipotezės pasitvirtina. Jei lūkesčiai nepasitvirtina, įgyjama nauja patirtis (W. Bleyhl, 2008).

Mokymasis, orientuotas į turinį ir procesą, t.y. natūralus, neformalus užsienio kalbos mokymasis iš esmės skiriasi nuo tradicinio, formalaus užsienio kalbų mokymosi. Skirtumai atsispindi pateiktoje 6 lentelėje.

Formalaus ir neformalaus užsienio kalbų mokymosi lyginimas (pagal Bleyhl, 2008, p. 30)

Natūralus, neformalus užsienio kalbos mokymasis	Formalus užsienio kalbų mokymas
Santykinai labai didelis kompleksiskumas	Kompleksiskumas labai sumažintas
Kalba orientuota į turinį, t. y. kalba kaip vartojimo priemonė	Kalba orientuota į formą, t.y. kalba dėl kalbos
Neverbalinis + verbalinis Situacija, judėjimas + žodis	Verbalinis
Supratimas iš kalbos	Kalbos formulių perteikimas
Ilgalaikis rezultatas	
Procedūrinės žinios Kalbos mokėjimas Kalbos saviorganizacija smegenyse	Deklaratyvios žinios Pseudokalba Bandymas daryti įtaką iš šalies
Metodas	
Išplėstinis klausymasis	Labai valdoma, neatidėliotina kalbos produkcija
Reikalavimai mokytojams	
Dideli, nes reikia lankstumo Nagrinėjimas	Santykinai nelankstūs „medžiagos“
Esminė pozicija	
Tikėjimas mokytojo ir mokinio pozicijomis	Nepasitikėjimas mokytojais ir mokiniais

Kaip teigia W. Bleyhl (2008), užsienio kalbos mokymasis yra saviorganizacijos procesas, o mokytojas yra toks, kuris atveria galimybes ir sužadina paskatas toliau savarankiškai mokytis.

Žinios apie kalbos perpratimą lemia perėjimą prie mokiniui tinkamo metodo ir reikalauja pripažinti „inkubacinį periodą“ naujai pažintiems kalbos reiškiniams. Būtinybę, kad tai, kas nauja, turi būti pirmiausia apdorojama savyje (šiandien dažnai kalbama apie sąryšį), anksčiau pripažino ir naudojo tokie įžymūs iš esmės tada visapusiško, į veiklą orientuoto užsienio kalbos mokymo praktikai kaip H.Palmeris, F. R. Billows ir H. Lechleris (W. Bleyhl, 2008).

2.1.3 Vaizdiniai impulsai anglų kalbos pamokose

Iliustracijos, mokomosios kortelės, paveikslėliai ant sienų, vaizdų koliažai ir daugelis kitų vaizdinių priemonių šiandien yra savaime suprantamos tiek apskritai mokant pradinėje mokykloje, tiek specialiai mokant užsienio kalbų. Vaizdais galima manipuliuoti, priklausomai nuo jų rodymo dažnumo ir trukmės jie sukuria mąstymo ir interpretavimo šablonus, o dėl pasirinkto ar paruošto asortimento supaprastina kontekstą ir situaciją (H. E. Piepho, 2008)

Anot W. Bleyhl (2008), spalvotos iliustracijos sužadina ir skatina motyvaciją bei pasirengimą dirbti kartu ir kalbėti. Taigi, klasėje nagrinėjamas temas reikia papildyti iliustracijomis, kurios turi būti susijusios ne tik su turiniu, bet ir su kalba. Medžiagą derėtų panaudoti taupiai ir tikslingai, ji turi būti reikšminga mokiniams, kuriuos reikia paskatinti aktyviai veikti kartu leidžiant pasirinkti, pavadinti, užklijuoti, pakabinti ir prireikus parašyti užrašus po iliustracijomis.

Egzistuoja daugybė vizualinės pagalbos galimybių, tokių kaip popierinės figūros, lėlės, iliustruoti pavyzdžiai. Šiais būdais galima vizualizuoti žodžius, situacijas. Vaikų fantazijos raida tokia sparti, kad jie sugeba sukurti bendraklasiams dinamišką mokymosi aplinką, kurioje, tai ką jie turi išmokti yra išlaikoma tol, kol visi įgauna drąsos ir pasitikėjimo vartodami rašytinę kalbą. Tačiau autorius akcentuoja, kad iliustracijas užsienio kalbų pamokoje reikia naudoti tik tam, kad būtų sužadinta tai, kas jau žinoma, arba iliustruojama tai, kas neaiškiai suvokiama, bet negalima vartoti supažindinant su nauju žodžiu. Kai parodomas vaizdas, be abejo, aktyvuojama sąvoka gimtąja kalba.

Helga Haudeck (2008) aprašo Rankų lėlių ir kitokių figūrų panaudojimą užsienio kalbos pamokose, kaip vieną iš vaizdinių impulsų. Rankų lėlės, anot autorės, užima labai svarbią vietą pradinės mokyklos didaktikoje. Jos atlieka tokias funkcijas:

- Yra klasės talismanas. Lėlė kartu mokosi skaitymo, skaičiavimo ir rašymo įgūdžių bei socialinių bendravimo taisyklių, ji dainuoja ir žaidžia su vaikais nuo pat pirmų dienų mokykloje.
- Identifikacijos objekto. Lėlė kartu su vaikais patiria sėkmes ir nesėkmes, daro klaidas ir iš jų mokosi. Ji išdrįsta pasakyti tai, kas paprastai yra negalima.
- Tarpininko tarp klasės ir mokytojo. Rankų lėlių dėka galima nukreipti dėmesį nuo mokytojo prie mokymo turinio. Galima panaudoti esant įtampai klasėje.
- Vaikų balso. Vaikai, kalbindami lėlę, imasi naujo vaidmens. Tokiu žaidybiniu būdu lavinama saviraiška ir kiti įgūdžiai.

W. Bleyhl remdamasis P. Doye (1997) nuomone, teigia, kad vaikai susipažįsta su užsienio kalba, nesuvokdami jos sąmoningai, ir jiems formuojasi poreikis bendrauti su figūra užsienio kalba. Tuo būdu, anot autoriaus, įvairios lėlių spektaklio formos atitinka metodinius principus, kuriais ir

turi pasižymėti užsienio kalbų mokymas pradinėje mokykloje.“ Tai- komunikacinis, kompleksiškas, žaidybinis, žodinis ir atviras mokymas“ orientuotas į procesą ir veiklą.

2.2 Ankstyvojo užsienio kalbų mokymo principai tradicinio ir šiuolaikinio užsienio kalbos mokymo kontekste

J. Mickonis (2007), teigia, kad teisingas mokymo principų taikymas kalbų mokyme užtikrina mokymo proceso efektyvumą ir našumą. W. Bleyhl (2008), remdamasis O. Borneriu pateikia tokius šiuolaikinius ankstyvojo užsienio kalbų mokymo principus:

- Mokomasi imitaciniu ir komunikaciniu būdu: skatinamas kalbos įsisavinimas pasąmonės lygmeniu. Tuo metu nedaug aiškinama ar sąmoningai veikiama.
- Mokymasis vyksta kompleksiskai, įtraukiant visus pojūčius.
- Užsienio kalbų mokymas yra tarpdisciplininis ir apima visą pradinės mokyklos pedagogiką.
- Mažai skaitoma ir dar mažiau rašoma.
- Lemiamą vaidmenį vaidina žaidybiniai, muzikiniai, kūrybiniai elementai.
- Mokymas orientuojasi į temas iš vaikų gyvenimo. Nagrinėjant jas tarpdisciplininio būdu, atsiveria galimybė mokantis atsižvelgti į įvairius mokymosi tipus.
- Mokymo programa suformuota kaip spiralė koncentrinų apskritimų principu.
- Mokant labiau atsižvelgiama į realias mokymosi aplinkybes, o ne į linijinę mokymo ir mokymosi tikslų seką.
- Dažnai mokoma užsienio kalbos ne po 45 minutes, o turimas laikas paskirstomas visai savaitei.
- Paprastai nėra klasės darbų (dažnai ir pažymių).

Šie principai yra žinomi ir iš kitų mokomųjų dalykų pradinėje mokykloje. Jie suplanuoja nuotaikingą, į mokinio asmenybę ir į veiklą orientuotą užsienio kalbų pamoką, kuri dažnai prieštarauja savai mokyklinei patirčiai, bet jos metu mokiniai pasiekia įtikinamų rezultatų (W. Bleyhl, 2008).

G. Petty (2006) teigia, kad ypač svarbi šiuolaikiniame mokyme yra mokytojo veikla, kuris apibūdinamas kaip mokytojas – pagalbininkas. Kai mokymuisi vadovauja pats mokinys, mokytojo vaidmuo yra labai svarbus, bet ne visada gerai suprantamas. Autorius teigia, kad per daug mokytojų perduoda mokiniams visą atsakomybę, kurios prisiimti jie dar nėra pasirengę. Mokytojas turi būti pasiruošęs padėti mokiniams siekti savarankiškumo, bet nesiūlyti pagalbos ten, kur jos nereikia.

Kiekvienam etapui tinkanti strategija yra tokia: pirmiausia reikia mokinį apklausti, tada pagal klausimų ir atsakymų metodiką vesti mokinį prie teisingo sprendimo. Tik kai tai nepavyksta, mokytojas imasi kontrolės. Tokiu būdu mokytojas ir mokinys tampa partneriais, bet mokiniui visuomet priklauso pirmenybė.

W. Bleyhl (2008) taip pat išskiria ir tradicinės užsienio kalbos mokymo principus, remdamasis Hennig (1999) ir Gotze (1997):

- Mokymas dažniau orientuojamas ne į mokinį, o į vadovėlį, kuris anaipol ne visada atitinka naujausią didaktikos lygį.
- Mokoma linijine progresija, kuri iš esmės orientuota į gramatiką. Užsienio kalbos dažniausiai mokomasi siekiant sąmoningai ją suprasti, kognityvūs ir kūrybiniai intuityvūs bei komunikaciniai elementai dar retai jungiami vienas su kitu.
- Užsienio kalba, kaip ir gimtoji kalba, bei matematika, yra viena iš pagrindinių disciplinų, o tai labai svarbu baigiamuosiuose etapuose. Jos poveikis kitiems mokomiesiems dalykams nežymus.
- Mokomoji medžiaga dažniausiai tikrinama kaip gramatinis leksinis kalbos žinojimas. tad realus kalbinis gebėjimas dažnai nėra nustatomas.

Vis dar per daug svarbų vaidmenį vaidina pažintiniai procesai palyginti su orientuotais į mokinio asmenybę ir veiklą metodais. Skirtingi mokymo būdai, susiję su vidiniu priemonių diferencijavimu skirtingiems mokymosi tipams, iš kurių sudaryta kiekviena mokyklos klasė, atrodo taikomi atsižvelgiant į linijinį mokymo procesą. W. Bleyhl (2008) teigia, kad mokymas mokykloje turi būti skubiai reformuotas į šiuolaikinį kalbų mokymo tipą.

Pažintinė tradicinio užsienio kalbų mokymo koncepcija, kuri, pavyzdžiui gramatikos aiškinimą laiko lemiamu sėkmingo kalbos mokymosi veiksmu, dabar atrodo kaip supaprastinta redukcija. Nuodugniau pažūrėjus, šios koncepcijos pagrindas vis dėlto yra mechaninis priežastinis mąstymas.

Tačiau konstruktyvaus ne linijinio kalbos mokymosi koncepcija turi sąsajų su naujesne pasaulio ir žmogaus samprata, su naujesniu kalbos mokslu ir nauja žinių psichologija. 7 lentelėje palyginami šie du – tradicinis ir šiuolaikinis užsienio kalbų mokymo modeliai.

7 lentelė

Tradicinis ir naujas užsienio kalbų mokymo modeliai (pagal W. Bleyhl, 2008, p. 21)

Tradicinis užsienio kalbų mokymas (instrukcinis modelis)	Naujas užsienio kalbų mokymas (selektyvusis modelis)
<ul style="list-style-type: none"> • Redukcionizmas • Kognityvinis modelis (redukavimas iki pasąmonės lygio) • Mokymas, kaip linijinis procesas • Didaktika <p style="text-align: center;">▼</p> <p>Nuoseklumas, dėmesys kalbos formai Aiškumo, teisingumo ir objektyvumo postulatą Racionalus mokymosi įvaldymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mokymas reguliuojamas (mokinys, kaip primityvus mechanizmas) • Pažinimas kaip mentalinių reprezentacijų manipuliacija, pažinimas kaip informacijos gavimas ir apdorojimas saviorganizacijai. • Supratimas kaip informacijos priėmimas. • Atmintis: kaupiamasis modelis neuronų tinkluose. • Mokymas: tikslus reguliavimas, netgi globa. • Mokytojo vaidmuo: kognityvistinis žinių perdavimo mašinistas, elgesio pavyzdys. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksiškumas, reliatyvumas • Visapusiškumas (autentiškumas) • Mokymas, kaip evoliucinis procesas • Didaktika <p style="text-align: center;">▼</p> <p>Orientavimasis į veiklą, ryšys vienas su kitu Dinamika, iššūkis Nelinijškumas, didelė konteksto svarba Funkcionalumas. Racionalus prisitaikymas prie mokymosi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mokymosi autonomija (mokinys – ne primityvi sistema) • Pažinimas kaip iš esmės nuo subjekto priklausantis fenomenas. • Supratimas kaip besisukantis veiklos ir pažinimo ratas. • Atmintis: grupinis kodavimas. • Mokymas: kalbos medžiagos parengimas kontekste, kvietimas būti aktyviam, procedūrinių žinių iškėlimas į pirmą planą. • Mokytojo vaidmuo: ugdytojas, konsultantas,

Anot J. Sheilso (1995), šiuolaikiniame ugdyme labai svarbus mokytojo vaidmuo. Mokytojas kuria klasėje aplinką, skatinančią komunikaciją, nes kalbos mokymasis yra procesas, kuris gali efektyviai vykti tik komunikuojant ta kalba. Mokytojas yra globėjas ir konsultantas. Taip pat jis skatina bendradarbiavimą ir savarankiškumą. Mokytojas elgiasi partneriškai ir ugdo pasitikėjimą

savimi vartojant svetimą kalbą. Taigi, anot autoriaus, mokytojas, kuris šitaip elgiasi, nebetraktuojamas, kaip žinių šaltinis, kaip asmuo, kuris pasako, kas kalbės, nebetaiko sankcijų ir nebesprendžia už kitus. Turėdamas tam tikrų žinių ir gebėjimų vartoti svetimą kalbą ir patirties apie tos kalbos bendruomenės kultūrą, būdamas jautrus mokinių poreikiams ir interesams, suprasdamas, kaip vyksta kalbos mokymosi procesas, mokytojas tampa:

- pratybų vadovu klasėje ir mokinių padėjėju, mokymosi proceso dalyviu,
- motyvu ar stimulu, patarėju ar ekspertu,
- drąsintoju, šaltiniu, komunikacijos grįžtamojo ryšio garantu,
- kompetentingu pašnekovu užsienio kalba,
- atidžiu klausytoju, stebėtoju ir vadovu,
- tyrinėtoju ir kantriu žmogumi.

Toks mokymas kelia mokytojui didelius reikalavimus. Jis turi žinoti pagrindinius šios krypties principus, nuostatus ir išlaikyti darbo vientisumą. Komunikatyvus mokytojas nuolat stengiasi mokytis ir tobulėti. (J. Sheilsas, 1995)

J. Sheilsas (1995) taip pat teigia ir apie mokinio vaidmenį šiuolaikiniame mokyme. Jis teigia, kad toks mokinys turi prisiimti didesnę atsakomybę už savo mokymąsi, tartis ir bendradarbiauti tarpusavyje bei su mokytoju dėl to, kaip pasirinkti užduotis ir būdus joms atlikti, taip pat ieškoti geriausių gebėjimų formavimo ir žinių plėtimo būdų.

2. VEIKSNIŲ, TURINČIŲ ĮTAKOS ANGLŲ KALBOS MOKYMOSI KOKYBEI PRADINĖSE KLASĖSE, EMPIRINIS TYRIMAS

2.1 Tyrimo organizavimas ir metodai

Tyrimo tikslas.

Ištirti ankstyvosios anglų kalbos mokymo(si) kokybės valdymą įtakojančius veiksnius pradinėse klasėse neformalaus ir formalaus mokymo kontekste

Tyrimo uždaviniai:

- Išsiaiškinti anglų kalbos mokytojų požiūrį į kokybiško mokymo(si) valdymo veiksnius (formalioje ir neformalioje aplinkoje) pradinėse klasėse;
- Nustatyti pradinių klasių mokinių anglų kalbos savaiminio mokymosi būdus ir pritaikymo galimybes formaliojoje aplinkoje;

- Išnagrinėti pradinėjų klasių mokinių tėvėlių požiūrį į anglų kalbos mokymosi ar nenoro mokytis priežastis pradinėse klasėse;
- Nustatyti pradinėjų klasių tėvėlių ir anglų kalbos mokytojų požiūrių skirtumus į anglų kalbos kokybišką mokymą(si) .

Empirinio tyrimo metodai.

Apklausos būdu tiriamos nuostatos, nuomonės, žinios (Merkys, 1995). Pagrindinis informacijos rinkimo metodas – *anketa*, apimanti teoriniu aspektu aptartus dalykus. Sudarytose anketose (1,2,3 priedai) yra 187 klausimai ir teiginiai, pagrindą sudaro uždaro tipo klausimai ir maža dalis atviro tipo. Tyrimo anketas galima suskirstyti į 4 konstruktus: Demografinį; pedagogų, tėvų požiūrio į kokybiško mokymo(si) veiksnį valdymą pradinėje mokykloje; pedagogų turimos žinios apie kokybišką mokymą(si); mokinių savaiminio mokymosi būdai ir pritaikymo galimybės formalioje aplinkoje.

Tyrimo anketos sudarytos, remiantis teorine literatūra. Demografinės tyrimo dalies klausimai yra nominaliniai ir dalies – skaliniai, o pagrindinės tyrimo dalies klausimai yra ranginiai.

Tyrimo duomenys apdoroti kompiuterinėmis programomis Windows Microsoft Exel ir SSPS (Statistical package For Social Science)

Tyrimo laikas.

2010-2011 mokslo metai.

Tyrimo dalyvių imtis ir tyrimo vieta.

Anketinėje apklausoje dalyvavo Šilalės rajono įvairių mokyklų (Šilalės Simono Gaudėšiaus gimnazijos, Šilalės S. Dariaus ir S. Girėno vidurinės mokyklos, Pajūrio Stanislovo Biržiškio gimnazijos, Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos) mokiniai (n=107), jų tėvai (n=74) ir mokytojai, dėstantys anglų kalbą pradinėje mokykloje (n=12). Iš viso šioje apklausoje dalyvavo 193 žmonės. Tyrimas buvo grindžiamas savanoriškumo ir anonimiškumo principais. Anonimiškumu siekta gauti autentiškus, atvirus atsakymus. Stengtasi, kad išsakyti teiginiai nebūtų nulemti pašalinių asmenų, jų nuostatų, o atspindėtų konkretaus tiriamojo nuomonę.

Pagrindinės vaikų charakteristikos pateiktos 8 lentelėje.

2.1 Mokinių anglų kalbos mokymosi patirtis formalioje ir neformalioje aplinkoje

8 lentelė

Tyrimo imties charakteristika (n= 107)

Lytis	
Mergaitė	Berņiukas

Skaičius (n)		Procentai (%)		Skaičius (n)		Procentai(%)					
56		53%		51		47%					
Gimimo metai											
2000		2001		2002		2000		2001		2002	
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
3	5.5	49	87.5	4	7	5	10	45	88	1	2

Pastaba. 1 respondentas (1%) nenurodė amžiaus.

Duomenys (8 lentelė) rodo, kad tyrime dalyvavo berniukų beveik tiek pat kiek mergaičių. Mergaičių tik 7 % daugiau. Lentelės duomenys taip pat rodo, kad buvo apklausti 2000-2002 metų gimimo vaikai. Tai yra visi besimokantys ketvirtoje pradinės mokyklos klasėje.

Visi apklaustieji yra iš miesto arba miestelio (Šilalės, Laukuvos, Pajūrio).

Tyrimo rezultatai ir jų analizė

Tyrimo buvo siekta išsiaiškinti priežastis, dėl kurių ketvirtokai mokosi anglų kalbos. Vaikai ne tik noriai atsakė į duotus teiginius, bet ir pateikė savo priežastis, dėl kurių jie noriai mokosi anglų kalbos.

9 lentelė

Anglų kalbos mokymosi priežastys (%)

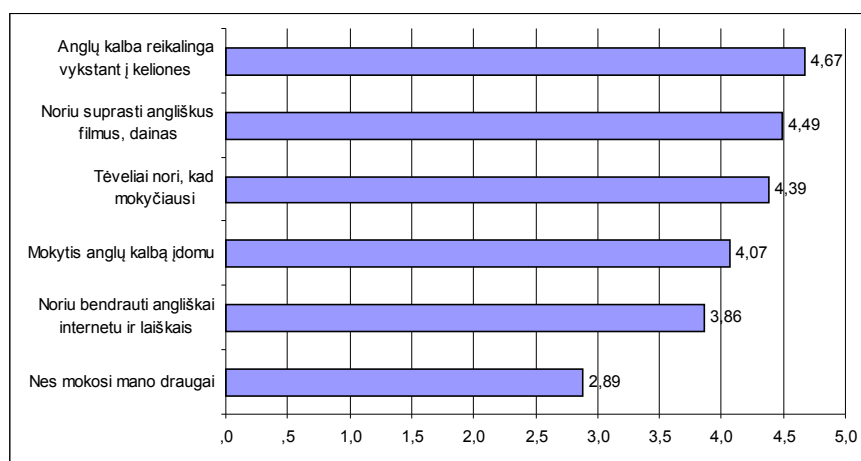
Mokausi anglų kalbos, nes:	Tikrai Nesutinka		Nesutinka		Nežino		Sutinka		Tikrai sutinka	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	Anglų kalba reikalinga vykstant į keliones	0	0,0%	0	0,0%	3	2,8%	29	27,1%	75
Tėveliai nori, kad mokyčiausi	0	0,0%	5	4,7%	10	9,4%	30	28,3%	61	57,5%
Mokytis anglų kalbą įdomu	2	1,9%	6	5,7%	17	16,0%	39	36,8%	42	39,6%
Nes mokosi mano draugai	24	22,6%	20	18,9%	26	24,5%	16	15,1%	20	18,9%
Noriu bendrauti angliškai internetu ir laiškais	5	4,8%	5	4,8%	29	27,6%	27	25,7%	39	37,1%
Noriu suprasti angliškus filmus, dainas	1	0,9%	1	0,9%	8	7,5%	31	29,2%	65	61,3%

14 procentų apklaustųjų nurodė ir kitas priežastis, dėl kurių mokosi anglų kalbos. Nurodytos priežastys tokios:

- Nes kalbą mėgstu.
- Nes man įdomu.
- Nes kitoje šalyje reikės kalbėti angliškai
- Nes noriu mokėti perskaityti angliškus laiškus.
- Nes noriu bendrauti su kitais.
- Noriu kalbėtis su sese angliškai
- Nes noriu būti anglų kalbos mokytoja.
- Kad galėčiau gyventi ir dirbti Anglijoje.
- Kad galėčiau susikalbėti su žmonėmis, kurie nemoka lietuviškai.
- Nes noriu daugiau žinoti.
- Nes pati noriu išmokti.

10 lentelė

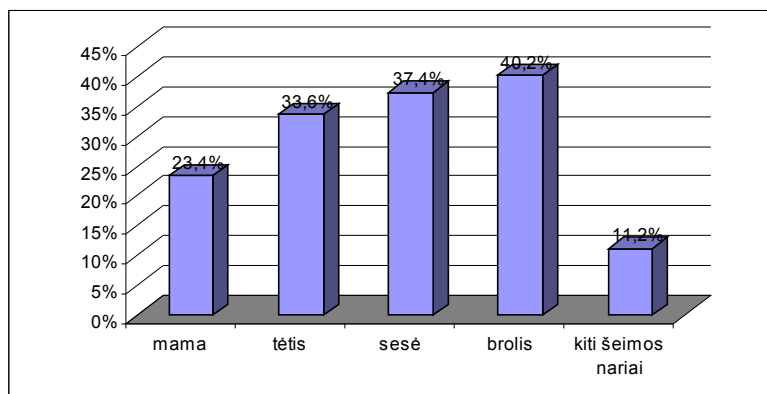
Mokausi anglų kalbos, nes:	N		Vidutinis rangas	mažiausia reikšmė	didžiausia reikšmė
	Atsakė	Neatsakė			
Nes mokosi mano draugai	106	1	2,89	1	5
Noriu bendrauti angliškai internetu ir laiškais	105	2	3,86	1	5
Mokytis anglų kalbą įdomu	106	1	4,07	1	5
Tėveliai nori, kad mokytis	106	1	4,39	2	5
Noriu suprasti anglišką filmus, dainas	106	1	4,49	1	5
Anglų kalba reikalinga vykstant į keliones	107	0	4,67	3	5

6 pav. Anglų kalbos mokymosi priežastys (n=107)

Taip pat 10 lentelės ir 6 paveikslo duomenys parodo, kad beveik visi mokiniai yra motyvuoti mokytis kalbos. Su daugeliu teiginių mokiniai visiškai sutinka ir sutinka. Mažiau pasirinkta priežastis – „nes mokosi mano draugai“ (2,89). Nori suprasti anglišką filmus, dainas (4,49). Tai rodo, kad mokiniai turi vidinę motyvaciją mokytis kalbos. Taip pat mokiniai laikosi tvirtos nuomonės, kad anglų kalba reikalinga vykstant į keliones (4,67).

Taip pat mokinių buvo klausama apie šeimos narių anglų kalbos žinias.

7 pav. Šeimos narių anglų kalbos žinios (n=107)

Išnagrinėjus vaikų atsakymus į klausimą, kas iš šeimos narių moka anglų kalbą, paaiškėjo, kad daugiausiai kalba brolis (40,2%) ir sesė (37,4%). Mažiau nurodama, kad moka kalbėti tėtis (33,6%) ar mama (23,4%). Kitus šeimos narius nurodo 14,2% apklaustųjų. Tarp kitų šeimos narių nurodomi dėdės, tetos, pusseserės, pusbroliai, seneliai. Tik 3% vaikų nurodo, kad šeimoje nemoka niekas anglų kalbos. (7 paveikslas)

11 lentelė

Anglų kalbos savaiminio mokymosi būdai (%)

Anglų kalbos mokymosi būdai	Tikrai sutinka	Sutinka	Nežino	Nesutinka	Tikrai nesutinka
Keliauju su tėveliais į užsienio šalis	13,0	12,0	8,5	28,0	38,5
Vykstu į anglų kalbos stovyklas	2,0	0,0	7,5	37,3	53,2
Žiūriu angliškus filmus	46,7	35,5	12,2	4,7	0,9
Žaidžiu angliškus žaidimus	52,3	27,0	11,2	7,5	2,0
Klausau angliškų dainų	57,0	31,7	8,4	2,0	0,9
Turiu draugų užsieniečių, su kuriais bendrauju internetu	12,2	11,2	7,5	33,6	35,5
Žiūriu įvairias TV programas anglų kalba	39,3	27,1	10,3	14,0	9,3

Vaikai anglų kalbos mokosi ne tik mokykloje, pamokų metu, bet ir namie. Pradinukai nurodo įvairius būdus, kuriais įgyja anglų kalbos žinių:

- 3 % apklaustųjų nurodo, kad skaito angliškas knygeles ir taip patys mokosi angliškai.
- 2% teigia, kad patinka namie mokyti iš žodynėlio.
- 2% nurodo, kad turi giminių užsienyje, bendrauja su jais angliškai.
- 1% Žiūri filmukus ir taip išmoksta angliškai.

- Žaidžia žaidimus (1%).

12 lentelė

Anglų kalbos mokymosi būdai neformalioje aplinkoje (n=107)

	Lytis	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Keliauju su tėveliais į užsienio šalis	berniukas	51	50,50	2575,50
	mergaitė	56	57,19	3202,50
	Total	107		
Vykstu į anglų kalbos stovyklą vasarą	berniukas	51	52,26	2665,50
	mergaitė	56	55,58	3112,50
	Total	107		
Žiūriu angliškus filmus ir taip išmokstu daugiau nežinomų žodžių	berniukas	51	56,03	2857,50
	mergaitė	56	52,15	2920,50
	Total	107		
Žaidžiu angliškus žaidimus	berniukas	51	59,80	3050,00
	mergaitė	56	48,71	2728,00
	Total	107		
Klausau angliškų dainų ir taip išmokstu daugiau angliškų žodžių	berniukas	51	55,64	2837,50
	mergaitė	56	52,51	2940,50
	Total	107		
Turiu draugų užsieniečių, su kuriais bendrauju internetu	berniukas	51	53,45	2726,00
	mergaitė	56	54,50	3052,00
	Total	107		
Žiūriu įvairias TV programas anglų kalba	berniukas	51	55,54	2832,50
	mergaitė	56	52,60	2945,50
	Total	107		
Kita	berniukas	51	52,67	2686,00
	mergaitė	56	55,21	3092,00
	Total	107		

Berniukų ir mergaičių atsakymų pasiskirstymo palyginimui pritaikytas neparametrinis Mann – Whitney testas. Šis testas skirtas dviejų imčių skirstinių palyginimui. Didesnis vidutinis rangas rodo didesnę sutikimą su teiginiu, mažesnis - mažesnę. Tačiau norint nustatyti, ar skirtumas tarp vidutinių rangų yra statistiškai reikšmingas reikia žiūrėti į p reikšmę. Jeigu $p < 0,05$, tai sakome, kad berniukų ir mergaičių atsakymai skiriasi. Statistiškai reikšmingi atsakymai lentelėje paryškinti (12 lentelė). Šie paryškinti duomenys rodo, kad berniukai dažniau žaidžia angliškus žaidimus nei mergaitės ($p < 0,05$). Taip pat berniukai dažniau sutinka su teiginiu, kad mokosi anglų kalbos, nes tai daro jų draugai ($p < 0,05$) (13 lentelė).

13 lentelė

Anglų kalbos mokymosi priežastys (n=107)

Teiginiai	lytis	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Anglų kalba reikalinga vykstant į keliones	berniukas	51	53,76	2742,00
	mergaitė	56	54,21	3036,00
	Total	107		
Tėveliai nori, kad mokyčiausi	berniukas	50	53,94	2697,00
	mergaitė	56	53,11	2974,00
	Total	106		
Mokyti anglų kalbą įdomu	berniukas	51	52,10	2657,00
	mergaitė	55	54,80	3014,00
	Total	106		
Nes mokosi mano draugai	berniukas	50	61,14	3057,00
	mergaitė	56	46,68	2614,00
	Total	106		
Noriu bendrauti angliškai internetu ir laiškais	berniukas	49	55,86	2737,00
	mergaitė	56	50,50	2828,00
	Total	105		
Noriu suprasti angliškų filmus, dainas	berniukas	51	56,65	2889,00
	mergaitė	55	50,58	2782,00
	Total	106		
Kita	berniukas	51	50,74	2587,50
	mergaitė	56	56,97	3190,50
	Total	107		

Kaip rodo tyrimo analizė, mokiniai anglų kalbos mokosi ne tik mokykloje, pamokų metu, bet ir namie įvairiausiais būdais, kuriuos jie ir nurodė. Tačiau ar tos žinios, įgytos neformalioje aplinkoje yra panaudojamos pamokose? 14 lentelės duomenys rodo, kad vaikai įgytas žinias pamokose pritaiko. Net 70% apklaustųjų sutinka ir visiškai sutinka, kad pamokoje turi galimybių panaudoti daugiau angliškų žodžių. 31% mokinių visiškai sutinka, kad jiems dėl žinių, įgytų namie, yra lengviau kalbėti poroje, nes jie moka daugiau frazių ir sakinių. Su tuo pačiu teiginiu sutinka ir kiti 31% apklaustųjų. Kiek daugiau mokinių neapsisprendę dėl klausymo tekstų. 44% nežino, ar geriau supranta klausomus tekstus. Net 56% visiškai sutinka ir 24,3% sutinka, kad gali lengvai naudotis internetiniu žodynu.

14 lentelė

Žinių, įgytų neformalioje aplinkoje, pritaikymas anglų kalbos pamokose (%)

Teiginiai	Tikrai sutinka	Sutinka	Nežino	Nesutinka	Tikrai nesutinka
Galiu panaudoti daugiau žodžių nei	41.0	29.0	23.4	5.6	0.0

esu išmokęs pamokoje					
Man lengviau sekasi kalbėti poroje, nes žinau daugiau frazių ir sakinių.	31.0	31.0	23.0	12.0	3.0
Geriau suprantu klausymo tekstus	9.3	22.4	44.0	16.3	8.0
Galiu lengvai naudotis internetiniu žodynu	56.0	24.3	11.2	5.5	3.0

Be šių pateiktų teiginių (14 lentelė) mokiniai nurodo ir savo situacijas, kuriose gali pritaikyti anglų kalbos žinias:

- Galiu suprasti žodžius tekste;
- Galiu lengvai išversti tekstą vadovėlyje;
- Galiu suprasti draugus;
- Galiu suprasti angliškus žodžius internete.

15 lentelėje pateikiami duomenys apie anglų kalbos užduotis, kurios labiausiai patinka mokiniams. Prie pateiktų teiginių mokiniai nurodo ir savo užduotis:

- Atlikti užduotis pratybų sąsiuvinyje (4%);
- Dainuoti angliškas daineles;
- Skaityti tekstus;
- Iliustruoti angliškus žodžius.

15 lentelė

Labiausiai patinkančios užduotys anglų kalbos pamokoje (%)

Teiginiai	Tikrai sutinka	Sutinka	Nežino	Nesutinka	Tikrai nesutinka
Gramatikos pratimai	13.0	30.0	27.0	23.5	6.5
Kalbėjimo užduotys	47.0	35.1	14.0	3.0	1.0
Užduotys raštu	30.1	37.3	18.6.	12.0	2.0
Klausymo užduotys	47.0	34,5	15.0	3.5	0.0
Žaidimai ir dainelės	57.0	29.0	8.4	4.6	1.0

Išanalizavus 15 lentelės duomenis, galima teigti, kad labiausiai mokiniai nemėgsta gramatikos užduočių. Labiausiai mokiniams patinka žaidimai ir dainelės (57%). Taip pat jiems patinka klausymo ir kalbėjimo užduotys. Visiškai su šiais teiginiais sutinka po 47% apklaustųjų. 34.5% mokinių sutinka, kad klausymo užduotys yra jų mėgstamos. Taip pat 30.1% sutinka su kalbėjimo užduotimis.

16 lentelėje analizuojami duomenys, ko mokiniai norėtų išmolti anglų kalbos pamokose. Šiame klausime labai aktyviai mokiniai nurodė savo pageidavimus:

- Norėčiau daugiau išmolti anglišku eilėraščių;
- Daugiau anglišku pasakų norėčiau skaityti;
- Vaidinti;
- Daugiau tarimo užduočių;
- Norėčiau daugiau skaityti tekstų;
- Daugiau kalbėjimo per pamokas;
- Daugiau kalbėjimo poromis;
- Norėčiau rašyti žodžių diktantus;
- Išmolti dar daugiau dainelių;
- Daugiau tekstų vertimo;
- Norėčiau užsirašinėti taisykles.

16 lentelė

Ko pradinukai norėtų išmolti anglų kalbos pamokose? (%)

Teiginiai	Tikrai sutinka	Sutinka	Nežino	Nesutinka	Tikrai nesutinka
Norėčiau daugiau kalbėjimo užduočių	42.0	25.2	20.5	10.3	2.0
Norėčiau išmolti anglišku dainelių	42.0	22.6	18.6	9.3	7.5
Daugiau anglišku žaidimų	53.4	24.3	13.0	3.7	5.6
Parašyti laišką draugui iš užsienio	40.4	20.5	26.1	6.5	6.5

Beveik su visais teiginiais mokiniai visiškai sutinka arba sutinka. Daugiausiai neapsisprendusių, ar norėtų išmokti parašyti laišką draugui iš užsienio. Nežinau atsakymą nurodė 26.1% mokinių. Tačiau 40,4% mokinių norėtų to išmokti. Net 53,4% mokinių norėtų išmokti daugiau angliškų žaidimų. Po 42% mokinių tikrai norėtų daugiau angliškų dainelių ir kalbėjimo užduočių. (16 lentelė)

Taip pat mokinių buvo prašoma nurodyti, ką jų nuomone, jie jau moka angliškai keturiose anglų kalbos srityse: skaitymo, kalbėjimo, gramatikos ir klausymo. Tokių pat atsakymų buvo prašoma ir iš tėvų. Kaip jie galvoja, ką jų vaikas jau moka angliškai iš šių keturių sričių. Buvo įdomu palyginti šiuos atsakymus tarpusavyje. Tėvų ir mokinių lyginimo duomenys atsispindi 17 lentelėje. Šioje lentelėje Mano-Vitnio kriterijumi lyginami atsakymų pasiskirstymai.

17 lentelė

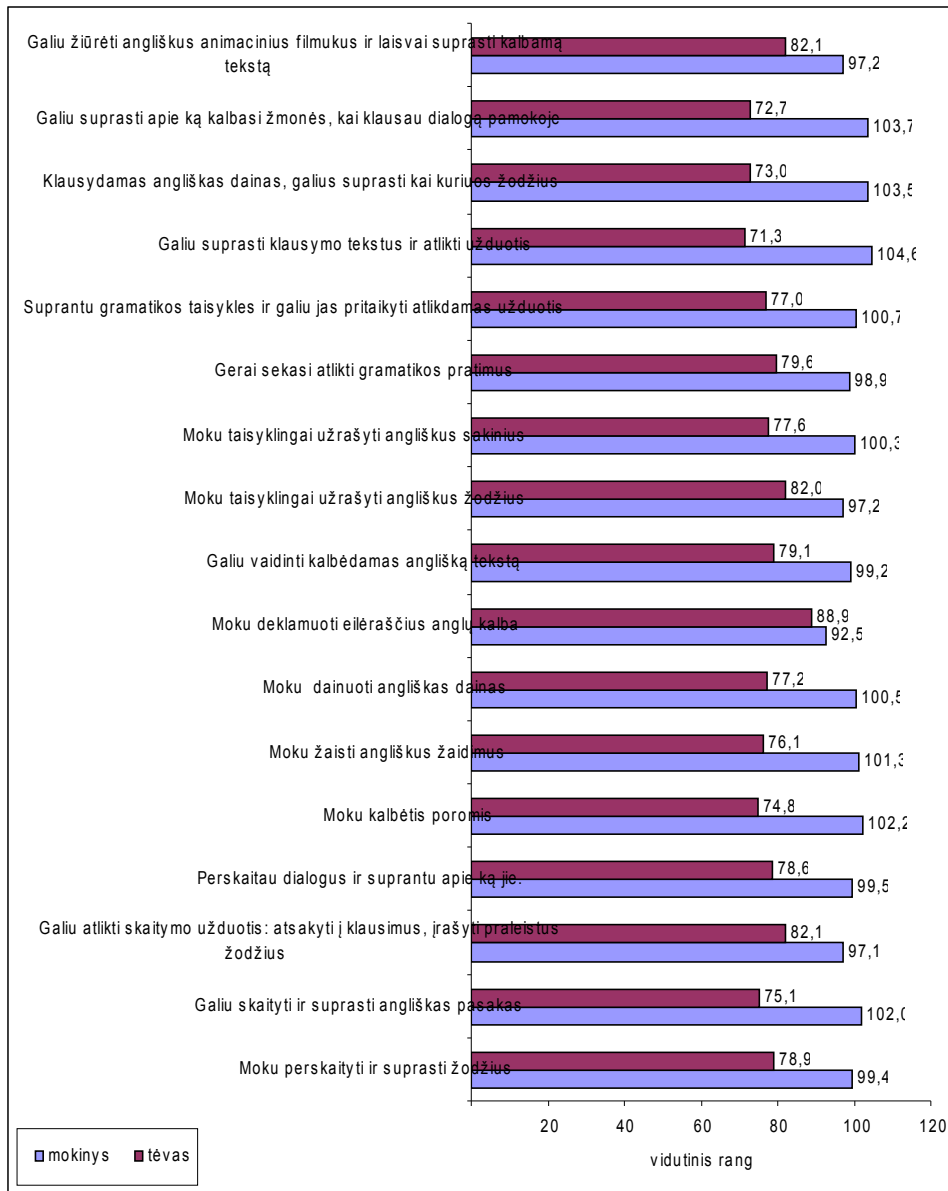
Tėvų ir vaikų atsakymų lyginimo pasiskirstymai

		N	vidutinis rangas	Z	p
Moku perskaityti ir suprasti žodžius	mokinys	107	99,37	-2,890	0,004
	tėvas	74	78,89		
Galiu skaityti ir suprasti angliškas pasakas	mokinys	107	101,98	-3,549	0,000
	tėvas	74	75,12		
Galiu atlikti skaitymo užduotis: atsakyti į klausimus, įrašyti praleistus žodžius	mokinys	107	97,15	-2,038	0,042
	tėvas	74	82,11		
Perskaitau dialogus ir suprantu apie ką jie.	mokinys	107	99,55	-2,815	0,005
	tėvas	74	78,64		
Moku kalbėtis poromis	mokinys	107	102,22	-3,650	0,000
	tėvas	74	74,77		
Moku žaisti angliškus žaidimus	mokinys	107	101,31	-3,353	0,001
	tėvas	74	76,09		
Moku dainuoti angliškas dainas	mokinys	107	100,52	-3,113	0,002
	tėvas	74	77,23		
Moku deklamuoti eilėraščius anglų kalba	mokinys	107	92,48	-0,479	0,632
	tėvas	74	88,86		
Galiu vaidinti kalbėdamas anglišką tekstą	mokinys	107	99,22	-2,644	0,008
	tėvas	74	79,11		
Moku taisyklingai užrašyti angliškus žodžius	mokinys	107	97,23	-2,053	0,040
	tėvas	74	81,99		
Moku taisyklingai užrašyti angliškus sakinius	mokinys	107	100,28	-2,998	0,003
	tėvas	74	77,58		

Gera sekasi atlikti gramatikos pratimus	mokinys	107	98,89	-2,556	0,011
	tėvas	74	79,59		
Suprantu gramatikos taisykles ir galiu jas pritaikyti atlikdamas užduotis	mokinys	107	100,68	-3,143	0,002
	tėvas	74	77,00		
Galiu suprasti klausymo tekstus ir atlikti užduotis	mokinys	107	104,59	-4,494	0,000
	tėvas	74	71,34		
Klausydamas anglišką dainą, galiu suprasti kai kuriuos žodžius	mokinys	107	103,47	-4,275	0,000
	tėvas	74	72,97		
Galiu suprasti apie ką kalbasi žmonės, kai klausau dialogą pamokoje	mokinys	107	103,68	-4,196	0,000
	tėvas	74	72,67		
Galiu žiūrėti anglišką animacinį filmuką ir laisvai suprasti kalbamą tekstą	mokinys	107	97,16	-1,984	0,047
	tėvas	74	82,09		

Kaip rodo lentelės duomenys, vaikų ir tėvų nuomonė sutapo tik vieninteliu klausimu – dėl mokėjimo deklamuoti anglišką eilėraščių ($p=0.632>0,05$). Visais kitais atvejais tėvų ir vaikų nuomonės statistiškai reikšmingai skiriasi ($p<0,05$). Analizuodami vidutinius rangus galime pasakyti, kad su visais teiginiais vaikai yra linkę labiau sutikti nei tėvai (nes jų didesni vidutiniai rangai). Tai aiškiau matosi 8 paveiksle.

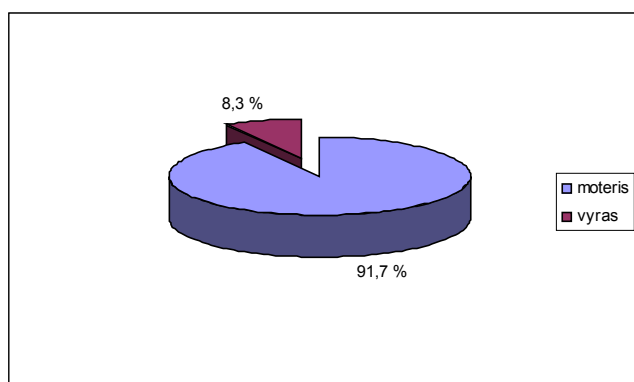
Kad moka perskaityti ir suprasti žodžius labiau linkę sutikti vaikai, gali suprasti ir skaityti anglišką pasaką - taip pat labiau linkę sutikti vaikai ir t.t (8 paveikslas)

8 paveikslas. Vaikų ir tėvų vidutinių rangų palyginimas

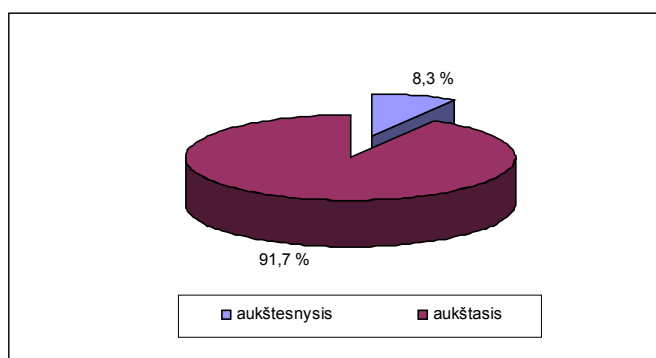
2.2 Mokytojų reprezentacijos dėl kokybiško anglų kalbos mokymosi veiksmių pradinėje mokykloje

Apklausoje dalyvavo 12 Šilalės rajono mokytojų, dėstančių anglų kalbą pradinėje mokykloje. Mokytojų pasiskirstymas pagal lytį atspindi 9 paveiksle.

9 pav. Mokytojų pasiskirstymas pagal lytį (n=12)

Duomenys rodo, kad kiekybiniame tyrime dalyvavo daugiau moterų (91,7%) nei vyrų (8,3%). Galima daryti prielaidą, kad tyrime vyrauja pedagogių moterų nuomonės, kadangi jų buvo apklausta daugiau.

10 pav. Mokytojų išsilavinimas (n=12)

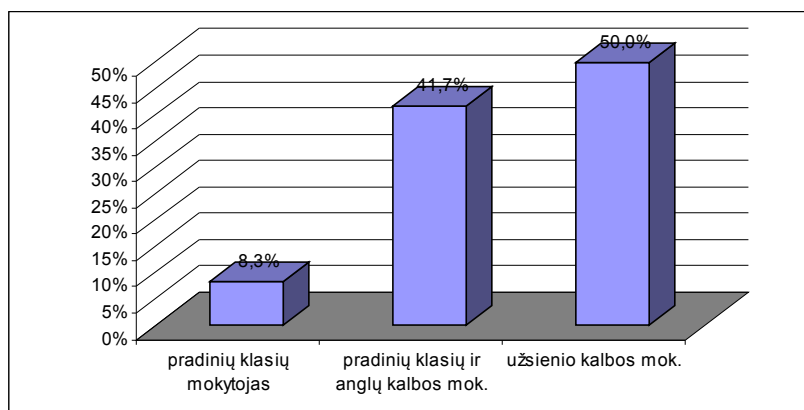
Iš 10 paveikslo matyti, kad 91,7 % apklaustųjų turi aukštąjį pedagoginį išsilavinimą ir 8,3% turi aukštesnįjį išsilavinimą (klausimyne buvo pateikti ir kiti variantai: vidurinis, spec. vidurinis, aukštesnysis, nebaigtas aukštasis, aukštosios studijos, tačiau nei vienas pedagogas nepateikė nurodytų atsakymo variantų) . Daugiausiai apklausta pedagogų, kurių ankstyvojo anglų kalbos darbo stažas yra nuo 1 iki 5 metų (75%). Kitų darbo stažas nuo 6 iki 10 metų (25%) (18 lentelė). Nedidelis darbo stažas susijęs su ankstyvojo anglų kalbos privalomu mokymu nuo antros klasės. Kadangi užsienio kalba pradinėse mokyklose privaloma nuo 2009 metų, todėl didelė dalis mokytojų tada ir pradėjo dėstyti pradinėse klasėse.

1 lentelė

Mokytojų užsienio kalbos mokymo pradinėse klasėse patirtis	N	%
1-5 m.	9	75,0
6-10 m.	3	25,0
iš viso	12	100,0

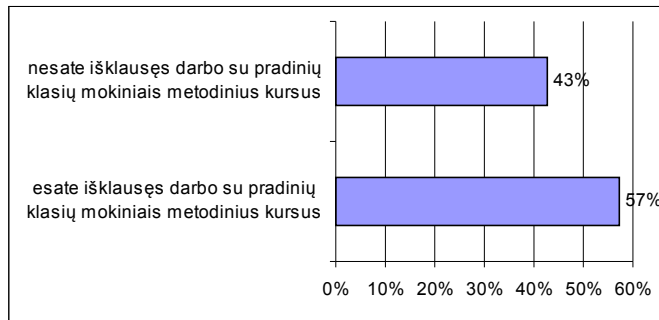
Pradinėse klasėse anglų kalbos daugiausiai moko užsienio kalbų mokytojai (50%). 41% mokytojų yra pradinių klasių ir anglų kalbos mokytojai. Ir 8,3% apklaustųjų yra tik pradinių klasių mokytojai. (11 paveikslas)

11 paveikslas

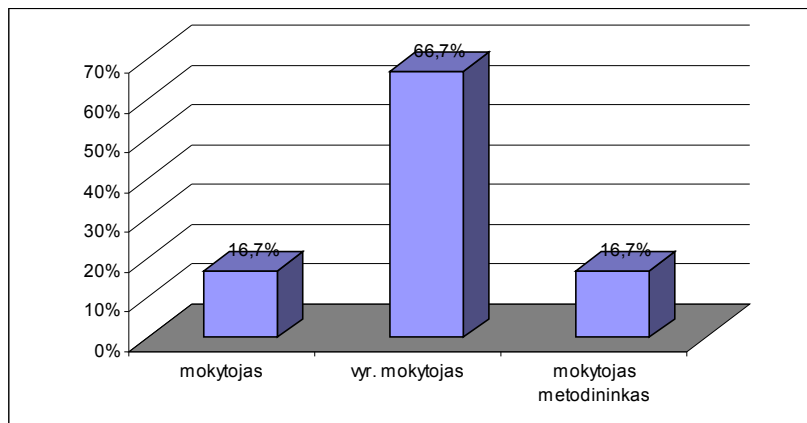

Taip pat buvo siekta išsiaiškinti, ar užsienio kalbų mokytojai, dėstantys anglų kalbą pradinėse klasėse, yra išklaušę darbo su pradinių klasių mokiniais metodikos kursus. Kaip rodo 12 paveikslas, 43% anglų kalbos mokytojų nėra išklaušę tokių kursų, o 57% mokytojų tokius kursus yra išklaušę.

12 paveikslas

13 paveikslo duomenimis, tyrime dalyvavo 66,7% vyresniojo mokytojo kvalifikaciją turintys mokytojai. Mokytojų metodininkų 16,7% ir mokytojo kvalifikaciją turintys 16,7%. Nebuvo nė vieno respondento, kuris turėtų eksperto kvalifikacinę kategoriją.

13 pav. Mokytojų kvalifikacinė kategorija (n=12)

Pedagogai pildė anoniminę anketą, kuri buvo sudaryta remiantis teorine literatūra (žr. 1 priedą).

Ankstyvojo užsienio kalbos bendrųjų programų ir standartų naudojimas (n%)

Teiginiai	Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai sutinka
Į programas ir standartus orientuojusi planuodama(s) mokymą	0,0	0,0	0,0	25,0	75,0
Į programas ir standartus orientuojusi vertindama(s) mokinių pasiekimus	0,0	0,0	16,7	25,0	58,3
mažai kreipiu dėmesio į programas, vertinu savaip	16,7	58,3	8,3	16,7	0,0
nesinaudoju, dirbu pagal vadovėlį	16,7	58,3	0,0	16,7	8,3

Kaip rodo 19 lentelės duomenys, ankstyvojo užsienio kalbų bendrąsias programas ir išsilavinimo standartus mokytojai naudoja mokymo procese (75%). Panašiai atsako ir dėl vertinimo. Ar vertindami mokinių atsižvelgia į bendrąsias programas ir išsilavinimo standartus, nežino 16.7% apklaustųjų, visi kiti programas vertindami naudoja.

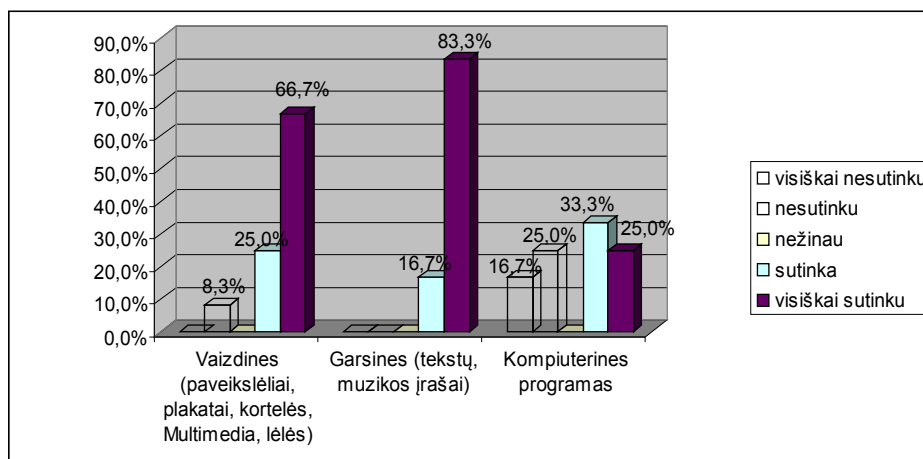
20 lentelė

Veiklos, kurias geriausiai sekasi organizuoti pamokoje (%)

Veiklos	Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai sutinka
Teksto skaitymą	0,0	8,3	0,0	41,7	50,0
Rašymą	0,0	16,7	0,0	50,0	33,3
Darbą porose	0,0	8,3	0,0	66,7	25,0
Kalbėjimo užduotis	0,0	16,7	16,7	41,7	25,0
Žaidimus	0,0	0,0	8,3	75,0	16,7
Vaidinimus	0,0	16,7	41,7	33,3	8,3

20 lentelės duomenys parodo veiklas, kurias geriausiai sekasi mokytojams organizuoti anglų kalbos pamokose. Duomenys rodo, kad geriausiai mokytojams sekasi organizuoti teksto skaitymą. Visiškai sutinka 50% ir sutinka 41.7% mokytojų. Taip pat gerai sekasi organizuoti darbą porose. Su tuo sutinka net 66.7% ir visiškai sutinka 25%. Nesutinka tik 8,3 % mokytojų. Labiausiai

neapsisprendę mokytojai yra dėl vaidinimų organizavimo. 41.7% mokytojų nežino, ar jiems gerai sekasi organizuoti vaidinimus. Ir 16.7% nesutinka, kad jiems ši veikla sekasi. Duomenys taip pat rodo, kad kalbėjimo užduotys vieniems mokytojams sekasi, o kitiems ne. 16.7% nesutinka, kad sekasi organizuoti kalbėjimo užduotis. 16.7% nežino ar jiems sekasi. 41% sutinka, kad šią veiklą sekasi organizuoti ir 25% apklaustųjų yra visiškai įsitikinę, kad ši veikla jiems puikiai sekasi.

14 paveikslas. Papildomų mokymo priemonių naudojimas pamokose.

Kaip rodo 14 paveikslo rezultatai, dauguma mokytojų naudoja ir vaizdines (66.7%) ir garsines (83.3) papildomas mokymo priemones pamokose. Kiek mažiau mokytojų naudoja kompiuterines programas (25%). Tačiau galima teigti, kad taip yra todėl, kad ne visos klasės yra aprūpintos kompiuteriais ir interaktyviosiomis lentomis.

Kokybišką mokymą(si) įtakoja ne tik papildomų priemonių naudojimas pamokose, bet ir įvairių metodų taikymas mokymo procese. 21 lentelės duomenys rodo kiek ir kokių metodų mokytojai naudoja savo anglų kalbos pamokose.

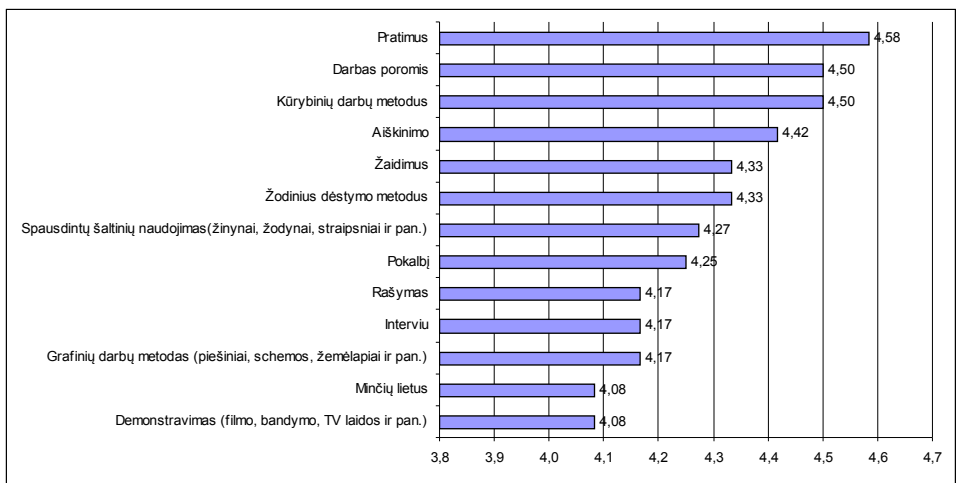
21 lentelė

Metodų taikymo įvairovė anglų kalbos pamokose (%)

Metodai	Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai sutinka

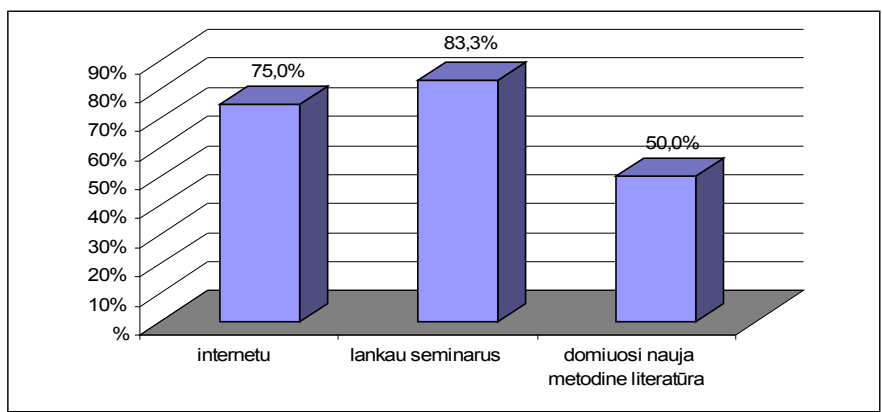
Žodinius dėstymo metodus	0,0	0,0	0,0	66,7	33,3
Pokalbi	0,0	8,3	0,0	50,0	41,7
Aiškinimo	0,0	0,0	0,0	58,3	41,7
Spausdintų šaltinių naudojimas(žinynai, žodynai, straipsniai ir pan.)	0,0	9,1	0,0	45,5	45,5
Grafinių darbų metodas (piešiniai, schemos, žemėlapiai ir pan.)	0,0	16,7	0,0	33,3	50,0
Demonstravimas (filmo, bandymo, TV laidos ir pan.)	0,0	25,0	0,0	16,7	58,3
Kūrybinių darbų metodus	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0
Pratimus	0,0	0,0	0,0	41,7	58,3
Žaidimus	0,0	0,0	0,0	66,7	33,3
Interviu	0,0	8,3	0,0	58,3	33,3
Minčių lietus	0,0	16,7	0,0	41,7	41,7
Rašymas	0,0	16,7	0,0	33,3	50,0
Darbas poromis	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0

Iš 21 lentelės ir 15 paveikslo matyti, kad mokytojai anglų kalbos pamokose naudoja įvairius mokymo metodus. Vidutinių rangų paskirstymo paveikslas rodo, kad dažniausiai yra naudojamas pratimų metodas (41.7% -sutinka, 58.3% - visiškai sutinka). Toliau iš dažniausiai naudojamų metodų yra kūrybinių darbų ir darbo poromis metodai (50% - sutinka ir 50% visiškai sutinka). Ne mažiau naudojami aiškinimo (58.3 % - sutinka, 41,7% visiškai sutinka), žodiniai dėstymo (66.7% - sutinka, 33.3% - visiškai sutinka) ir žaidimų metodai (66.7% - sutinka, 33.3% - visiškai sutinka). Mažiausiai naudojami yra demonstravimas (25% - nesutinka, 16,7% - sutinka, 58,3 – visiškai sutinka) ir minčių lietus (16.7% - nesutinka, 41.7% - sutinka, 41,7% visiškai sutinka). Taip yra todėl, kad pradinėse klasėse minčių lietaus metodas anglų kalbos pamokose sunkiau pritaikomas, todėl rečiau ir naudojamas. O demonstravimui reikalingos techninės priemonės (televizorius, DVD grotuvas, kompiuteris, interaktyvioji lenta ir t.t.), kurių dar daugelyje kabinetų trūksta.

15 paveikslas. Metodų taikymo įvairovė anglų kalbos pamokose (n=12)

Taip pat mokytojų buvo klausta, kokiais šaltiniais jie naudojami, norėdami sužinoti visas metodikos naujoves. 16 paveikslas duomenys rodo, kad 83,3% mokytojų lanko seminarus, 75% mokytojų ieško naujovių internete ir 50% apklaustųjų domisi nauja metodine literatūra.

16 pav. Mokytojų naudojimasis naujausiais metodikos šaltiniais

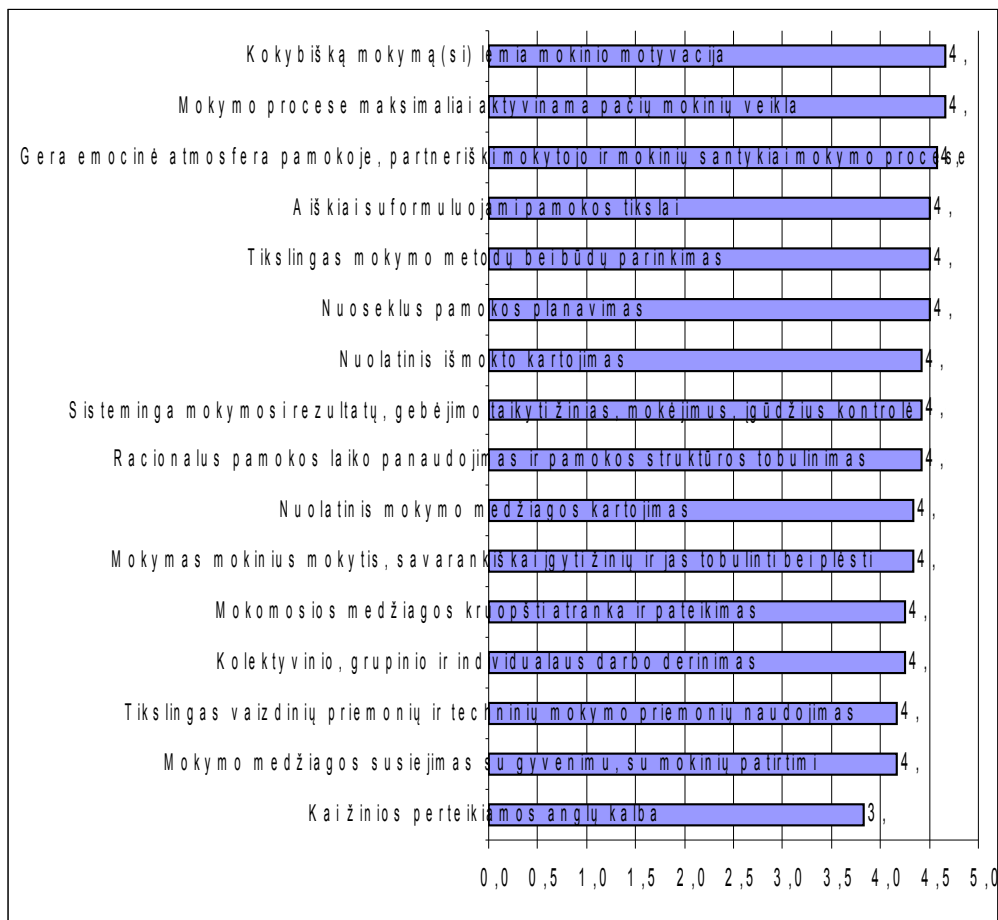
Norint išsiaiškinti kokybiško mokymo(si) veiksnius anglų kalbos pamokoje, svarbu ištirti ir mokytojų turimas žinias apie kokybišką mokymą(si). 22 lentelė sudaryta remiantis V. Rajecko (1999) kokybiško mokymą(si) sąlygojančiais veiksniais ir W. Bleyhl (2008) teorijomis apie užsienio kalbos mokymą pradinėje mokykloje.

Mokytojų turimos žinios apie kokybišką mokymąsi (n=12)

Teiginiai	visiškai nesutinku	nesutinku	nežinau	sutinka	visiškai sutinku
Nuoseklus pamokos planavimas	0,0%	0,0%	8,3%	33,3%	58,3%
Tikslingas mokymo metodų bei būdų parinkimas	0,0%	0,0%	8,3%	33,3%	58,3%
Mokymas mokinius mokyti, savarankiškai įgyti žinių ir jas tobulinti bei plėsti	0,0%	8,3%	0,0%	41,7%	50,0%
Mokymo procese maksimaliai aktyvinama pačių mokinių veikla	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	66,7%
Aiškiai suformuluojami pamokos tikslai	0,0%	0,0%	8,3%	33,3%	58,3%
Mokymo medžiagos susiejimas su gyvenimu, su mokinių patirtimi	0,0%	8,3%	8,3%	41,7%	41,7%
Kolektyvinio, grupinio ir individualaus darbo derinimas	0,0%	0,0%	8,3%	58,3%	33,3%
Racionalus pamokos laiko panaudojimas ir pamokos struktūros tobulinimas	0,0%	0,0%	8,3%	41,7%	50,0%
Nuolatinis mokymo medžiagos kartojimas	0,0%	0,0%	0,0%	66,7%	33,3%
Tikslingas vaizdinių priemonių ir techninių mokymo priemonių naudojimas	0,0%	0,0%	8,3%	66,7%	25,0%
Sistemiška mokymosi rezultatų, gebėjimo taikyti žinias, mokėjimus, įgūdžius kontrolė	0,0%	0,0%	0,0%	58,3%	41,7%
Gera emocinė atmosfera pamokoje, partneriški mokytojo ir mokinių santykiai mokymo procese	0,0%	0,0%	0,0%	41,7%	58,3%
Kokybišką mokymą(si) lemia mokinio motyvacija	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	66,7%

Mokomosios medžiagos kruopšti atranka ir pateikimas	0,0%	8,3%	0,0%	50,0%	41,7%
Nuolatinis išmokto kartojimas	0,0%	0,0%	16,7%	25,0%	58,3%
Kai žinios perteikiamos anglų kalba	0,0%	25,0%	0,0%	41,7%	33,3%

Kaip rodo 22 lentelės ir 17 paveikslo duomenys, labiausiai kokybišką mokymą(si) , anot mokytojų, lemia mokinio motyvacija ir mokymo procese maksimaliai aktyvinama pačių mokinių veikla (33.3% - sutinka, 66,7% - visiškai sutinka). Taip pat vieną iš kokybiško mokymo(si) sąlygų daugelis mokytojų nurodo gerą emocinę atmosferą pamokoje ir partneriškus mokytojo ir mokinių santykius (41.7% - sutinka, 58,3 – visiškai sutinka). Kitos kokybiško mokymo(si) sąlygos pasiskirsto gana vienodai, su daugeliu iš jų sutinkama. Labiausiai mokytojai nepritaria sąlygai, kai žinios pamokoje perteikiamos anglų kalba (25% -nesutinka, 41.7% - sutinka ir 33.3% visiškai sutinka). Tačiau anot W. Bleyhl (2008). Kai žinios anglų kalbos pamokoje perteikiamos anglų kalba, tada mokiniai greičiau įsisavina šią kalbą ir lengviau ją išmoksta.

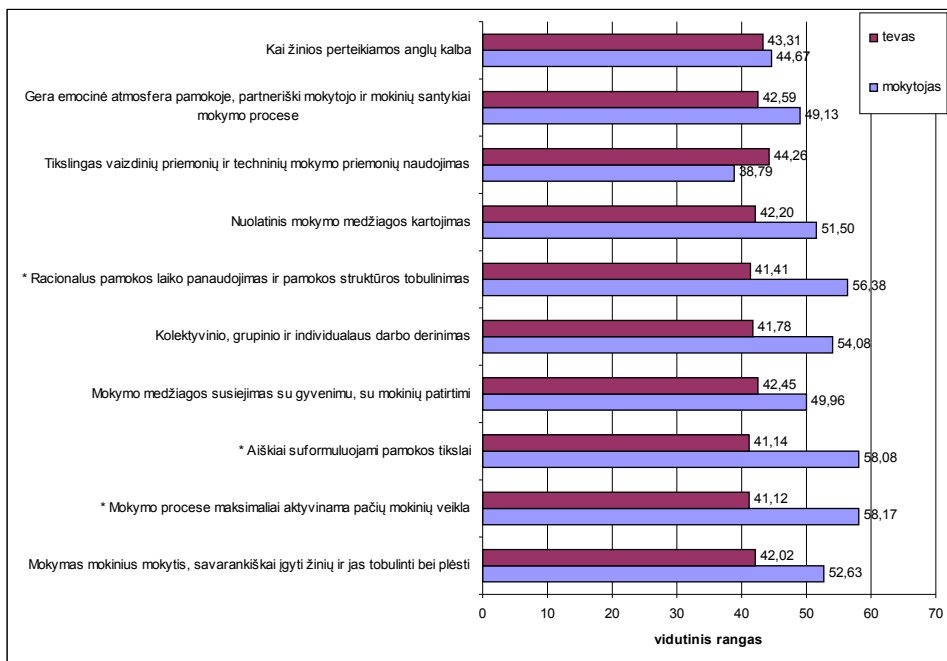
17 pav. Mokytojų turimos žinios apie kokybišką mokymą(si)

Toks pats klausimas buvo užduotas ir mokinių tėveliams. Taigi žinias apie kokybišką mokymą(si) galima palyginti tarpusavyje. Mano-Vitnio kriterijaus pagalba tikrinama, ar mokytojų ir tėvų atsakymai pasiskirstę vienodai. Statistiškai reikšmingai skiriasi atsakymų pasiskirstymas į paryškintus teiginius ($p < 0,05$). Paanalizavus vidutinius rangus galime pasakyti, kad mokytojai labiau sutinka su teiginiais, kad mokymo procese maksimaliai aktyvinama pačių mokinių veikla; kad turi būti aiškiai suformuluoti pamokos tikslai ir kad pamokos laikas turi būti panaudotas racionaliai ir tobulinama jos struktūra, nei tėvai (tai rodo didesni vidutiniai rangai). (23 lentelė)

Mokytojų ir tėvų turimų žinių apie kokybišką mokymą(si) atsakymų pasiskirstymas

Kas yra kokybiškas mokymas (is)?		N	Vidutinis rangas	Z	p
Mokymas mokinius mokyti, savarankiškai įgyti žinių ir jas tobulinti bei plėsti	mokytojas	12	52,63	-1,460	0,144
	tėvas	74	42,02		
Mokymo procese maksimaliai aktyvinama pačių mokinių veikla	mokytojas	12	58,17	-2,405	0,016
	tėvas	74	41,12		
Aiškliai suformuluojami pamokos tikslai	mokytojas	12	58,08	-2,320	0,020
	tėvas	74	41,14		
Mokymo medžiagos susiejimas su gyvenimu, su mokinių patirtimi	mokytojas	12	49,96	-1,088	0,277
	tėvas	74	42,45		
Kolektyvinio, grupinio ir individualaus darbo derinimas	mokytojas	12	54,08	-1,707	0,088
	tėvas	74	41,78		
Racionalus pamokos laiko panaudojimas ir pamokos struktūros tobulinimas	mokytojas	12	56,38	-2,132	0,033
	tėvas	74	41,41		
Nuolatinis mokymo medžiagos kartojimas	mokytojas	12	51,50	-1,350	0,177
	tėvas	74	42,20		
Tikslingas vaizdinių priemonių ir techninių mokymo priemonių naudojimas	mokytojas	12	38,79	-0,803	0,422
	tėvas	74	44,26		
Gera emocinė atmosfera pamokoje, partneriški mokytojo ir mokinių santykiai mokymo procese	mokytojas	12	49,13	-0,946	0,344
	tėvas	74	42,59		
Kai žinios perteikiamos anglų kalba	mokytojas	12	44,67	-0,206	0,837
	tėvas	74	43,31		

Išnagrinėjus lyginimo duomenis, galima teigti, kad mokytojai labiau sutinka su teiginiais, kadangi yra labiau susipažinę su mokymo metodika, o tėvai į didesnę dalį teiginių pasirinko atsakymą nežinau. (18 paveikslas)

18 pav. Mokytojų ir tėvų turimų žinių apie kokybišką mokymą(si) pasiskirstymas

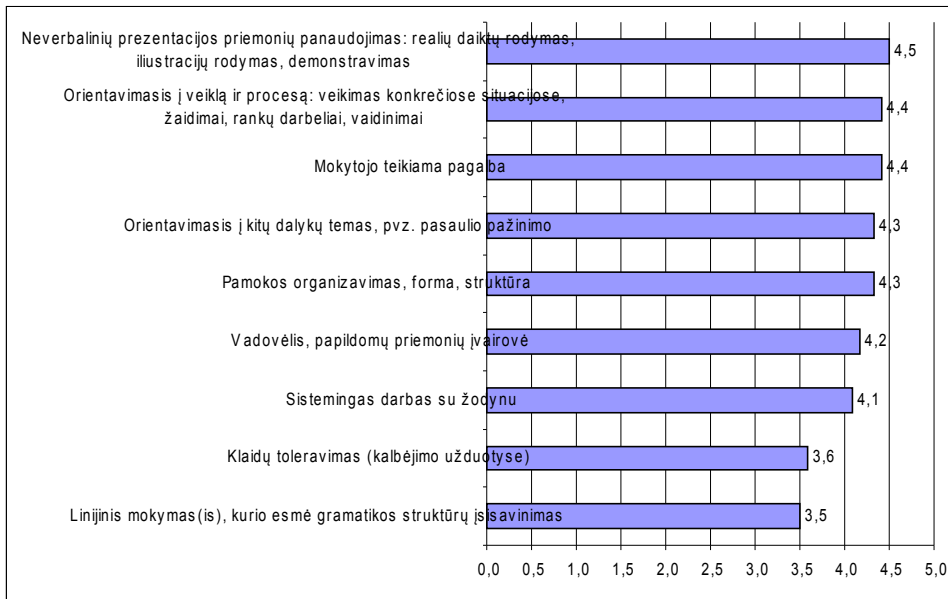
Veiksniai, įtakoiantys anglų kalbos mokymąsi pradinėse klasėse klausimyne buvo suskirstyti į formalios ir neformalios aplinkos veiksnius. 24 lentelėje ir 19 bei 20 paveiksluose patekti šie veiksniai. Kaip rodo rezultatai, vienas iš veiksnių, su kuriuo labiausiai sutinkama yra neverbalinių prezentacijos priemonių naudojimas: realių daiktų rodymas, iliustracijų rodymas ir demonstravimas (50% -sutinka, 50% - visiškai sutinka). Kiti du, nemažiau svarbūs veiksniai yra orientavimasis į veiklą ir procesą, veikimas konkrečiose situacijose ir antrasis – mokytojo teikiama pagalba (58.3% - sutinka, 41,7% - visiškai sutinka). Labiausiai nesutinkama su teiginiais, kad sėkmingo mokymosi veiksnys yra linijinis mokymas(is) (25% - nesutinka, 16,7% – nežino, 41,7 % - sutinka, 16,7% visiškai sutinka) ir klaidų toleravimas kalbėjimo užduotyse (8,3 – visiškai nesutinka, 8,3 – nesutinka, 25% - nežino, 33,3% - sutinka, 25% - visiškai sutinka).

24 lentelė

Veiksniai, įtakoiantys anglų kalbos mokymąsi pradinėse klasėse (%)

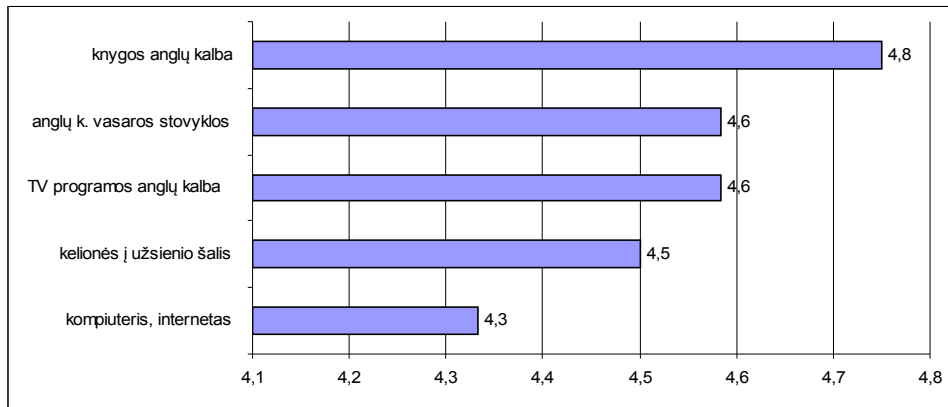
Veiksniai, įtakoiantys	Visiškai	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai
------------------------	----------	-----------	--------	---------	----------

anglų kalbos mokymąsi pradinėje mokykloje.	nesutinka				sutinka
pamokos organizavimas, forma, struktūra	0,0	0,0	8,3	50,0	41,7
vadovėlis, papildomų priemonių įvairovė	0,0	8,3	0,0	58,3	33,3
mokytojo teikiama pagalba	0,0	0,0	0,0	58,3	41,7
orientavimasis į kitų dalykų temas, pvz. pasaulio pažinimo	0,0	0,0	0,0	66,7	33,3
orientavimasis į veiklą ir procesą: veikimas konkrečiose situacijose ,žaidimai, rankų darbeliai, vaidinimai	0,0	0,0	0,0	58,3	41,7
Neverbalinių prezentacijos priemonių panaudojimas: realių daiktų rodymas, iliustracijų rodymas, demonstravimas	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0
Sistemingas darbas su žodynu	0,0	8,3	0,0	66,7	25,0
Klaidų toleravimas (kalbėjimo užduotyse)	8,3	8,3	25,0	33,3	25,0
Linijinis mokymas(is), kurio esmė gramatikos struktūrų įsisavinimas	0,0	25,0	16,7	41,7	16,7
TV programos anglų kalba	0,0	0,0	0,0	41,7	58,3
kompiuteris, internetas	0,0	8,3	0,0	41,7	50,0
kelionės į užsienio šalis	0,0	0,0	8,3	33,3	58,3
anglų k. vasaros stovyklos	0,0	0,0	8,3	25,0	66,7
knygos anglų kalba	0,0	0,0	0,0	25,0	75,0

19 pav. Anglų kalbos mokymąsi įtakojantys veiksniai formalioje aplinkoje

20 paveikslo ir 24 lentelės duomenys rodo, kad neformalioje aplinkoje labiausiai anglų kalbos mokymą(si) įtakojantis veiksnys yra knygos anglų kalba (75% - visiškai sutinka, 25% - sutinka). Sekantys du, nemažiau svarbūs veiksniai yra anglų kalbos stovyklos ir televizijos programos anglų kalba (41,7% - sutinka, 58,3% - visiškai sutinka). Mokytojų nuomone, kompiuteris ir internetas yra mažiausiai svarbus veiksnys (iš pateiktų), padedantis mokytis anglų kalbos (8,3% - nesutinka, 41,7% - sutinka, 58,3% - visiškai sutinka). Tačiau kaip rodo rezultatai, tai nėra veiksnys, visiškai neįtakojantis anglų kalbos mokymo(si).

20 pav. Anglų kalbos mokymą(si) įtakoiantys veiksniai neformalioje aplinkoje

Mokytojų buvo prašoma nurodyti ir kitas aplinkas, turinčias reikšmės anglų kalbos mokymo procese. Mokytojai ne tik pateikė atsakymus į duotus teiginius, bet ir nurodė savo reikšmingas aplinkas, tokias kaip: knygų skaitymas anglų kalba; ne tik tėvų anglų kalbos žinios, bet ir požiūris į anglų kalbos mokymą(si) pradinėje mokykloje. (25 lentelė)

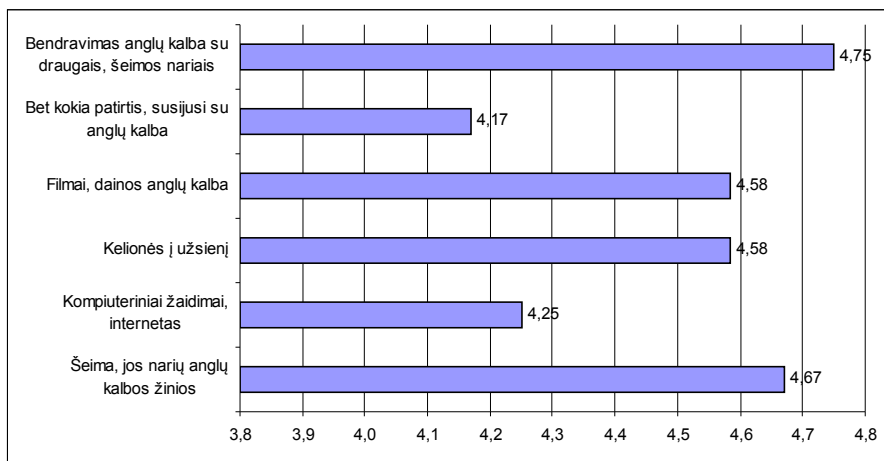
25 lentelė

Kitos reikšmingos aplinkos anglų kalbos mokymo(si) procese (%)

Kitos aplinkos (išskyrus pamoką) reikšmingos anglų kalbos mokymo(si) procese.					Visiškai sutinka
	Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	
Šeima, jos narių anglų kalbos žinios	0,0	0,0	0,0	33,3	66,7
Kelionės į užsienį	0,0	0,0	8,3	25,0	66,7
Kompiuteriniai žaidimai, internetas	0,0	8,3	0,0	50,0	41,7
Filmai, dainos anglų kalba	0,0	0,0	0,0	41,7	58,3
Bendravimas anglų kalba su draugais, šeimos nariais	0,0	0,0	0,0	25,0	75,0
Bet kokia patirtis, susijusi su anglų kalba	0,0	16,7	0,0	33,3	20,0

Kaip rodo 25 lentelės ir 21 paveikslo duomenys, daugiausiai reikšmės anglų kalbos mokymo(si) procese turi bendravimas anglų kalba su draugais, šeimos nariais (75% - visiškai

sutinka, 25% -sutinka) ir šeima, jos narių anglų kalbos žinios (33.3% - sutinka, 66,7% - visiškai sutinka). Taip pat svarbūs yra filmai, dainos anglų kalba (41.7% - sutinka, 58.3% visiškai sutinka) ir kelionės į užsienį (8.3% - nežino, 25% - sutinka, 66.7% - visiškai sutinka). Nors nemažiau svarbūs, bet iš visų pateiktų aplinkų nurodomos, kaip mažiausiai reikšmės turinčios yra kompiuteriniai žaidimai ir internetas (8.3% nesutinka, 50% - sutinka, 41,7% - visiškai sutinka).

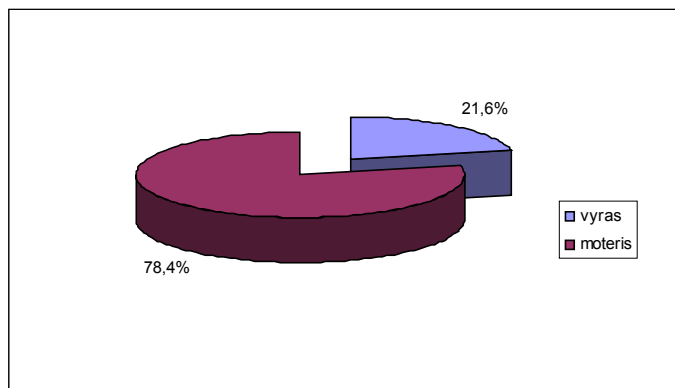
21 pav. Kitos reikšmingos aplinkos anglų kalbos mokymo(si) procese

Taip pat mokytojai pateikė įvairius siūlymus, kaip reikėtų derinti neformalioje aplinkoje įgytas žinias anglų kalbos pamokoje:

- Integruoti į pamokų uždavinius, o besimokantieji dalijasi savo patirtimi.
- Mokiniai puikiai panaudoja gebėjimus, įgytus keliaujant su tėvais. Įgytą patirtį pasidalija su draugais.
- Žinias reikia puoselėti, gilinti ir plėsti.
- Pasakoti kelionių įspūdžius angliškai arba dalintis patirtimi apie perskaitytą knygą.
- Daugiau kalbėjimo, bendravimo, nei teorinių žinių pamokų metu.
- Vaiko patyrimu ir naujomis žiniomis pasidalinti su klasės draugais.

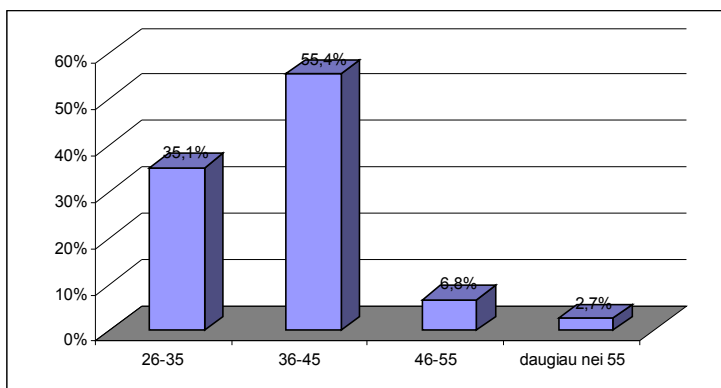
2.3 Tėvų požiūris į kokybiško anglų kalbos mokymosi valdymą pradinėje mokykloje

Tyrime taip pat dalyvavo 74 mokinių tėveliai. Kaip rodo 22 paveikslas tyrime daugiau dalyvavo moterų (78,4%) nei vyrų (21,6%). Dalyvavusių tėvų amžius nuo 26 iki 55 metų amžiaus. Kaip rodo 25 paveikslas, daugiausiai respondentų nuo 36 iki 45 metų amžiaus (55,4%).

22 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal lytį (n=74)

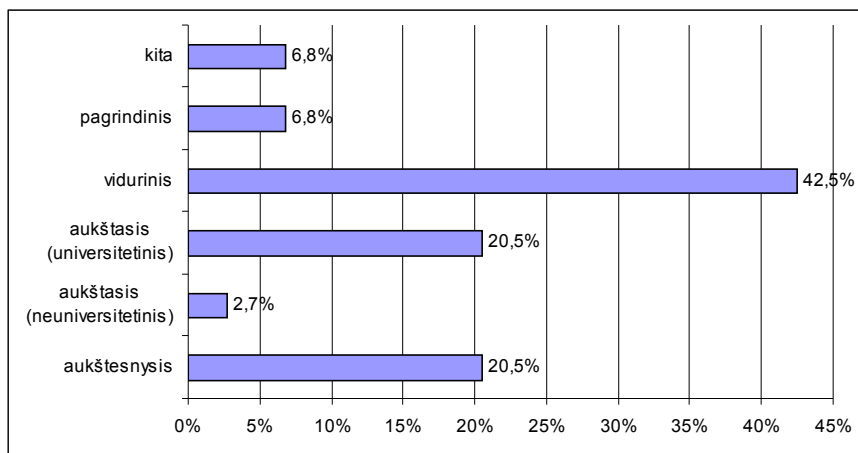
Dalyvavusių tėvų amžius nuo 26 iki 55 metų amžiaus. Kaip rodo 25 paveikslas, daugiausiai respondentų nuo 36 iki 45 metų amžiaus (55,4%). 26-35 metų amžiaus tėvų 35,1%. 46-55 metų respondentų – 6,8%. Ir 2,7% respondentų daugiau nei 55 metų amžiaus.

25 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal amžių (n=74)

Kaip matyti 26 paveiksle, didžioji dalis tėvų turi vidurinį išsilavinimą (42,5%). Aukštąjį universitetinį išsilavinimą turi 20,5% apklaustųjų ir tiek pat procentų respondentų turi aukštesnįjį

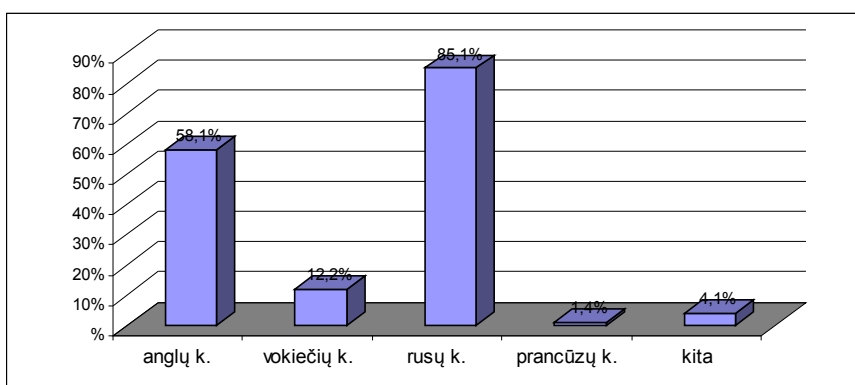
išsilavinimą. Pagrindinį išsilavinimą turi 6,8% ir aukštąjį neuniversitetinį turi 2,7% respondentų. Kitą išsilavinimą turi 6,8% apklaustųjų, kurie nurodė turintys specialųjį vidurinį išsilavinimą.

20,

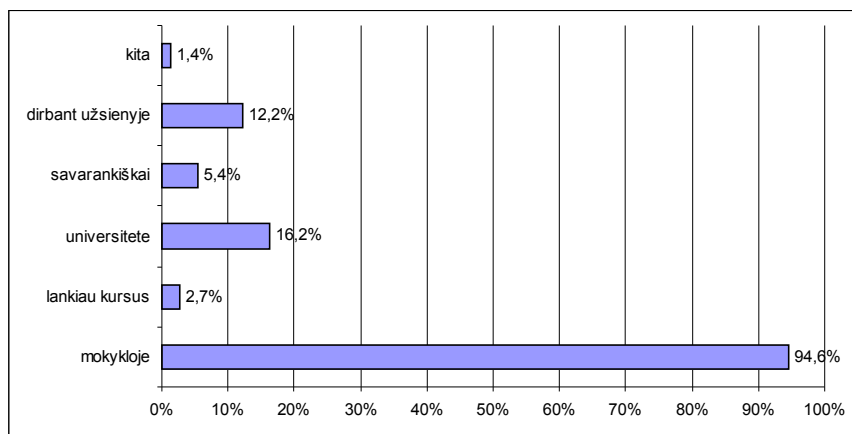
26 pav. Tėvų išsilavinimas (n=74)

27 paveikslo duomenys rodo, kad daugiausiai tėvų moka rusų kalbą (85,1%). Daugiau nei pusė apklaustųjų moka anglų kalbą (58,1%). Keletas tėvų nurodė, kad anglų kalbą moka, tačiau silpnai. Vokiečių moka 12,2% tėvų. Mažiausiai moka prancūzų (1,4%). Tarp kitų kalbų buvo paminėtos švedų, norvegų, lenkų (4,1%).

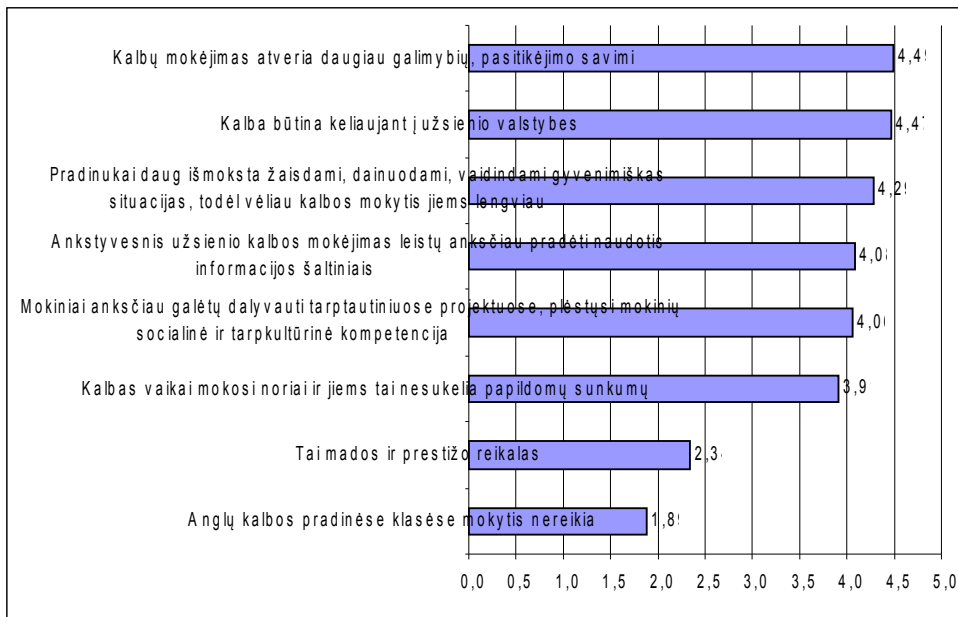
27 pav. Tėvų užsienio kalbų mokėjimas (n=74)

Taip pat buvo siekta išsiaiškinti, kur tų kalbų tėvai mokėsi. Kaip rodo tyrimo rezultatai, pateikti 28 paveiksle, daugiausiai kalbos tėvai mokėsi mokykloje (94,6%). 16,2% nurodė, kad kalbos mokėsi universitete. 12,2% apklaustųjų užsienio kalbos mokėsi dirbdami užsienyje. Maža dalis respondentų lankė kalbų kursus (2,7%) , savarankiškai mokėsi 5,4% tėvų.

28 pav. Kur tėvai mokėsi kalbų? (n=74)

Tolesni tyrimo rezultatai atskleidžia priežastis, dėl kurių pradinukai turi mokytis anglų kalbos. 29 paveikslo ir 26 lentelės duomenimis labiausiai tėvai sutinka su teiginiu, kas kalbų mokėjimas atveria daugiau galimybių ir pasitikėjimo savimi (4.8% - sutinka ir 50.7% - visiškai sutinka). Taip pat dauguma tėvų mano, kad anglų kalbos mokėjimas yra būtinas keliaujant į užsienio valstybes (44.4% - sutinka, 52.8% - visiškai sutinka) ir pritaria teiginiui, kad pradinukai daug išmoksta žaisdami, dainuodami, vaidindami gyvenimiškas situacijas, todėl vėliau kalbos mokytis lengviau (50% - sutinka, 41.4% - visiškai sutinka). Daugelis tėvų sutinka, kad ankstyvesnis užsienio kalbų mokėjimas leistų anksčiau pradėti naudotis informacijos šaltiniais (50.7% - sutinka, 31.5% - visiškai sutinka). Labiausiai tėvai nesutinka su teiginiu, kad anglų kalbos pradinėse klasėse mokytis nereikia (visiškai nesutinka – 43.7%, nesutinka – 36.6%). Taip pat tėvai nepritaria teiginiui, kad užsienio kalbų mokymasis yra mados ir prestižo reikalas (visiškai nesutinka – 37.5%, nesutinka – 28.1%).

29 pav. Anglų kalbos mokymosi priežastys pradinėse klasėse (n=74)

26 lentelė

Anglų kalbos mokymosi priežastys pradinėse klasėse (%)

		Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai sutinka
Tai mados ir prestižo reikalas	N	24	18	5	10	7
	%	37,5	28,1	7,8	15,6	10,9
Kalba būtina keliaujant į užsienio valstybes	N	1	0	1	32	38
	%	1,4	0,0	1,4	44,4	52,8
Kalbas vaikai mokosi noriai ir jiems tai nesukelia papildomų sunkumų	N	0	8	9	31	19
	%	0,0	11,9	13,4	46,3	28,4
Kalbų mokėjimas atveria daugiau galimybių, pasitikėjimo savimi	N	0	0	1	33	35
	%	0,0	0,0	1,4	47,8	50,7
Pradinukai daug išmoksta žaisdami, dainuodami, vaidindami gyvenimiškas situacijas, todėl vėliau kalbos mokytis jiems lengviau	N	0	3	3	35	29
	%	0,0	4,3	4,3	50,0	41,4
Ankstyvesnis užsienio kalbos mokėjimas leistų anksčiau pradėti naudotis informacijos šaltiniais	N	1	2	10	37	23
	%	1,4	2,7	13,7	50,7	31,5

Mokiniai anksčiau galėtų dalyvauti tarptautiniuose projektuose, plėstūsi mokinių socialinė ir tarpkultūrinė kompetencija	N	0	2	11	38	19
	%	0,0	2,9	15,7	54,3	27,1
Anglų kalbos pradinėse klasėse mokytis nereikia	N	31	26	6	7	1
	%	43,7	36,6	8,5	9,9	1,4

27 lentelė

Priežastys, nulemiančios geresnį vaikų kalbėjimą angliškai (%)

Teiginiai		Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai sutinka
Žiūri TV programas anglų kalba	N	3	12	6	42	9
	%	4,2	16,7	8,3	58,3	12,5
Žaidžia angliškus žaidimus	N	3	13	11	37	8
	%	4,2	18,1	15,3	51,4	11,1
Bendrauja su draugais internetu anglų kalba	N	4	22	19	20	7
	%	5,6	30,6	26,4	27,8	9,7
Jam padeda mokytis brolis, sesė ar tėvai	N	4	8	3	38	20
	%	5,5	11,0	4,1	52,1	27,4
Vyksta vasarą į anglų kalbos stovyklas	N	13	40	6	11	2
	%	18,1	55,6	8,3	15,3	2,8
Vyksta atostogauti į užsienio valstybes	N	10	28	8	22	4
	%	13,9	38,9	11,1	30,6	5,6
Lanko šeimos narius, gyvenančius užsienyje)	N	11	30	4	24	3
	%	15,3	41,7	5,6	33,3	4,2
Skaito knygas anglų kalba	N	3	24	5	25	16
	%	4,1	32,9	6,8	34,2	21,9
kita	N	0	1	0	2	3
	%	0,0	16,7	0,0	33,3	50,0

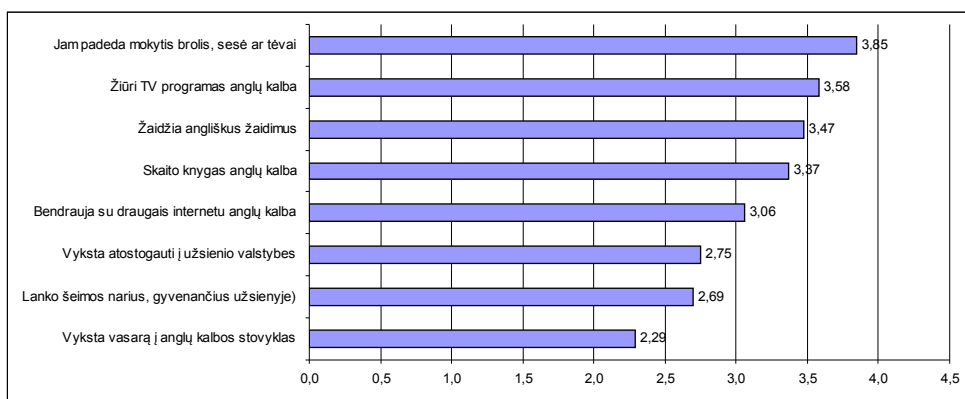
Tyrimo duomenys, pateikti 27 lentelėje ir 30 paveiksle rodo, kad labiausiai gerą kalbėjimą angliškai nulemia tai, jog vaikui padeda mokytis šeimos nariai, mokantys anglų kalbą (visiškai sutinka 27,4%, sutinka 52,1%). Taip pat lemia ir tai, jog vaikas žiūri angliškas televizijos programas (visiškai sutinka – 12,5%, sutinka – 58,3%) , žaidžia angliškus žaidimus (visiškai sutinka – 11,1%, sutinka – 51,4%) bei skaito angliškas knygas (visiškai sutinka – 21,9%, sutinka – 34,2%).

Mažiausiai įtakos, anot tėvų, turi vykimasis į anglų kalbos stovyklas (visiškai nesutinka – 18,1%, nesutinka – 55,6%). Nesutikimą sąlygoja (kaip ir nurodė patys tėvai) tai, kad jų vaikai į anglų kalbos stovyklas nevyksta. Taip pat mažiau sutinkama su teiginiu, kad jų vaikai lanko šeimos narius, gyvenančius užsienyje ir tai padeda įgyti daugiau kalbėjimo įgūdžių anglų kalba (visiškai nesutinka – 15,3%, nesutinka – 41,3%). 30,3 % apklaustųjų su šiuo teiginiu sutinka, nes jie lanko gimines, gyvenančius užsienyje.

Keletas tėvų pateikė ir savo priežastys, dėl kurių kalbėjimas angliškai yra nesudėtingas jų vaikui:

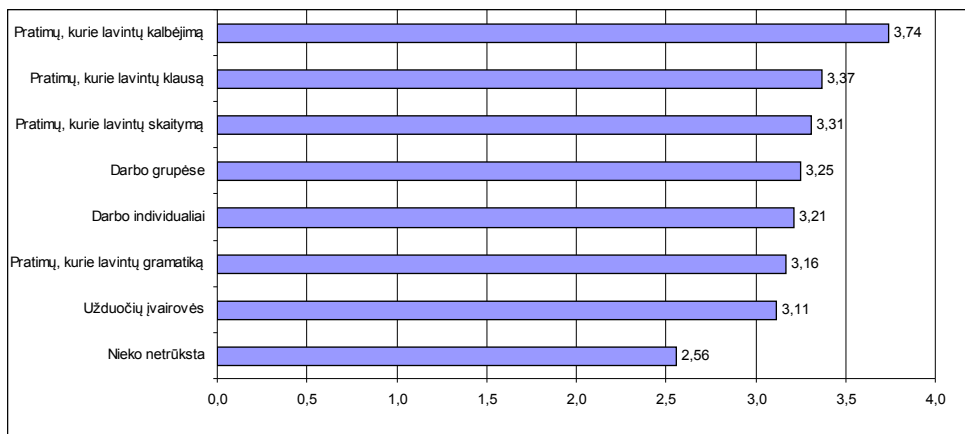
- Kadangi laisvai angliškai kalba tėtis, ir vaikas supranta ką kalba, todėl yra motyvacija geriau išmokti.
- Kadangi mokykloje gerai mokosi.
- Anglų kalbą mokyti labai patinka, todėl lengvai sekasi ir kalbėjimas.

Iš gautų rezultatų paaiškėja, kad vaikų gebėjimą kalbėti angliškai lemia šeimos narių, mokančių šią kalbą, pagalba. Taip pat didelės įtakos turi žinios, įgytos neformalioje aplinkoje: žiūrint angliškas TV programas, žaidžiant angliškus žaidimus, skaitant angliškas knygas.

30 pav. Priežastys, lemiančios geresnį vaikų kalbėjimą angliškai (n=74)

28 lentelėje ir 31 paveiksle pateikti duomenys rodo, kokie yra didžiausi trūkumai anglų kalbos pamokose mokykloje. Kaip rodo rangų vidurkiai, daugiausiai, tėvų nuomone, mokykloje trūksta pratimų, kurie lavintų mokinių kalbėjimą angliškai (visiškai sutinka – 24,7%, sutinka – 46,6%). Taip pat trūksta pratimų, lavinančių klausą (visiškai sutinka – 12,4%, sutinka – 41,6%, nežino – 26%). 20,6% apklaustųjų mano, kad mokykloje anglų kalbos pamokose nieko netrūksta 22,2 % tėvų nežino, ar trūksta ko, ar ne. Iš duomenų paaiškėja, kad tėvams labai svarbūs vaikų gebėjimai bendrauti anglų kalba, jie mano kad šios srities užduočių galėtų būti daugiau.

31 pav. Anglų kalbos trūkumai mokykloje (n=74)

28 lentelė

Anglų kalbos trūkumai mokykloje (%)

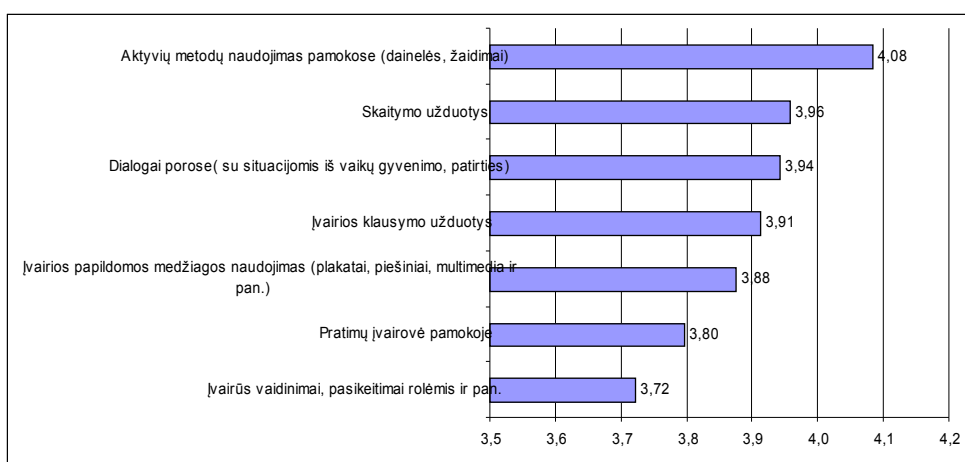
Teiginiai		Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai sutinka
Užduočių įvairovės	N	6	15	20	23	6
	%	8,6	21,4	28,6	32,9	8,6
Darbo grupėse	N	6	7	26	24	6
	%	8,7	10,1	37,7	34,8	8,7
Darbo individualiai	N	5	12	27	19	9
	%	6,9	16,7	37,5	26,4	12,5
Pratimų, kurie lavintų kalbėjimą	N	6	4	11	34	18
	%	8,2	5,5	15,1	46,6	24,7
Pratimų, kurie lavintų klausą	N	5	10	19	30	9
	%	6,8	13,7	26,0	41,1	12,4
Pratimų, kurie lavintų gramatiką	N	6	16	20	22	9
	%	8,2	21,9	27,4	30,1	12,3
Pratimų, kurie lavintų skaitymą	N	5	13	18	27	9
	%	6,9	18,1	25,0	37,5	12,5
Nieko netrūksta	N	9	27	14	9	4
	%	14,3	42,9	22,2	14,3	6,3
Nežinau	N	5	5	14	0	1
	%	20,0	20,0	56,0	0,0	4,0
kita	N	0	1	0	0	4
	%	0,0	20,0	0,0%	0,0	80,0

Taip pat tėvai nurodo ir kitus trūkumus anglų kalbos pamokose, tokius kaip:

- Trūksta bendravimo su vaikais, kurie laisvai kalba angliškai.

- Trūksta kelionių, kurių metu vaikai galėtų kalbėti angliškai (kad ir į kavinę),
- Trūksta praktikos, mokantis būtinės kalbos.
- Kad labiau būtų prisimenami išmokti žodžiai kalbant. Kad jie nepasimirštų.
- Paprastumo, nesudėtingumo.
- Kad būtų tikrinami namų darbai kiekvieną dieną.

Taip pat tyrimu siekiama išsiaiškinti, kokios priežastys įtakoja vaikų norą ar nenorą mokytis anglų kalbos. Duomenų rezultatai pateikti 32 paveiksle ir 29 lentelėje.

32 pav. Vaiko norą mokytis anglų kalbos skatinančios priežastys (n=74)

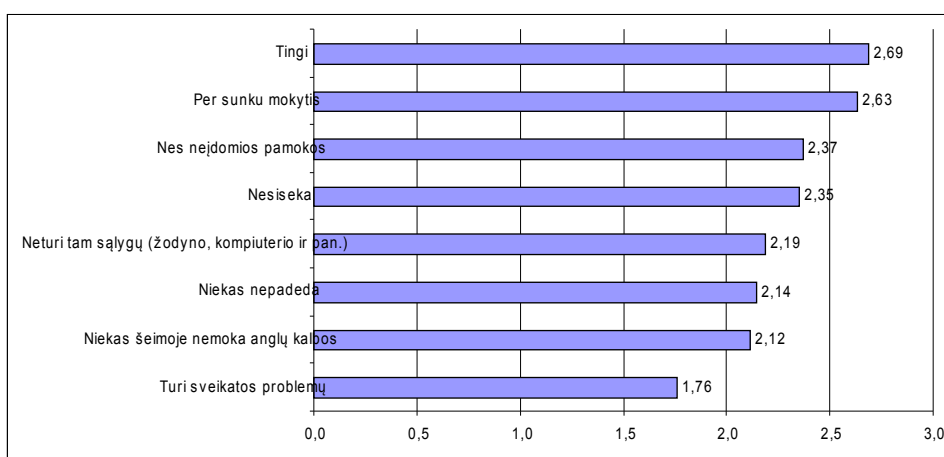
Išanalizavus 29 lentelės ir 32 paveikslo duomenis paaiškėjo, kad labiausiai vaikų norą mokytis anglų kalbos, anot tėvelių, įtakoja aktyvių metodų naudojimas pamokose (60,6% sutinka, 23,9% visiškai sutinka). Taip pat vaikus skatina skaitymo užduotys (sutinka – 52,8%, visiškai sutinka – 22,2%) ir dialogai porose su situacijomis iš vaikų gyvenimo, patirties (sutinka – 58,6%, visiškai sutinka – 18,6%). Mažiausiai sutinkama su teiginiu, kad norą mokytis įtakoja įvairūs vaidinimai, pasikeitimai rolėmis (sutinka – 43,1%, visiškai sutinka – 16,9%, nežino – 36,9%).

Išanalizavus duomenis, galima daryti išvadą, kad didžioji dalis mokinių anglų kalbos mokosi noriai.

Vaiko norą mokytis anglų kalbos skatinančios priežastys (%)

		Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai sutinka
Pratimų įvairovė pamokoje	N	0	2	23	31	13
	%	0,0	2,9	33,3	44,9	18,8
Įvairios papildomos medžiagos naudojimas (plakatai, piešiniai, multimedia ir pan.)	N	0	3	16	40	13
	%	0,0	4,2	22,2	55,6	18,1
Aktyvių metodų naudojimas pamokose (dainelės, žaidimai)	N	0	0	11	43	17
	%	0,0	0,0	15,5	60,6	23,9
Dialogai porose(su situacijomis iš vaikų gyvenimo, patirties)	N	0	1	15	41	13
	%	0,0	1,4	21,4	58,6	18,6
Skaitymo užduotys	N	0	1	17	38	16
	%	0,0	1,4	23,6	52,8	22,2
Įvairios klausymo užduotys	N	0	2	16	37	14
	%	0,0	2,9	23,2	53,6	20,3
Įvairūs vaidinimai, pasikeitimai rolėmis ir pan.	N	1	1	24	28	11
	%	1,5	1,5	36,9	43,1	16,9
kita	N	0	0	0	0	2
	%	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0

Vaiko nenorą mokytis skatinančios priežastys pateikiamos 33 paveiksle ir 30 lentelėje. Kaip rodo dažnių vidurkių duomenys, anglų kalbos nenori mokytis tik maža dalis mokinių.

33 pav. Vaikų nenoro mokytis anglų kalbos priežastys (n=74)

Labiausiai tėvai sutinka su teiginiu, kad nenorą mokytis įtakoja tingėjimas (visiškai sutinka 8,5%, sutinka – 25,4%). 53,5% tėvų nesutinka, kad tingėjimas skatina jų vaikų nenorą mokytis. 26,7% apklaustųjų sutinka, kad jų vaikui per sunku mokytis užsienio kalbos, 57,8% su šiuo teiginiu nesutinka. Kad neįdomios pamokos sutinka 11% apklaustųjų, 58,6% su tokiu teiginiu nesutinka. Dalis tėvų mano, kad nenorą mokytis įtakoja tai, jog jų vaikui tiesiog nesiseka (21,1%). Didesnė dalis tėvų su tuo nesutinka (62%). (30 lentelė)

Daugiausiai tėvų nepitaria teiginiui, kad nenorą mokytis įtakoja sveikatos problemos (37,1% - visiškai nesutinka, 52,9% - nesutinka).

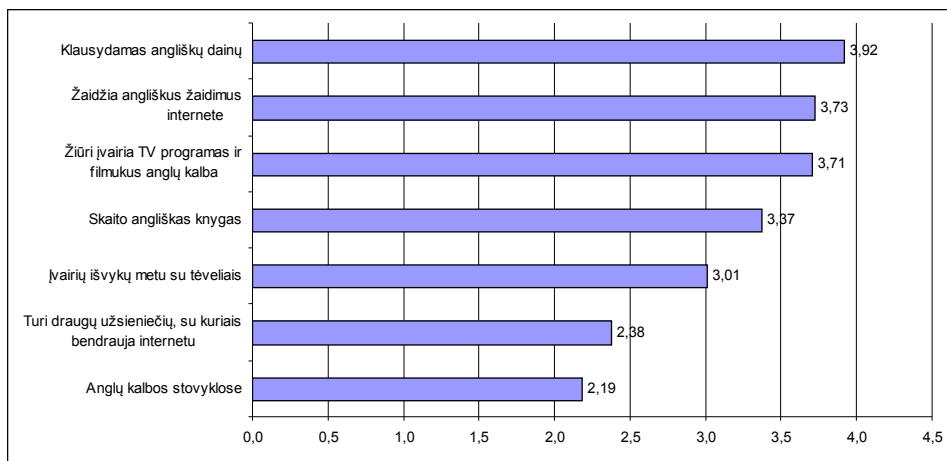
Kiti tėvai tiesio nurodo, kad jų vaikai noriai mokosi anglų kalbos (6,7%).

Išanalizavus patektus duomenis, galima teigti, kad didžioji dalis mokinių noriai mokosi anglų kalbos, o labiausiai nenorą mokytis įtakoja vaikų tingėjimas ir tai, kad kalbos mokytis per sunku.

30 lentelė

Vaikų nenoro mokytis anglų kalbos priežastys (%)

		Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai sutinka
Nes neįdomios pamokos	N	11	30	21	8	0
	%	15,7	42,9	30,0	11,4	0,0
Per sunku mokytis	N	9	32	11	14	5
	%	12,7	45,1	15,5	19,7	7,0
Neturi tam sąlygų (žodyno, kompiuterio ir pan.)	N	14	41	6	6	3
	%	20,0	58,6	8,6	8,6	4,3
Tingi	N	14	24	9	18	6
	%	19,7	33,8	12,7	25,4	8,5
Niekas nepadedą	N	17	40	3	6	4
	%	24,3	57,1	4,3	8,6	5,7
Turi sveikatos problemų	N	26	37	6	0	1
	%	37,1	52,9	8,6	0,0	1,4
Nesiseka	N	19	25	12	13	2
	%	26,8	35,2	16,9	18,3	2,8
Niekas šeimoje nemoka anglų kalbos	N	20	35	4	6	4
	%	29,0	50,7	5,8	8,7	5,8
kita	N	0	0	0	1	4
	%	0,0	0,0	0,0	20,0	80,0

34 pav. Vaikų savarankiško anglų kalbos mokymosi būdai (n=74)

Tėvai išreiškė savo nuomonę apie vaikų savarankiško anglų kalbos mokymosi būdus. Labiausiai sutinkama su teiginiu, kad vaikai išmoksta angliškai klausydami angliškų dainų (sutinka – 69,9%, visiškai sutinka – 16,4%). Taip pat tėvai pritaria teiginiams, kad anglų kalbos mokomasi žaidžiant angliškus žaidimus internete (Sutinka – 56,2%, visiškai sutinka – 17,8%), žiūrint televizijos programas ir filmus anglų kalba (54,2% - sutinka, 20,8% - visiškai sutinka). Pritariama ir teiginiui, kad anglų kalbos išmokstama skaitant angliškąs knygas (54%). 31,4% apklaustųjų šiam teiginiui nepritaria. Kad išvykų metu į užsienį išmokstama anglų kalbos, teigia 45,7% tėvų. 44,3% šiam teiginiui nepritaria. (31 lentelė ir 34 paveikslas)

Labiausiai nepritariama teiginiui, kad anglų kalbos išmokstama anglų kalbos stovyklose (75,7%). Nuomonė apie anglų kalbos stovyklas sutampa su vaikų nuomone, jie taip pat teigė, kad anglų kalbos stovyklose kalbos neišmoksta. Taip yra todėl, kad labai didelė dalis mokinių tokiose stovyklose tiesiog nėra buvę.

31 lentelė

Vaikų savarankiško anglų kalbos mokymosi būdai (%)

		Visiškai nesutinka	Nesutinka	Nežino	Sutinka	Visiškai sutinka
Žaidžia angliškų žaidimus internete	N	2	10	7	41	13
	%	2,7%	13,7%	9,6%	56,2%	17,8%
Turi draugų užsieniečių, su kuriais bendrauja internetu	N	13	29	19	9	1
	%	18,3%	40,8%	26,8%	12,7%	1,4%
Žiūri įvairia TV programas	N	4	10	4	39	15

ir filmukus anglų kalba	%	5,6%	13,9%	5,6%	54,2%	20,8%
Įvairių išvykų metu su tėveliais	N	4	27	7	28	4
	%	5,7%	38,6%	10,0%	40,0%	5,7%
Anglų kalbos stovyklose	N	10	43	12	4	1
	%	14,3%	61,4%	17,1%	5,7%	1,4%
Skaito anglišką knygas	N	3	19	6	33	9
	%	4,3%	27,1%	8,6%	47,1%	12,9%
Klausydamas angliškų dainų	N	1	6	3	51	12
	%	1,4%	8,2%	4,1%	69,9%	16,4%
kita	N	0	0	0	0	3
	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%

Išanalizavus duomenis, galima teigti, kad labiausiai anglų kalbos išmokstama klausantis angliškų dainų, žaidžiant anglišką žaidimus ir žiūrint TV programas bei filmus anglų kalba. Mažiausiai išmokstama anglų kalbos stovyklose, nes ten apklaustieji nevyksta. (31 lentelė)

IŠVADOS

- Pradinėse klasėse anglų kalbos mokytis reikia, teigia 80,3% pradinukų tėvų. Jie teigia, kad kalbų mokėjimas yra būtinas keliaujant į užsienio valstybes (97,2%), ir pritaria kad pradinukai daug išmoksta žaisdami, dainuodami, vaidindami gyvenimiškas situacijas iš savo patirties, todėl vėliau kalbų mokytis lengviau (91,4%)
- Tėvų nuomone, kokybiško anglų kalbos mokymosi veiksniai yra šeimos narių anglų kalbos mokėjimas (79,5%) ir anglišku TV programų žiūrėjimas (70,8%).
- Tyrimo rezultatai rodo, kad pradinukai noriai mokosi anglų kalbos. Tėvų nuomone, tai labiausiai įtakoja aktyvių mokymosi metodų naudojimas pamokose (84,5%) ir dialogai su situacijomis iš vaikų gyvenimo, patirties (77,2%).
- Tėvai sutinka, kad jų vaikai savarankiškai mokosi anglų kalbos žaisdami angliškus žaidimus internete (74%), žiūrėdami angliškus filmus ir TV programas (75%) ir skaitydami angliškas knygas (54%).
- Tyrime nustatyti tėvų ir mokytojų požiūrių skirtumai į kokybišką anglų kalbos mokymą(si). Rezultatai rodo, kad mokytojai labiau linkę sutikti su pateiktais teiginiais nei tėvai. Daugiausiai mokytojai sutinka su teiginiu, kad mokymo(si) procese turi būti aktyvinama pačių mokinių veikla.
- Kokybišką mokymą(si) įtakoja ne tik papildomų mokymo priemonių naudojimas pamokose, bet ir įvairių metodų taikymas mokymo procese. Tyrimo rezultatai, jog pedagogai naudoja įvairias mokymo priemones: vaizdines, garsines ir kompiuterines. Taip pat taiko pačius įvairiausius mokymo metodus, kurie ir įtakoja (anot tėvų) vaiko norą mokytis anglų kalbos.
- Labiausiai kokybišką mokymą(si) (formalioje aplinkoje) , anot mokytojų, lemia mokinio motyvacija ir mokymo procese maksimaliai aktyvinama pačių mokinių veikla (100%).
- Neformalioje aplinkoje labiausiai kokybišką mokymą(si) įtakojantys veiksniai, anot mokytojų, yra anglišku knygų skaitymas (100%) ir anglišku TV programų žiūrėjimas (100%).
- Kaip ir tėvai (79,5%), taip ir mokytojai (100%) įsitikinę, kad labai svarbus veiksnys, įtakojantis anglų kalbos mokymo(si) kokybę, yra šeima ir jos narių anglų kalbos žinios.
- Siekiant kokybiško mokymo(si), svarbios mokytojų turimos žinios apie kokybiško mokymo(si) veiksnius. Literatūros studijos ir tyrimo duomenų analizė leidžia daryti prielaidą, kad mokytojai ne tik turi žinių apie kokybiško mokymo(si) veiksnius anglų kalbos pamokose, bet ir naudoja jas praktiškai.

- Mokytojai nepitaria vienai kokybiško mokymo(si) sąlygai, kad žinios pamokoje turi būti perteikiamos anglų kalba (75,4%). Kaip rodo literatūros studijos, reikėtų siekti pamokoje kuo daugiau žinias perteikti anglų kalba.
- Tyrimo metu nustatyti mokinių savaiminio mokymosi būdai. Labiausiai mokiniai pritaria, kad jiems lengviau mokytis anglų kalbos, nes žiūri angliškus filmus (82,2%); klauso angliškų dainų (88,7%); žaidžia angliškus žaidimus (79,3%); žiūri angliškas TV programas.
- Vaikų nuomone, neformalioje aplinkoje įgytas žinias jie gali panaudoti ir pamokose. 70% mokinių teigia, kad turi galimybių panaudoti daugiau angliškų žodžių. 62% mokinių teigia, kad dėl to gali lengviau kalbėti poroje, nes jie moka daugiau frazių ir sakinių. 80,3% mokinių sutinka, kad gali lengvai naudotis internetiniu žodynu.
- Palyginus tėvų ir mokinių atsakymus į klausimą, ką vaikas jau yra išmokęs anglų kalbos pamokoje, galime teigti, kad su visais teiginiais vaikai yra linkę labiau sutikti nei tėvai. Didelė dalis tėvų nežino, ką jų vaikas jau moka.
- Išanalizavus priežastis, dėl kurių vaikai mokosi anglų kalbos, galima teigti, kad beveik visi mokiniai yra motyvuoti mokytis kalbos. Mokiniai nepitaria tik teiginiui, kad mokosi kalbos, nes mokosi mokinio draugai.
- Tyrimu buvo siekta patvirtinti hipotezę, jog užsienio kalbų didaktikoje ir apskritai mokykloje pereita prie individualaus, į patirtį orientuoto mokymo(si), kad neformalaus mokymosi aspektai ir mokymo(si) kokybės veiksniai gerai žinomi pedagogams. Hipotezė patvirtino, tyrimo analizė padėjo suvokti, kad mokymo(si) kokybės veiksniai gerai žinomi pedagogams, kad palaipsniui pereinama prie į patirtį orientuoto mokymo(si), kad mokiniams suteikiamos galimybės pritaikyti žinias, įgytas neformalioje aplinkoje.

REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos pedagogams

1. Derinti tarpusavyje žinias, įgytas formalioje ir neformalioje aplinkoje.
2. Formalioje ir neformalioje aplinkoje reikėtų remtis humanistine filosofija, kuri pasisako už mokinių kūrybinio potencialo plėtojimą, už partneriškus santykius tarp ugdytinio ir ugdytojo, už šiltus santykius šeimoje, kas skatina mokinį veikti, atrasti žinias.
3. Daugiau perteikti žinias anglų kalba pamokoje.
4. Skatinti vaikus skaityti angliškas knygeles, žiūrėti filmus, TV programas anglų kalba.
5. Pradinėse klasėse anglų kalbos pamokose daugiausiai dėmesio skirti kalbėjimui, žaidimams, dainelėms, vaidinimams.
6. Pamokoje orientuotis ne į rezultatą, o į procesą.
7. Skatinti pamokoje veikti mokinį, o ne leisti pasyviai stebėti.
8. Leisti mokiniams pasidalinti savo patirtimi su draugais pamokų metu.
9. Sudaryti kuo daugiau kalbėjimo situacijų anglų kalbos pamokose, susijusių su vaiko aplinka, patirtimi.
10. Kurti gerą emocinę atmosferą klasėje; palaikyti partneriškus santykius su mokiniais.

Rekomendacijos tėvams

11. Skatinti ne tik vaikus mokytis anglų kalbos, bet ir patiems plėsti ir gilinti anglų kalbos įgūdžius
12. Pagal galimybes aprūpinti vaiką mokymo(si) priemonėmis
13. Metodinės pagalbos būtinybė ne tik pedagogams, tačiau ir tėvams.
14. Kurti gerą emocinę atmosferą namuose; palaikyti šiltus santykius su vaikais.
15. Leisti vaikams kurti, išradinėti, užsiimti mėgstama veikla.
16. Glaudžiau bendradarbiauti su pedagogais, domėtis vaiko rezultatais, pagalbos būdais.
17. Skatinti vaikus žiūrėti filmus, įvairias programas anglų kalba.
18. Mokantys anglų kalbą šeimos nariai, kalbasi su vaiku, padeda jam mokytis.
19. Paskatinti, pagirti vaiką už kiekvieną pasiekimą.

LITERATŪRA

1. Arnašienė Ž. (2007) Gimtosios kalbos ir svietimosios kalbos mokymo(si) sąsajos pradinėje mokykloje. *Pedagogika*, 85, p. 166-172.
2. Badegruber B. (2000) Atviras mokymasis. Kaunas: Šviesa.
3. Beare K. (2009) Error correction. [Žiūrėta 2010-12-06] Prieiga per internetą: <http://esl.about.com/od/esleflteachingtechnique/a/l_ecorrect.htm>
4. Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai (2003). [Žiūrėta 2010-11-18] Prieiga per internetą: <<http://www.pedagogika.lt/standart/programos.pdf>>
5. Bitinas B. (2000). Ugdymo filosofija. Vilnius: Enciklopedija.
6. Bižys N., Linkaitytė G., Valiuškevičiūtė A. (1996) Pamokos mokytojui. Vilnius: Margi raštai.
7. Bleyhl W. (2008) Užsienio kalbos pradinėje mokykloje pagrindai ir praktiniai pavyzdžiai. Vilnius: Kronta.
8. Bulajeva T. (2007) Ankstyvojo užsienio kalbos mokymosi kokybė Lietuvos mokyklose. *Acta Pedagogica vilnensia*, 19, p. 26-41
9. Butkienė G., Kepalaitė A. (1996) Mokymasis ir asmenybės brendimas. Vilnius: Margi raštai.
10. Celce-Murcia M. (1991) Teaching English as a second or foreign language. USA.
11. Charles C. M. (1999). Pedagoginio tyrimo įvadas. Vilnius: Alma litera.
12. Czigich F. (2009) Vaikai gali daugiau. Kitokia pradinė mokykla. Vilnius: Kronta.
13. Černius V. (1992) Mokytojo pagalbininkas. Kaunas: Littera Universitati Vytauti Magni.
14. Dewey J. (1998) Pragmatism, education democracy. Indiana University press.
15. Dodge J. T., Colker J. L., Heroman C. (2007) Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Presvika.
16. Edge J. (1996) Essentials of English Language teaching. Longman.
17. Finocchiaro E. (1974) English as a second language: from theory to practice. New York.
18. Gage N. L., Berliner D. C. (1994) Pedagoginė psichologija. Vilnius: Alma litera.
19. Gailienė D., Bulotaitė L., Sturlienė N. (1996) Aš myliu kiekvieną vaiką. Vilnius. Margi raštai.
20. Gray J. (2010) Vaikai kilę iš dangaus. Pozityvaus vaikų auklėjimo metodai. Vilnius: Alma litera.
21. Grendstad N. M. (1996) Mokyti – tai atrasti. Vilnius: Margi raštai.
22. Grinevičienė N. (2002) Vaikystės žaidimai. Kaunas: Šviesa.

23. Hargreaves A. (1999) Keičiasi mokytojai, keičiasi laikai. Mokytojų darbas ir kultūra postmodernistiniame amžiuje. Vilnius: Tyto alba.
24. Howard A. Ozmon, Samuel M. Craver. (1996) Filosofiniai ugdymo pagrindai. Vilnius: Leidybos centras.
25. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. (2001) Vilnius: Lietus.
26. Jensen E.(1999) Tobulas Mokymas. Vilnius: AB OVO.
27. Juodaitytė A. (2005). Mokymasis suvokti vaikus tokius, kokie jie yra . *Žvirblių takas*. 1, p. 2-6.
28. Juodaitytė A. (2003) Socializacija ir ugdymas vaikystėje. Vilnius: UAB Petro Ofsetas.
29. Jucevičienė P, Stanikūnienė B. (2004) Mokymosi iš patirties ypatumai; individo asmeninio potencialo aspektas. *Socialiniai mokslai*. [Žiūrėta 2011-01-03]. Prieiga per internetą: <
[http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/lt/2004%20-%204%20\(46\)/2004-4_\(46\)_santrauka.html](http://info.smf.ktu.lt/Edukin/zurnalas/lt/2004%20-%204%20(46)/2004-4_(46)_santrauka.html)>
30. Kardelis K. (2007). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas. Liucilijus.
31. Kavaliauskienė G., Anusienė L. (2008) Mokymosi kokybė aukštojoje mokykloje. *Santalka*. [Žiūrėta 2011-01-17]. Prieiga per internetą:
<<http://www.coactivity.vgtu.lt/lt/3/NR/PLUB/13284>>
32. Kaziliūnas A. (2007) Kokybės vadyba. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas.
33. Kendall F. (2001) Ypatingi tėvai – ypatingi vaikai. Vilnius: Andrena.
34. Kirsten A. Hansen, Roxane K. Kaufmann, Steffen Saifer. (1997) Ugdymas ir demokratijos kultūra. Vilnius: Lietus.
35. Kirsten A. Hansen ir kt. (1997) Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Vilnius. Lietus.
36. Kisielienė I., Žukovienė I. Ugdymo demokratizavimas pradinėje mokykloje. *Gimtasis Žodis*. [Žiūrėta 2011-01-04]. Prieiga per internetą: < http://www.gimtasizodis.lt/kisiel_03_4.htm>
37. Kret E. (2001) Mokykimės kitaip. Atviro mokymosi idėjos. Kaunas: Šviesa.
38. Kviesskienė G. (2003) Socializacija ir vaiko gerovė. Vilnius.
39. Laužackas R., Stasiūnaitienė E., Teresevičienė M. (2005) Kompetencijų vertinimas neformaliame ir savaiminiame mokymesi. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
40. Lapeškienė V.(1996) Humanistinis ugdymas mokykloje. Vilnius: Margi raštai.
41. Lightbown P. M., Spada N. (2000) How languages are learned. Oxford: Oxford University press.
42. Mačianskienė N.(2004) Užsienio kalbų mokymosi strategijos. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

43. Mickonis J. (2007) Pagrindiniai užsienio kalbos dėstymo principai ir teorinė interpretacija. *Santalka*. [Žiūrėta 2010-12-06]. Prieiga per internetą:
<http://www.coactivity.vgtu.lt/upload/filosof_zurn/santalka_t_15_nr_4_mickonis.pdf>
44. Nečiūnas V., Nečiūnienė V. (1998) Užsienio kalbų mokymosi sėkmę lemiantys veiksniai. *Užsienio kalbų dėstymo metodikos klausimai: teorija ir praktika*. 1998, Kaunas.
45. *Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija*. [Žiūrėta 2010-12-17]. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_>
46. Neifachas S. (2004) Šiuolaikinės mokyklos ugdymo kokybės valdymo problema. *Jaunųjų mokslininkų darbai*. 3, p. 91-95.
47. Petty G. (2006) Šiuolaikinis mokymas. Vilnius: Tyto alba.
48. Rajeckas V. (1999) Mokymo Organizavimas. Kaunas: Šviesa.
49. Rajeckas V. (1972) Mokymo tobulinimo klausimai. Humanitariniai dalykai. Vilnius.
50. Rudžionienė J. (2010) Bibliotekos veiklos vertinimo ABC. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
51. Sheilsas J. (1995) Komunikacija kalbos pamokoje. Vilnius: Leidybos centras.
52. Stadalninkaitė R. (2009) Ar ankstyvasis užsienio kalbų mokymas bus sėkmingas? [Žiūrėta 2011-01-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/archyvas/straipsnis/71694>>
53. Sterfeldt E., Mathiasen C. R. (1999) Pedagogika ir demokratija. Vilnius.
54. Stoll L., Fink D. (1998) Keičiame mokyklą. Vilnius.
55. Stulpinas T. (2002) Mokyklinis ugdymas – visybiškas ugdymas. *Acta peadagogica Vilmensia*. 4, p. 144-153.
56. Šernas V. (1994) Kaip racionaliau mokytis kalbų. Vilnius.
57. Šiaučiukienė L., Visockienė O., Talijūnienė P. (2006) Šiuolaikinės didaktikos pagrindai. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
58. *Švietimo strateginės nuostatos 2003 – 2012*. [Žiūrėta 2010-12-17]. Prieiga per internetą:
<<http://www.smm.lt/strategija/docs/svietimo.gaires.pdf>>
59. Vale D., Feunteun A. (1996) Teaching Children English. Cambridge: Cambridge university press.
60. Vidlok B., Petravič A., Org H., Romcea R. (2010) Nurnbergo rekomendacijos ankstyvajam užsienio kalbos mokymui. [Žiūrėta 2010-11-18] Prieiga per internetą:
<http://www.goethe.de/lhr/pro/nempfehlungen/nuernberger-empfehlungen_lit.pdf>
61. Vilkonienė M. (2007) Bendrojo išsilavinimo kokybė. Samprata. Problematika. Praktika. Vilnius.

62. Žukauskienė R. (1996) Raidos psichologija. Vilnius. Margi raštai.
63. Walsh K. B. (2001) Į vaiką orientuotų klasių kūrimas. Vilnius: Lietus.

ANKETA

GERBIAMA/ GERBIAMAS mokytoja(u)!

Ši anketa sudaryta siekiant ištirti ankstyvosios anglų kalbos mokymo(si) kokybę įtakojančius veiksnius pradinėse klasėse neformalaus ir formalus mokymo(si) kontekste.

Tyrimo sėkmė priklauso nuo Jūsų atsakymų. Tinkamą atsakymą įrašykite patys arba pažymėkite kryželiu - X

Anketa yra **ANONIMINĖ**,

nei **VARDO** nei **PAVARDĖS** nurodyti **NEREIKIA**.

Prašau atsakyti į kiekvieną anketoje pateiktą klausimą. SVARBU užpildyti visą anketa.

Šią anketa sudarė Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Edukologijos magistrantūros II kurso studentė, Šilalės Simono Gaudėšiaus gimnazijos vyr. anglų kalbos mokytoja Vitalija Gedeikienė

Anketa pildyti pradėkite ČIA

Jums tinkantį atsakymą pažymėkite taip

Jūsų lytis:

moteris

vyras

Koks Jūsų išsilavinimas?

vidurinis

spec. vidurinis (technikumas)

aukštesnioji mokykla

nebaigtas aukštasis

Jūsų amžius:

(parašykite):.....

ATMINTINĖ

Anketoje **nėra teisingų** arba **neteisingų** atsakymų. Tai atspindi **požiūrių įvairovę**.

JUMS reikėtų išsirinkti ir pažymėti tą **ATSAKymo VARIANTĄ, KURIS LABIAUSIAI ATSPINDI JŪSŲ NUOMONĘ.**

Patirtis liudija, jog pirmas kilęs išpūdis apie tinkamą atsakymą paprastai ir yra tiksliausias. Atsakydami ilgai negalvokite, pasikliaukite pirmine savo nuojauta.

SVARBU, kad atsakytumėte į **VISUS** anketos klausimus.

Jūs esate:

Jei nesate pradinių klasių mokytoja(s) _____

pradinių klasių mokytoja(s) pradinių klasių ir anglų kalbos mokytoja(s) užsienio kalbos mokytojas Jūsų užsienio kalbos mokymo..... pradinėse klasėse patirtis:
--

esate išklausęs(iusi) darbo su pradinių klasių mokiniais metodikos kursus nesate išklausęs(iusi) darbo su pradinių klasių mokiniais metodikos kursus šiuo metu klausote kursus
--

nuo 1 iki 5 metų nuo 6 iki 10 metų nuo 11 iki 15 metų daugiau nei 15 metų
--

Jūsų pedagoginė kvalifikacija: mokytojas vyr. mokytojas mokytojas metodininkas mokytojas ekspertas
--

KOKYBIŠKO MOKYMO(SI) VALDYMAS ANGLŲ KALBOS PAMOKOJE

1. Kaip naudojate ankstyvojo užsienio kalbos bendrąsias programas ir standartus?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
į jas orientuojuosi planuodama(s) mokymą					
į jas orientuojuosi vertindama(s) mokinių pasiekimus					
mažai kreipiu dėmesio į programas, vertinu savaip					
nesinaudoju, dirbu pagal vadovėlį					

2. Kokias veiklas Jums geriausiai sekasi organizuoti pamokoje?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Teksto skaitymą					
Rašymą					
Darbą porose					
Kalbėjimo užduotis					
Žaidimus					
Vaidinimus					
Kita.....					

3. Kokias papildomas mokymo priemones naudojate pamokose?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Vaidinės (paveikslėliai, plakatai, kortelės, Multimedia, lėlės)					
Garsinės (tekstų, muzikos įrašai)					
Kompiuterines programas					

Kita.....					

4. Kas yra kokybiškas mokymas(is)?

5. Kokių metodų dažniausiai taikote

pamokose?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau Tikrai sutinku	Nesutinku Nesutinku	Visiškai nesutinku
Nuoseklus pamokos planavimas					
Tikslingas mokymo metodų bei būdų parinkimas					
Žodinius dėstymo metodus					
Pokaibi					
Mokymas mokinius mokytis, Aiskinimo					
savarankiškai įgyti žinių ir jas tobulinti					
Spausdintų šaltinių naudojimas (žinynai, žodynai, straipsniai ir pan.)					
Mokymo procese maksimaliai					
Grafiniu darbu metodas (piesiniai, schemos, žemėlapiai ir pan.)					
Aiskiai suformuluojami pamokos tikslai					
Demonstravimas (filmo, bandymo, TV laidos ir pan.)					
Mokymo medžiagos susiejimas su gyvenimu, su mokinių patirtimi					
Kirvybinis darbu metodus					
Kolektyvimo, grupinio ir individualaus					
Pratimus					
darbo derinimas					
Žaidimus					
Racionalus pamokos laiko					
Ivairius aktyvius metodus: panaudojimas ir pamokos struktūros tobulinimas					
Interviu					
Mintčių lėtus					
Nuolatinis mokymo medžiagos kartojimas					
Rasymas					
Darbas poromis					
Tikslingas vaizdinių priemonių ir techninių mokymo priemonių naudojimas					
Sistemiinga mokymosi rezultatų, gebėjimo taikyti žinias, mokėjimus, įgūdžius kontrolė					
Gera emocinė atmosfera pamokoje, partneriški mokytojo ir mokinių santykiai mokymo procese					
Kokybišką mokymą(si) lemia mokinio motyvacija					
Mokomosios medžiagos kruopšti atranka ir pateikimas					
Nuolatinis išmokto kartojimas					
Kai žinios perteikiamos anglų kalba					

6. Kokie veiksniai įtakoja anglų kalbos mokymą(si) pradinėse klasėse?	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Formalioji aplinka:					
➤ pamokos organizavimas, forma, struktūra					
➤ vadovėlis, papildomų priemonių įvairovė					
➤ mokytojo teikiama pagalba					
➤ orientavimasis į kitų dalykų temas, pvz. pasaulio pažinimo					
➤ orientavimasis į veiklą ir procesą: veikimas konkrečiose situacijose, žaidimai, rankų darbiai, vaidinimai					
➤ Neverbalinių prezentacijos priemonių panaudojimas: realių daiktų rodymas, iliustracijų rodymas, demonstravimas					
➤ Sistemingas darbas su žodynu					
➤ Klaidų toleravimas (kalbėjimo užduotyse)					
➤ Linijinis mokymas(is), kurio esmė gramatikos struktūrų įsisavinimas					
Kita.....					
Neformalioji aplinka:					
➤ TV programos anglų kalba					
➤ kompiuteris, internetas					
➤ kelionės į užsienio šalis					
➤ anglų k. vasaros stovyklos					
➤ knygos anglų kalba					
Kita.....					

7. Kokios kitos aplinkos (išskyrus pamoką) reikšmingos anglų kalbos mokymo(si) procese?	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Šeima, jos narių anglų kalbos žinios					
Kelionės į užsienį					
Kompiuteriniai žaidimai, internetas					

Filmai, dainos anglų kalba					
Bendravimas anglų kalba su draugais, šeimos nariais					
Bet kokia patirtis, susijusi su anglų kalba					
Kita.....					
.....					
.....					

8. Kokiais šaltiniais naudojatės, norėdami sužinoti naujausias metodikos naujoves?

internetu

lankau seminarus

domiuosi nauja metodine literatūra

kita.....

9. Jūsų pasiūlymai, kaip reikėtų derinti neformalioje aplinkoje įgytas žinias anglų kalbos pamokoje?

.....

.....

.....

.....

Dėkoju už atsakymus!

2 PRIEDAS

Aš esu anglų kalbos mokytoja ir noriu sužinoti, kaip tau sekasi mokytis anglų kalbos?

Svarbu, kad kiekvienam klausimui parinktum tau labiausiai tinkantį atsakymą ir pažymėtum jį **X**. Vardo ir pavardės rašyti nereikia! Tavo atsakymų niekas nesužinos!

Būk atviras! Tavo atsakymai labai svarbūs, kad sužinočiau, ką pamokose reikėtų pakeisti!

1. Tu esi: berniukas
 mergaitė

2. Tau yra _____ metų

3. Tavo namuose moka kalbėti angliškai:

- tėtis
 mama
 sesė
 brolis
 kitas (įrašyk).....

4. Mokausi anglų kalbos, nes :

	Tikrai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Tikrai nesutinku
Anglų kalba reikalinga vykstant į keliones					
Tėveliai nori, kad mokytumėsi					
Mokytis anglų kalbą įdomu					
Nes mokosi mano draugai					
Noriu bendrauti angliškai internetu ir laiškais					
Noriu suprasti angliškus filmus, dainas					
Kita					
.....					
.....					

5. Savo namuose turiu tokias mokymo:

- kompiuterį
 vaizduojamosios DVD anglų kalba
 enciklopediją
 knygų anglų kalba
 anglų kalbos žodyną

- internetą
- TV programas anglų kalba
- garso įrašus, CD anglų kalba

6. Anglų kalbos pamokose esu išmokęs:

❖ SKAITYMO SRITYJE:	Tikrai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Tikrai nesutinku
Moku perskaityti ir suprasti žodžius					
Galiu skaityti ir suprasti angliškas pasakas					
Galiu atlikti skaitymo užduotis: atsakyti į klausimus, įrašyti praleistus žodžius					
Perskaitau dialogus ir suprantu apie ką jie.					

❖ KALBĖJIMO SRITYJE:	Tikrai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Tikrai nesutinku
Moku kalbėtis poromis					
Moku žaisti angliškus žaidimus					
Moku dainuoti angliškas dainas					
Moku deklamuoti eilėraščius anglų kalba					
Galiu vaidinti kalbėdamas anglišką tekstą					

❖ GRAMATIKOS SRITYJE:	Tikrai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Tikrai nesutinku
Moku taisyklingai užrašyti angliškus žodžius					
Moku taisyklingai užrašyti angliškus sakinius					
Gerai sekasi atlikti gramatikos pratimus					
Suprantu gramatikos taisykles ir galiu jas pritaikyti atlikdamas užduotis					

❖ KLAUSYMO SRITYJE:	Tikrai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Tikrai nesutinku
Galiu suprasti klausymo tekstus ir atlikti užduotis					
Klausydamas angliškas dainas, galiu suprasti kai kuriuos žodžius					
Galiu suprasti apie ką kalbasi žmonės, kai klausau dialogą pamokoje					
Galiu žiūrėti angliškus animacinius filmukus ir laisvai suprasti kalbamą tekstą					

7. Anglų kalbos mokausi ir pats,

tokiais būdais:	Tikrai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Tikrai nesutinku

Keliauju su tėveliais į užsienio šalis					
Vykstu į anglų kalbos stovyklą vasarą					
Žiūriu angliškus filmus ir taip išmokstu daugiau nežinomų žodžių					
Žaidžiu angliškus žaidimus					
Klausau angliškų dainų ir taip išmokstu daugiau angliškų žodžių					
Turiu draugų užsieniečių, su kuriais bendrauju internetu					
Žiūriu įvairias TV programas anglų kalba					
Kita.....					
.....					
.....					

8. Savo žinias, įgytas namie ar kelionių metu,

pritaikau ir anglų kalbos pamokose:

	Tikrai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Tikrai nesutinku
galiu panaudoti daugiau žodžių nei esu išmokęs pamokoje					
man lengviau sekasi kalbėtis poroje, nes žinau daugiau frazių ir sakinių					
geriau suprantu klausymo tekstus nei klasės draugai					
Galiu lengvai naudotis internetiniu žodynu					
kita.....					
.....					

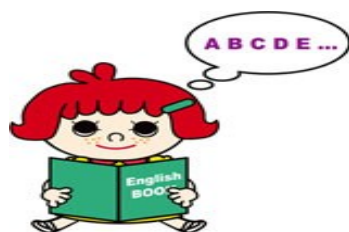
9. Man labiausiai patinka tokios anglų

kalbos užduotys:

	Tikrai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Tikrai nesutinku
Gramatikos pratimai					
Kalbėjimo užduotys					
Užduotys raštu					
Klausymo užduotys					
Žaidimai ir dainelės					
kita.....					
.....					
.					

10. Anglų kalbos pamokose norėčiau išmokti:

	Tikrai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Tikrai nesutinku
Norėčiau daugiau kalbėjimo užduočių					
Norėčiau išmokti angliškų dainelių					
Daugiau angliškų žaidimų					
Parašyti laišką draugui iš užsienio					
kita.....					
kita.....					
kita.....					

Ačiū už atsakymus!

ANKETA TĖVELIAMS

Gerbiami tėveliai,

Ši anketa sudaryta siekiant išsiaiškinti Jūsų požiūrį į ankstyvąjį anglų kalbos mokymą. Kad tyrimas būtų sėkmingas, labai svarbu, kad Jūsų atsakymas į kiekvieną klausimą būtų kiek galima rimtesnis, atviresnis ir nuoširdesnis. Tinkamą atsakymą įrašykite patys arba pažymėkite kryželiu – X

Anketa yra **ANONIMINĖ**,

nei **VARDO** nei **PAVARDĖS** nurodyti **NEREIKIA**.

Prašau atsakyti į kiekvieną anketoje pateiktą klausimą. **SVARBU** užpildyti visą anketą.

Šią anketą sudarė Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Edukologijos magistrantūros II kurso studentė ir Šilalės Simono Gaudėšiaus gimnazijos vyresnioji anglų kalbos mokytoja Vitalija Gedeikienė

1. Jūs:

- vyras moteris

2. Jūsų amžius:

- nuo 26 iki 35 m.
 nuo 36 iki 45 m.
 nuo 46 iki 55 m.
 daugiau nei 55 m.

3. Jūsų išsilavinimas:

- aukštesnysis
 aukštasis(neuniversitetinis)
 aukštasis (universitetinis)
 vidurinis
 pagrindinis
 kita.....

4. Kokią užsienio kalbą mokate?

- anglų
vokiečių
rusų
prancūzų
kita.....

5. Kur mokėtės užsienio kalbos?

- mokykloje
lankiau kursus
universitete
savarankiškai
dirbant užsienyje
nesimokiau
kita.....

6. Mokyti anglų kalbos pradinėse klasėse reikia nes:

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Tai mados ir prestižo reikalas					
Kalba būtina keliaujant į užsienio valstybes					
Kalbas vaikai mokosi noriai ir jiems tai nesukelia papildomų sunkumų					
Kalbų mokėjimas atveria daugiau galimybių, pasitikėjimo savimi					
Pradinukai daug išmoksta žaisdami, dainuodami, vaidindami gyvenimiškas situacijas, todėl vėliau kalbos mokytis jiems					

lengviau					
Ankstyvesnis užsienio kalbos mokėjimas leistų anksčiau pradėti naudotis informacijos šaltiniais					
Mokiniai anksčiau galėtų dalyvauti tarptautiniuose projektuose, plėstųsi mokinių socialinė ir tarpkultūrinė kompetencija					
Anglų kalbos pradinėse klasėse mokytis nereikia					

7. Jūsų vaikui geriau sekasi kalbėti angliškai, nes

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Žiūri TV programas anglų kalba					
Žaidžia angliškų žaidimus					
Bendrauja su draugais internetu anglų kalba					
Jam padeda mokytis brolis, sesė ar tėvai					
Vyksta vasara į anglų kalbos stovyklas					
Vyksta atostogauti į užsienio valstybes					
Lanko šeimos narius, gyvenančius užsienyje)					
Skaito knygas anglų kalba					
Kita.....					
.....					
.....					
.....					

8. Jūsų nuomone, mokantis anglų kalbos mokykloje trūksta:

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Užduočių įvairovės					
Darbo grupėse					
Darbo individualiai					
Pratimų, kurie lavintų kalbėjimą					
Pratimų, kurie lavintų klausą					
Pratimų, kurie lavintų gramatiką					
Pratimų, kurie lavintų skaitymą					
Nieko netrūksta					
Nežinau					
Kita.....					
.....					
.....					

9. Jūsų vaiko nenorą mokytis anglų kalbos įtakoja tokios

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku

priežastys:					
Nes neįdomios pamokos					
Per sunku mokytis					
Neturi tam sąlygų (žodyno, kompiuterio ir pan.)					
Tingi					
Niekas nepadeda					
Turi sveikatos problemų					
Nesiseka					
Niekas šeimoje nemoka anglų kalbos					
Kita.....					
.....					

10. Jūsų vaiko norą mokytis anglų kalbos įtakoja tokios priežastys:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Pratimų įvairovė pamokoje					
Įvairios papildomos medžiagos naudojimas (plakatai, piešiniai, multimedia ir pan.)					
Aktyvių metodų naudojimas pamokose (dainelės, žaidimai)					
Dialogai porose(su situacijomis iš vaikų gyvenimo, patirties)					
Skaitymo užduotys					
Įvairios klausymo užduotys					
Įvairūs vaidinimai, pasikeitimai rolėmis ir pan.					
Kita.....					
.....					

11. Kokybiškas mokymas, jūsų nuomone, tai:	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Įvairių mokymo būdų taikymas pamokoje					
Įvairių vaizdinių priemonių ir techninių mokymo priemonių naudojimas pamokoje					
Mokymas mokinius mokytis, savarankiškai įgyti žinių ir jas tobulinti bei plėsti					
Mokymo procese maksimaliai aktyvinama pačių mokinių veikla					
Aiškiai suformuluojami pamokos tikslai					
Mokymo medžiagos susiejimas su gyvenimu, su mokinių patirtimi					

Kolektyvinio, grupinio ir individualaus darbo derinimas					
Racionalus pamokos laiko panaudojimas ir pamokos struktūros tobulinimas					
Nuolatinis mokymo medžiagos kartojimas					
Gera emocinė atmosfera pamokoje, partneriški mokytojo ir mokinių santykiai mokymo procese					
Žinių perteikimas anglų kalba					
Orientavimasis į procesą pamokoje, o ne į rezultatą					
Kai mokytojas teikia individualią pagalbą					
Kitų pradinės mokyklos veiklos sričių įtraukimas į anglų kalbos pamokas (tokių kaip dainavimas, piešimas, matavimas, skaičiavimas, patyrimas, žaidimas ir t.t.)					
Linijinis mokymasis, kurio esmė – gramatinių konstrukcijų įsisavinimas					
Kita.....					
Kita.....					

12. Jūsų vaikas pats mokosi anglų kalbos:

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Žaidžia anglišką žaidimus internete					
Turi draugų užsieniečių, su kuriais bendrauja internetu					
Žiūri įvairias TV programas ir filmukus anglų kalba					
Įvairių išvykų metu su tėveliais					
Anglų kalbos stovyklose					
Skaito anglišką knygą					
Klausydamas angliškų dainų					
Kita.....					
.....					
.....					
.....					

13. Jūsų nuomone, anglų kalbos pamokose

Jūsų vaikas yra išmokęs:

❖ **SKAITYMO SRITYJE:**

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Moka perskaityti ir suprasti žodžius					
Gali skaityti ir suprasti angliškas pasakas					
Gali atlikti skaitymo užduotis: atsakyti į klausimus, įrašyti praleistus žodžius					
Perskaito dialogus ir supranta apie ką jie.					

❖ **KALBĖJIMO SRITYJE:**

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Moka kalbėtis poromis					
Moka žaisti angliškus žaidimus					
Moka dainuoti angliškas dainas					
Moka deklamuoti eilėraščius anglų kalba					
Gali vaidinti kalbėdamas anglišką tekstą					

❖ **GRAMATIKOS SRITYJE:**

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Moka taisyklingai užrašyti angliškus žodžius					
Moka taisyklingai užrašyti angliškus sakinius					
Gerai sekasi atlikti gramatikos pratimus					
Supranta gramatikos taisykles ir gali jas pritaikyti atlikdamas užduotis					

❖ **KLAUSYMO SRITYJE:**

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nežinau	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Gali suprasti klausymo tekstus ir atlikti užduotis					
Klausydamas angliškas dainas, gali suprasti kai kuriuos žodžius					
Galiu suprasti apie ką kalbasi žmonės, kai klausio dialogo pamokoje					
Gali žiūrėti angliškus animacinius filmukus ir laisvai suprasti kalbamą tekstą					

14. Kokių žinote situacijų (ne pamokose), kuriose Jūsų vaikas galėjo panaudoti anglų kalbos žinias?

.....

Dėkoju už atsakymus!